

129

KONDA **BAROMETRESİ**

SİYASAL VE TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR DİZİSİ

GÜNDELİK HAYATTA
KÜÇÜK ETKİLEŞİMLER

KONDA

Siyasal ve Toplumsal Araştırmalar Dizisi

Mart'22 Barometresi #129
Ayın Teması Bölümü

Gündelik Hayatta Küçük Etkileşimler

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ	3
2. GÜNDELİK HAYATTA KÜÇÜK ETKİLEŞİMLER.....	7
2.1. Giriş ve Kavramsal Çerçeve	7
2.2. Etkileşimde Bulunma Eğilimleri	9
2.3. Sohbet Başlatma ve Gündelik İletişim Kurma Pratikleri	15
2.4. Hayat Şartlarından Duyulan Memnuniyet ve Yalnız Hissetme Durumu	28
2.5. Küçük Etkileşimlerde Kültürel Farklar: Birleşik Krallık-Türkiye Karşılaştırması	33
2.6. Değerlendirme	34
3. YARDIMLAŞMA	37
3.1. Kavramsal çerçeve	37
3.2. Yardımseverlik	39
3.2.1. Ayrımcılık.....	39
3.2.2. Ekonomik kriz, krizin yardımseverlik ve ayrımcılığa etkisi	39
3.3. Yardım Etme, Bağışta Bulunma	42
3.3.1. Karşılık beklemeden yardım.....	42
3.3.2. Yakın zamanda yapılan yardımlar ve bağışlar.....	44
3.3.3. İhtiyaç sahiplerine Suriyeli sığınmacılara yapılacak bağış.....	48
4. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ.....	57
4.1. Araştırmanın Genel Tanımı.....	57
4.2. Örneklem.....	57
5. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI	59
5.1. Deneklerin Profili	59
5.2. Gündelik Hayatta Küçük Etkileşimler	63
5.3. Yardımlaşma	66
6. TERİMLER SÖZLÜĞÜ	68

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

KONDA Barometresi'nin 129. Raporu'na kaynak olan bu ayki araştırmamız 5-6 Mart 2022 tarihlerinde, 15 yaş üstü nüfusu temsil eden bir örnekleme dayanarak 32 ilin 174 mahalle ve köyünde 3381 kişiyle görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

Bu ayın raporunda “Günelik Hayatta Küçük Etkileşimler” ve “Yardımlaşma” temalarına yer verdik.

Günelik Hayatta Küçük Etkileşimler

Sosyal psikoloji, aidiyet ve esenliğe giden yol, dört temel unsurdan birinin günelik hayatta küçük etkileşimlerde bulunmak olduğunu söylüyor. Günelik hayatta hiç tanımadığımız veya uzaktan tanıdığımız kısa süreli etkileşimlere girmek, selam vermek veya sohbet etmek sosyal ilişkilerimizin önemli bir bölümü oluştururken hayattan aldığımız mutluluğu da etkiliyor.

Toplum genelinde selam verme eğilimi, yüz yüze sohbet başlatma eğiliminden daha yüksek.

Tanıdığı ama pek yakın olmadığı kişilere selam verme, teşekkür etme ve yüz yüze sohbet başlatma, toplumun yarısından fazlasının en azından haftada birkaç kez ve daha fazla gerçekleştirdiği bir etkileşim pratiği oluyor. Bununla beraber, bireylerin çok yakın olmadıkları kişilerle yüz yüze sohbet başlatma eğilimi ise selam verme ve teşekkür etme eğilimlerinin gerisinde kalıyor. Her 5 kişiden 1'i hiç sohbet başlatmıyor, her 4 kişiden 1'i ancak ayda 1 kere sohbet başlatıyor.

Gençler ve kadınlar daha az selamlaşıyor, en çok selamlaşanlar esnaflar.

Toplumsal yaşamda insanlarla daha fazla etkileşim kuranların selamlaşma eğilimlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Tanıdığı ama pek yakın olmadığı kişilerle selamlaşma eğilimi en yüksek olanlar bu bakımdan esnaflar ve tüccarlar oluyor. Ev kadınları ve öğrencilerde ise bu oranlar Türkiye ortalamasının altında kalıyor.

Kadınlar, gençler ve çalışmayan kesim daha seyrek sohbet başlatıyor.

Selamlaşma pratiğinde olduğu gibi kadınlar, gençler ve çalışma hayatına dahil olmayan kesimler daha seyrek şekilde tanıdığı ama pek yakın olmadığı kişilerle daha az sohbet başlatma eğilimine sahip. Her bir kümede sohbet başlatma eğilimi, selamlaşma eğiliminin gerisinde kalmaya devam ediyor.

Her 100 kişiden 50'si son bir hafta içinde hiç tanımadığı biriyle sohbet başlatmış.

Araştırmamızın bulguları toplumda her 100 kişiden 50'sinin son bir hafta içinde hiç tanımadığı en az bir kişiyle sohbet başlattığını gösteriyor. Bu 50 kişinin 20'si ise tanımadığı 1 ya da 2 kişi ile sohbet başlatmış.

Kadınlar ve erkekler arasında tanımadığı kişiyle sohbet başlatma epey değişiyor; asıl ayırıştırıcı unsur ise çalışma durumları.

Kadınların yüzde 43'ü, erkeklerinse yüzde 56'sı son bir hafta içinde tanımadığı kişilerle sohbet başlattığını söylüyor. Cinsiyetler arası bu ayrışmayı asıl farklılaştıran unsur ise çalışma

durumları. Çalışan erkeklerle çalışmayan erkeklerde bu eğilim daha az farkla belirginleşirken çalışan kadınlarla çalışmayan kadınlar arasında makas iyice açılıyor.

Yaşın yükselmesi ve toplumun muhafazakârlaşmasıyla kişilerin tanımadıkları birileriyle sohbet başlatma eğilimi azalıyor.

Yaşın yükselmesiyle birlikte kişilerin tanımadıkları kişilerle sohbet başlatma eğiliminin azaldığını görüyoruz. Gençler, tanımadıkları kişilerle sohbet başlatmaya daha meyilli. Modernler de muhafazakâr kümelerine göre daha çok sohbet başlatıyor.

Her 4 kişiden 1'i konuşmaya başlarken ne diyeceğini bilememekten endişe duyuyor.

Görüştüğümüz her 4 kişiden 1'i tanımadığı ya da az tanıdığı kişilerle konuşmaya başlarken ne diyeceğini bilememekten endişe duyuyor. Yine her 4 kişiden 1'i konuşmaya başlarken karşı tarafın kendisine yüz vermeyeceğini düşünerek endişeleniyor.

Her 5 kişiden 3'ü, "İnsanlara karşı dikkatli olmak gerekir," diyor.

Toplum genelinde insanlara karşı genel bir güvensizlik söz konusu. 0-5 güven ölçeğinde görüştüğümüz kişilerden bu durumu puanlamalarını istediğimizde, her 5 kişiden 3'ü 0 puan vererek insanlara karşı dikkatli olunması gerektiğini söylüyor. Yaşın yükselmesiyle beraber insanlara güven artıyor; gençler daha temkinli yaklaşıyor.

Başka insanlarla tanışma fırsatına sahip olmak, sohbet başlatma pratiğini en çok etkileyen faktörlerden biri.

Kentleşme arttıkça bireylerin çevrelerindeki kişilerin başkalarıyla tanışmak için elindeki fırsatları azalıyor. Erkekler arasında çevrelerindeki kişilerin başkalarını yakından tanımak için fırsatlara sahip olduğunu söyleyenler kadınlara göre daha yüksek görünüyor. Tüm bu faktörler göz önünde bulundurulduğunda, farklı insanlarla tanışma fırsatına sahip olmanın, kişilerin tanımadığı kişilerle sohbet başlatma eğilimini belirlediğini görüyoruz.

Toplumun yarısından fazlası hayatından memnun, dörtte biri hiç memnun değil.

Kadınlarda, gençlerde, Modernlerde hayattan memnun olanlar, diğer kümelerine göre biraz daha yüksek bulunuyor. İktidar bloku partilerinin seçmen tabanlarının da hayattan memnuniyet puanlarını Türkiye ortalamasının üzerinde buluyoruz. En düşük olanlar ise CHP ve HDP seçmenleri.

Hayattan memnuniyeti asıl belirleyen, ekonomik koşullar.

Mevcut ekonomik koşulların, hayat şartlarından memnuniyet durumu üzerinde belirleyici bir etkisi bulunuyor. Geçinme koşullarının zorlaşmasıyla ve ekonomik kriz beklentisiyle birlikte hayat şartlarından memnun olma eğilimi azalıyor.

Toplumun yarıya yakını kendini yalnız hissediyor.

Türkiye genelinde yetişkin nüfusun toplamda yüzde 49'u sıklığı değişmekle beraber kendini yalnız hissediyor. Kadınlar, gençler, Modernler ve boşanmış olanlar kendini daha çok yalnız hissediyor. Kendini yalnız hissedenler, daha az sayıda kişiyle sohbet başlatıyor.

Türkiye-Birleşik Krallık karşılaştırması ve genel değerlendirme için...

Ayın teması için beraber çalıştığımız, Sabancı Üniversitesi'nden Doç. Dr. Gül Günaydın ve Doç. Dr. Emre Selçuk, hem Barometre araştırmamızın bulgularını Birleşik Krallık'ta yapılan BBC İyilik Anketi'nin ("BBC Kindness Survey") sonuçlarıyla karşılaştırdılar hem de tema bölümümüz için kavramsal çerçeve ile genel bir değerlendirme yazısı kaleme aldılar. Bölümün sonunda bu değerlendirmeyi de bulacaksınız.

Yüzde 68'in karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimali yüksek.

Araştırmamız, toplumun yüzde 68'inin karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimali yüksek olduğunu gösteriyor. Bu oran Kasım'19 Barometresi'ndeki ölçümümüzle benzerlik gösteriyor.

Yaş arttıkça karşılık beklemeden yardım etme ihtimali artıyor.

15-17 yaş, 18-32 yaş ve 33-48 yaş kümelerinde bulunan her 3 kişiden 2'sinin karşılık beklemeden birine yardım ihtimali yüksekken 49-64 yaş ve 65 yaş üzerinde bulunan her 10 kişiden 7'sinin birine karşılık beklemeden yardım etme ihtimalinin yüksek olduğunu görüyoruz. Yaş arttıkça karşılıksız yardım ihtimalinin belli bir ölçüde arttığını söyleyebiliriz.

Tanıdığı ya da tanımadığı birine maddi yardımda bulunanlarda düşüş var.

Kasım'19 Barometresi'nden bu yana tanıdığı ve tanımadığı birine maddi yardımda bulunanların oranında ciddi bir düşüş yaşandığını görüyoruz. Kasım'19'da tanımadığı birine maddi yardımda bulunanlar toplumun yüzde 73'ünü oluştururken bu ay bu oranın yüzde 45'e; tanıdığı birine maddi yardımda bulunanların oranının ise geçen iki buçuk yıllık süreçte yüzde 82'den yüzde 40'a geldiğini görüyoruz.

Beklemediği bir yerden 2500 TL gelse...

Bu ayki Barometre araştırmamızda, toplum genelinde yardımseverliğin belirli gruplara yönelik olarak değişip değişmediğine bakmak için hiç beklemediği bir yerden 2500 TL gelmesi durumunda görüştüğümüz kişilerin bu parayı ihtiyacı olan bir vatandaşa, hayır kurumuyla ve Suriyeli sığınmacıyla nasıl paylaşacaklarını sorduk.

Toplumun yarısından fazlası beklemediği bir yerden 2500 TL gelmesi durumunda en az yarısını bir hayır kurumuyla paylaşma eğilimine sahip. İhtiyaç sahibi bir vatandaşa paylaşacağını söyleyenler ise yüzde 37'lik bir kesimi oluşturuyor. 2500 TL'yi Suriyeli bir sığınmacıyla paylaşabileceğini söyleyenlerin oranı ise sadece yüzde 14.

2019'dan bu yana ihtiyaç sahibi vatandaş ve Suriyeli sığınmacıya yardım eğilimi azalmış.

Bu ayki araştırmamızın bulgularını, Kasım'19 Barometresi'nin bulgularıyla karşılaştırdığımızda ihtiyaç sahibi vatandaşlar ve Suriyeli sığınmacılarla parasını paylaşma konusunda kendisine daha fazla para ayıracağını söyleyenler ile hiç bağış yapmayacağını söyleyenlerde artış görüyoruz. Hayır kurumuna bağışlayabileceğini söyleyenlerdeyse genel olarak bir artış söz konusu.

Muhafazakârlar ihtiyacı olan vatandaşa, Modernler hayır kurumuna bağış yapma eğiliminde.

Muhafazakâr kümelerde ihtiyaç sahibi vatandaşa yardımda bulunma eğilimi, Modernlere göre daha yüksek. Hayır kurumuna bağışta bulunma davranışında ise tam tersi bir durum söz konusu. Yine de her bir kümede, her iki durumda da kendine daha çok para ayırma eğilimi ağır basıyor.

Suriyeli sığınmacıya 2500 TL'nin en az yarısını verebileceğini söyleyen yalnızca yüzde 14.

Toplum genelinde parasını Suriyeli sığınmacıyla paylaşabileceğini söyleyenlerin oranı hem düşük bulunuyor hem de Kasım 2019'dan bu yana bu oran 10 puan azalmış görünüyor. 2500 TL'nin en az yarısını paylaşabileceklerin oranı yüzde 14, hepsini bağışlayabileceğini söyleyenlerin oranı ise yüzde 6.

Değerlendirme ve ayrımcılık analizi için...

Bu bölüm için beraber çalıştığımız, WZB Berlin Sosyal Bilimler Merkezi'nden Dr. Hande Erkut ile University College London'dan Dr. Duygu Özdemir, yardımlaşmaya yönelik algı ve pratikler üzerinden yaptıkları ayrımcılık analizi de dahil olmak üzere, bir değerlendirme yazısı kaleme aldılar. Bölüm içinde bu değerlendirmeyi bulacaksınız.

2. GÜNDELİK HAYATTA KÜÇÜK ETKİLEŞİMLER

2.1. Giriş ve Kavramsal Çerçeve

Doç. Dr. Gül Günaydın, Sabancı Üniversitesi

Doç. Dr. Emre Selçuk, Sabancı Üniversitesi

Kendimizi bir yere ait hissetmek ve mutlu bir hayat sürmek hepimizin en büyük dileklerinden biri... Bir sosyal psikoloji kuramına göre¹ aidiyet ve esenliğe giden yol dört temel unsurdan geçiyor: Sevdiklerimizle (örneğin anne-babamızla, eşimizle, yakın arkadaşlarımızla) güçlü duygusal bağlar kurmak, 2) Kendini bir gruba (örneğin bir etnik gruba veya derneğe) ait hissetmek, 3) Bir konuda (örneğin işimizde veya bir spor dalında) başarılı olarak başkalarının onayını kazanmak, 4) Gündelik hayatta hiç tanımadığımız veya uzaktan tanıdığımız birileriyle (örneğin ara sıra gördüğümüz komşumuz, alışveriş yaptığımız marketteki kasiyer, bindiğimiz taksinin şoförüyle) kısa süreli etkileşimlere girmek. Bu dört unsurdan sonuncusu, yani gündelik hayattaki küçük etkileşimler diğerleri kadar önemli olmasına rağmen bu konuda görece daha az araştırma bulunmakta. Türkiye’de bu konuyu inceleyen geçmiş araştırmalara sadece bir çalışmayla sınırlı ve ülkemizin genelini kapsamıyor.

Küçük etkileşimlerden kastımız, tanıdığımız ama yakın olmadığımız veya hiç tanımadığımız birileriyle girdiğimiz kısa etkileşimler. Ayaküstü sohbet başlatmak, teşekkür etmek veya selam vermek gibi davranışlar bunların belli başlı örnekleri. Bu tip etkileşimler hayatımızdaki sosyal ilişkilerin biz fark etmesek de çok önemli bir bölümünü oluşturuyor ve o anki duygu durumumuzu hem de genel olarak hayattan aldığımız mutluluğu etkiliyor. Örneğin, yurt dışında yapılan bir araştırmaya göre kahvesini satın alırken baristayla kısa ama içten bir sohbet başlatanlar kahvesini hızlı bir şekilde alıp gidenlere göre kendini daha iyi hissediyorlar.² Benzer bir şekilde, metroda veya otobüste tanımadıkları biriyle sohbet başlatan kişiler başlatmayanlara göre yolculuklarını daha güzel hatırlıyorlar.³ Ülkemizde, Ankara’da verisi toplanan bir başka araştırmaya göreyse, otobüs şoförlerine selam vermek, kolay gelsin demek ve teşekkür etmek gibi davranışlar yolcuların kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlıyor.⁴ Küçük etkileşimler esenliğimizi bu şekilde olumlu olarak etkilemesine rağmen, günlük hayatımızda maalesef çoğu zaman bu tip etkileşimlere girmek için karşımıza çıkan fırsatları kaçırabiliyoruz.

¹ Hirsch, J. L., & Clark, M. S. (2019). Multiple paths to belonging that we should study together. *Perspectives on Psychological Science*, 14, 238-255.

² Sandstrom, G. M., & Dunn, E. W. (2014). Is efficiency overrated? Minimal social interactions lead to belonging and positive affect. *Social Psychological and Personality Science*, 5, 437-442.

³ Epley, N., & Schroeder, J. (2014). Mistakenly seeking solitude. *Journal of Experimental Psychology: General*, 143, 1980-1999.

⁴ Günaydın, G., Öztekin, H., Karabulut, D. H., & Salman-Engin, S. (2021). Minimal social interactions with strangers predict greater subjective well-being. *Journal of Happiness Studies*, 22, 1839-1853.

Peki, nedir bizi bu tip etkileşimlere girmekten alıkoyan? Batı kültürlerinde yapılan geçmiş araştırmalar üç temel kaygının gündelik hayatta küçük etkileşimlere girmemizin (özellikle de hiç tanımadığımız kişilerle sohbet başlatmamızın) önüne geçtiğini gösteriyor:⁵ Etkileşimden keyif almamaktan, karşımızdaki kişiye ısınamamaktan ve kendi sohbet becerimizden duyduğumuz endişeler. Ayrıca, küçük etkileşimlerin mutlulukla olan ilişkisi göz önüne alındığında, yaşam memnuniyeti ve yalnızlık hislerinin de bu tip etkileşimlere girmede rol oynaması mümkün. Son olarak, kişilerin çevrelerindeki insanlarla ilgili değerlendirmeleri (örneğin, başkalarına duydukları güven, onları yardımsever veya çıkarıcı olarak görmeleri, çevrelerinde yeni insanlarla tanışmak için fırsatlar olması) küçük etkileşimlere girme eğilimini etkileyebiliyor.

Geçmiş araştırmalar çerçevesinde ortaya çıkan bu beklentiler ışığında, Mart'22 Barometresi'nde gündelik hayatta küçük etkileşimlerle ilgili sorulara da yer verildi. Bu konuyu incelerken üç temel amacımız vardı: 1) Gündelik hayatta küçük etkileşimlerde bulunma eğilimlerini ortaya koymak ve bu eğilimlerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kırsal-kent-metropol ayrımı gibi demografik unsurlarla ilişkisini araştırmak. 2) Küçük etkileşimlerin yaşam memnuniyeti, yalnızlık, başkalarına duyulan güven, yeni insanlarla tanışmanın kolay olması ve etkileşim başlatırken duyulan endişeler gibi psikolojik faktörlerle ilişkisini incelemek. 3) Sussex Üniversitesi'nden Doç. Dr. Gillian Sandstrom'un katkılarıyla, yakın zamanda Birleşik Krallık'ta BBC tarafından 40.000'den fazla kişinin katılımıyla yapılan İyilik Anketi'nin ("BBC Kindness Survey") sonuçlarıyla karşılaştırma yaparak küçük etkileşimlerin kültürel bağlamdan ne kadar etkilendiğini incelemek.⁶

⁵ Sandstrom, G. M., & Boothby, E. J. (2021). Why do people avoid talking to strangers? A mini meta-analysis of predicted fears and actual experiences talking to a stranger. *Self and Identity*, 20, 47-71.

⁶ Bu veriden çıkan sonuçların bilimsel dergilerde basılması için yapılan analizler halen devam etmektedir.

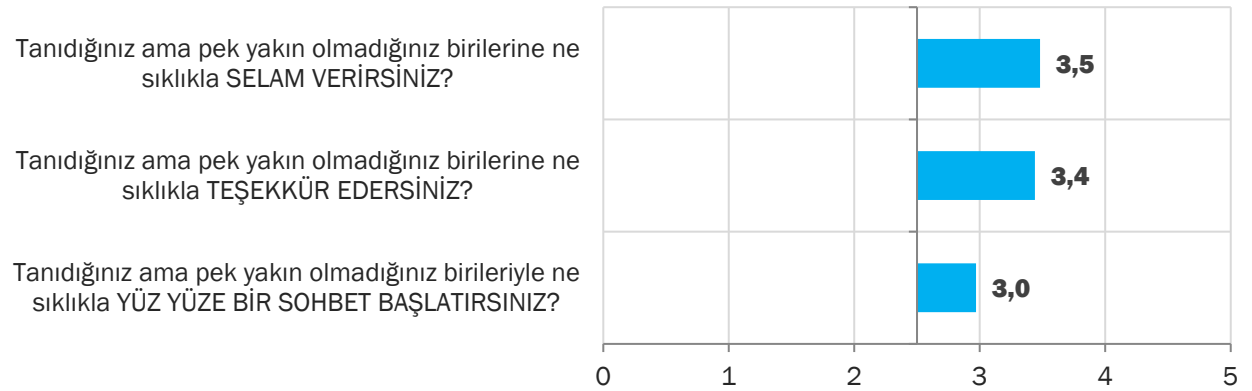
2.2. Etkileşimde Bulunma Eğilimleri

Toplum genelinde bireylerin gündelik yaşamda etkileşim kurmada eğilim ve pratiklerini incelerken onlara tanıdıkları ama pek yakın olmadıkları kişilerle etkileşim kurabilme potansiyellerini anlamaya yönelik üç soru sorduk. Bu bölümde öncelikle bu sorular ekseninde gündelik yaşamda etkileşim kurma eğilimlerine bakacağız.

Toplumda yakın olmadığı birine selam verme eğilimi, yüz yüze sohbet başlatma eğiliminden daha yüksek.

Bireylerin gündelik yaşamlarında tanıdıkları ama pek yakın olmadıkları kişilerle etkileşim kurma potansiyelleri nispeten yüksek bulunuyor. Tanıdığı ama pek yakın olmadığı kişilere selam verme, teşekkür etme ve yüz yüze sohbet başlatma, toplumun yarısından fazlasının en azından haftada birkaç kez ve daha fazla gerçekleştirdiği bir etkileşim pratiği oluyor.

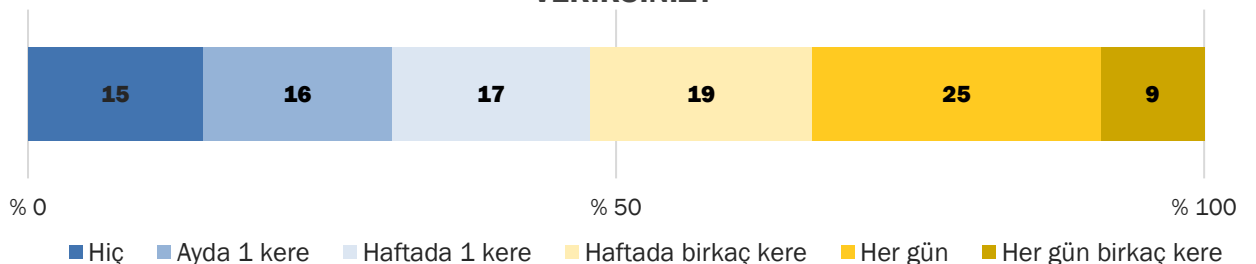
0-5 ölçeğinde incelediğimizde, bir kişinin tanıdığı ama pek yakın olmadığı birine selam verme ihtimalinin yüz yüze bir sohbet başlatma ihtimalinden daha yüksek olduğunu görüyoruz.

Toplumun yarısından fazlası en azından haftada birkaç kez selam veriyor.

Bireylerin nispeten daha çok yaptığı, tanıdığı ama pek yakın olmadığı birilerine selam verme davranışı, toplumun yarısından fazlası tarafından en azından haftada birkaç kere gerçekleştiriliyor. Toplumda genelinde her 100 kişiden 9'u her gün birkaç kere, yüzde 19'u haftada birkaç kere çok yakın olmadığı birilerine selam veriyor. Her 4 kişiden 1'i ise her gün selam verdiğini söylüyor. Toplumun yüzde 15'i hiç selam vermediğini söylüyor.

Tanıdığınız ama pek yakın olmadığınız birilerine ne sıklıkla SELAM VERİRSİNİZ?

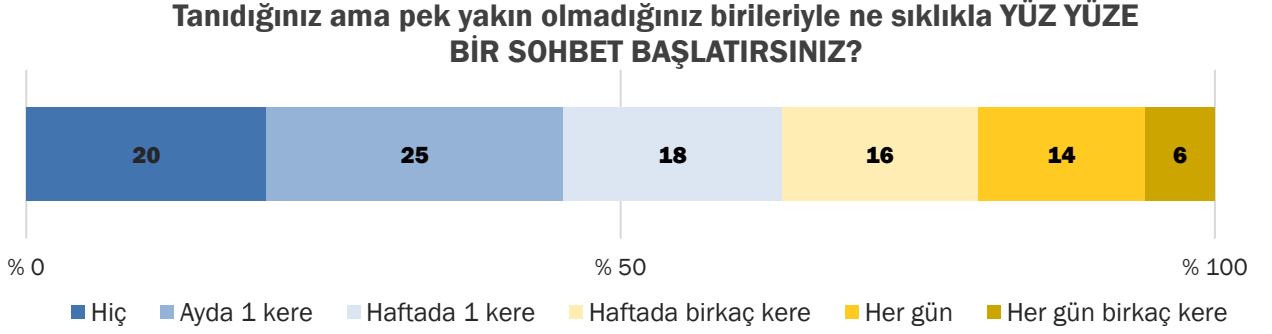

Bireylerin tanıdıkları ama pek yakın olmadıkları kişilere teşekkür etme alışkanlıkları da selam verme alışkanlıklarına benzer bir görünüme sahip. Toplumun yarısından fazlası daha sık şekilde teşekkür ettiğini belirtirken, yüzde 16'lık bir kesim hiç teşekkür etmediğini söylüyor.

Her 5 kişiden 1'i hiç sohbet başlatmıyor, her 4 kişiden 1'i ancak ayda 1 kere sohbet başlatıyor.

Bireylerin çok yakın olmadıkları kişilerle yüz yüze sohbet başlatma eğilimi ise selam verme ve teşekkür etme eğilimlerinin gerisinde kalıyor. Toplumun yüzde 6'sı her gün birkaç kere, yüzde 14'ü her gün, her 16'sı ise haftada birkaç kere çok yakın olmadığı kişilerle yüz yüze sohbet başlattığını söylüyor.

Selam verme pratiği, en çok cinsiyet, yaş ve çalışma durumuna göre değişiyor. Kırsal kesimde tanımadığı kişilere selam verme pratiği daha düşükken, kent ve metropol merkezlerinde Türkiye ortalamasında seyrediyor. Sosyal medya kullananlar da kullanmayanlara göre tanımadığı kişilere daha fazla selam veriyor.

Erkekler, kadınlara göre az tanıdığı kişilere daha sık selam veriyor.

Erkekler çok yakın olmadıkları kişilere kadınlara oranla daha sık selam veriyorlar. Kadınlar arasında selam verme eğilimi Türkiye ortalamasının gerisinde kalıyor. Bu durum, toplumda erkeklerin kadınlara oranla sosyal hayat ve sokakla daha fazla etkileşim kurmalarıyla açıklanabilir.

Yaşın yükselmesiyle beraber selam verme eğilimi yükseliyor.

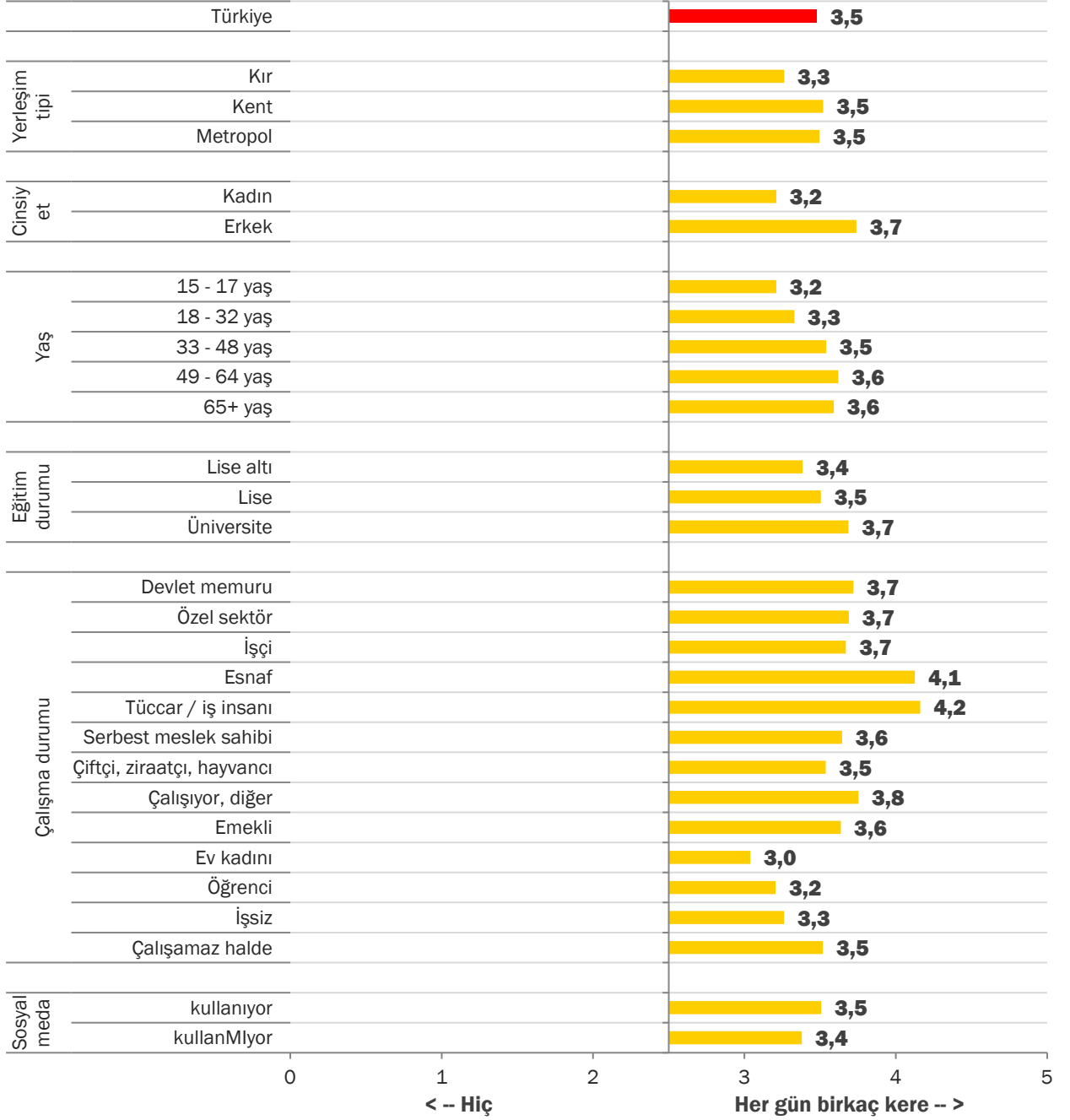
Gençler arasında çok yakın olmadığı kişilere selam verme eğilimi diğer kümelerle göre düşük seyrediyor. 33-48 yaş grubu Türkiye ortalamasına en benzeyen küme olurken, daha yaşlı kümelerde çok yakın olmadığı kişilere daha sık selam verenlerin oranı biraz daha artıyor.

Esnaflar ve tüccarlar, pek yakın olmadıkları kişilerle daha sık selamlaşıyorlar.

Toplumsal yaşamda insanlarla daha fazla etkileşim kuranların selamlaşma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Çok yakın olmadığı kişilere en sık şekilde selam verme eğiliminin en yüksek olduğu kümelerin esnaflar ve tüccarlar olduğunu görüyoruz. Diğer çalışan kesimlerde de selam verme sıklığı Türkiye ortalamasının az da olsa üzerine çıkıyor. Ev kadınları ve öğrenciler ise Türkiye ortalamasından daha az sıklıkla selamlaşıyor.

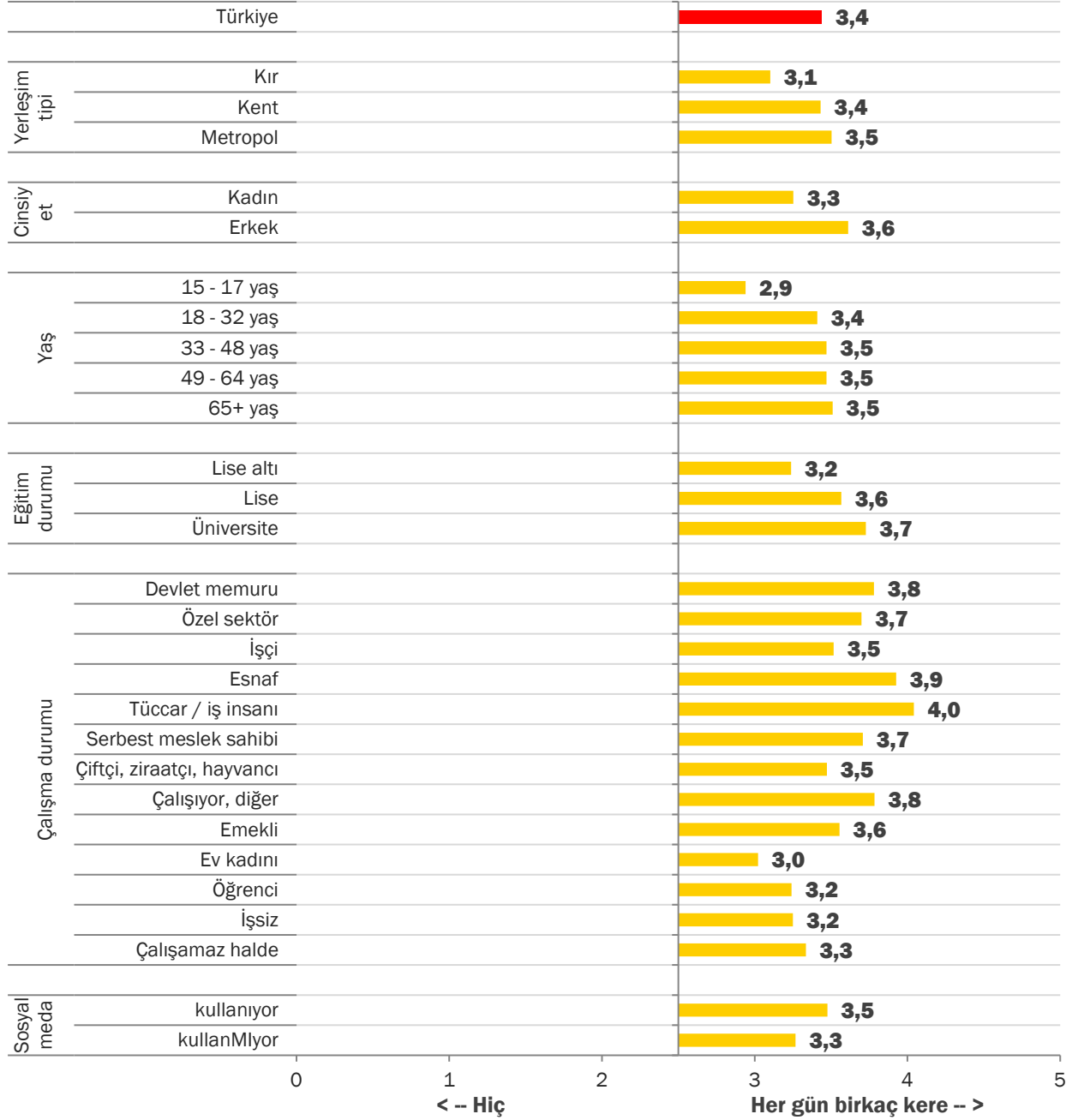
Tanıdığınız ama pek yakın olmadığınız birilerine ne sıklıkla SELAM VERİRSİNİZ?

Toplum genelinde tanıdığı ama pek yakın olmadığı kişilere teşekkür etme pratiğinin sıklığı da selam verme sıklığına benzer bir eğilim gösteriyor. Aynı zamanda demografik kümelerle göre de selam verme pratiğiyle benzer bir görünüm sergiliyor.

Farklı insanlarla etkileşimin daha yüksek olduğunu düşünebileceğimiz kümelerde -kentleşmenin yüksek olduğu yerler, erkekler ve çalışma hayatına dahil olanlar- pek yakın olmadığı kişilere teşekkür etme biraz daha sık yerine getiriliyor. Eğitimin yükselmesiyle de teşekkür etme pratiği artıyor.

Tanıdığınız ama pek yakın olmadığınız birilerine ne sıklıkla TEŞEKKÜR EDERSİNİZ?

Tanıdığı ama pek yakın olmadığı kişilerle sohbet başlatma pratiği ise toplum genelinde daha seyrek yerine getiriliyor. Selam verme ve teşekkür etme pratikleri kent ve metropollerde yaşayanlarda kırsal kesimde yaşayanlara göre daha yaygınken sohbet başlatma pratiği metropollerde yaşayanlarda daha az gerçekleştiriliyor.

Kadınlar, gençler ve çalışmayan kesim daha seyrek sohbet başlatıyor.

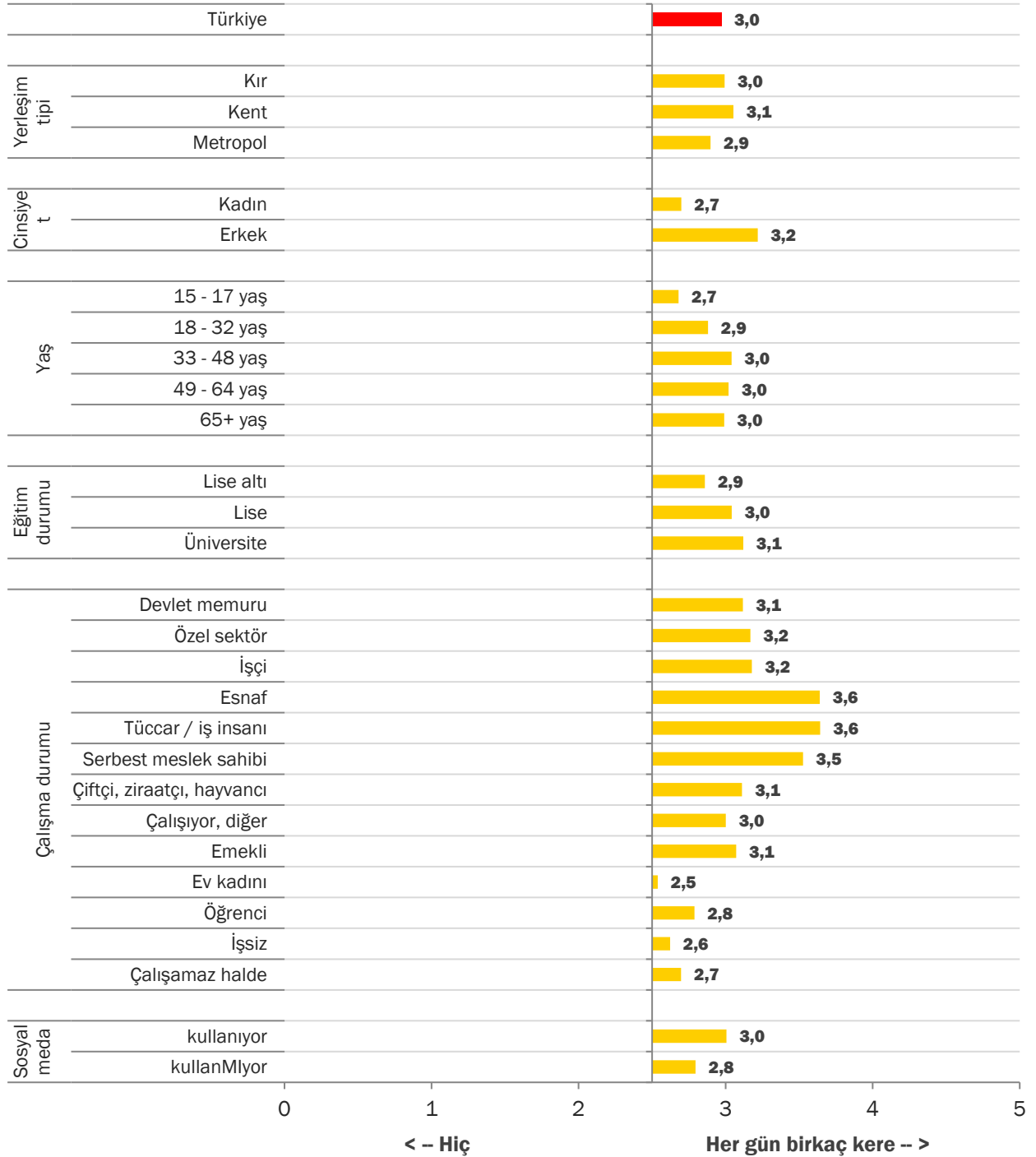
Barometre bulgularımız, kadınlar ve erkekler arasında sohbet başlatma sıklığında daha bariz bir ayrışma olduğunu gösteriyor. Kadınlar, Türkiye geneline göre daha seyrek şekilde sohbet başlatıyorlar. 15-17 ve 18-32 yaş grupları da Türkiye ortalamasından daha seyrek biçimde

sohbet başlatma alışkanlığına sahipken, diğer kümeler Türkiye ortalamasında kalıyor. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle sohbet başlatma sıklığı da artıyor.

Çalışma durumlarına göre en sık sohbet başlatanlar esnaf, tüccarlar ve serbest meslek sahipleri oluyor. Beyaz yakalı ve mavi yakalı çalışanlar, Türkiye ortalamasından biraz daha sık biçimde sohbet başlatma pratiğine sahipken, öğrenciler de dahil olmak üzere çalışma hayatına dahil olmayan kesimlerde sohbet başlatma sıklığı düşüyor.

Tanıdığınız ama pek yakın olmadığınız birileriyle ne sıklıkla YÜZ YÜZE BİR SOHBET BAŞLATIRSINIZ?

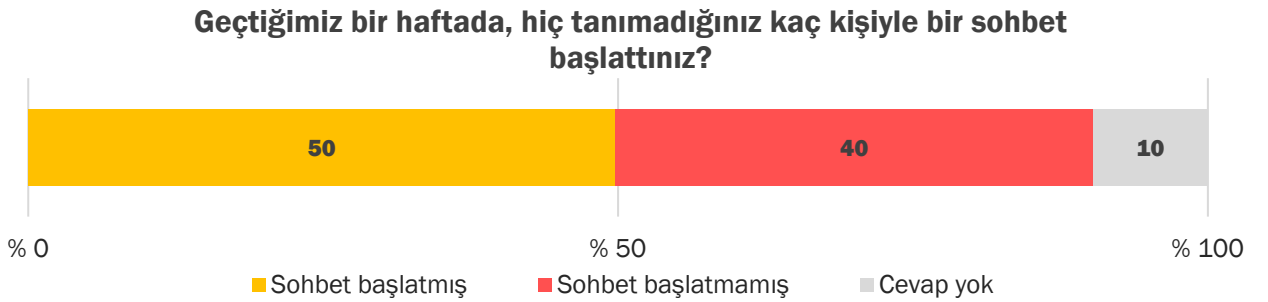

2.3. Sohbet Başlatma ve Gündelik İletişim Kurma Pratikleri

Görüştüğümüz kişilerin tanımadıkları kişilerle kurdukları gündelik ilişkileri incelerken onlara, son bir hafta içinde hiç tanımadıkları kaç kişiyle sohbet başlattıklarını sorduk. Ardından, kişilerin tanımadıkları kişilerle kurdukları ilişkiyi daha iyi anlayabilmek için “Tanımadığınız veya az tanıdığınız biriyle konuşmaya başlarken ne düşünür, nasıl hissedersiniz?” sorusu altında altı farklı yargı okuyarak bu yargılara ne derece katılıp katılmadıklarını sorduk. Bununla birlikte, kişiler arası kurulan ilişkilere ve çevrelerindeki insanların, farklı kişilerle kurdukları ilişkilere dair düşüncelerini de bu bölüm altında araştırdık.

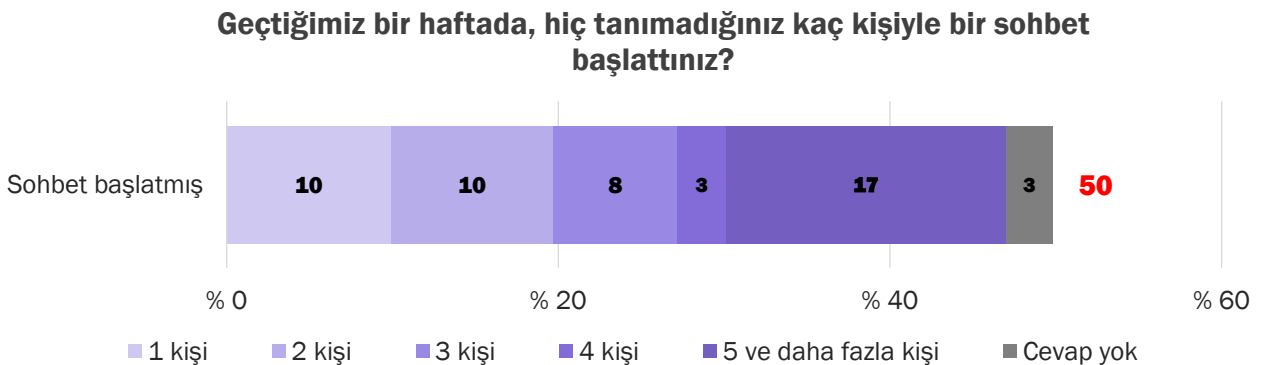
Her 2 kişiden 1'i son bir hafta içinde hiç tanımadığı biriyle sohbet başlatmış.

Araştırmamızın bulguları toplumda her 2 kişiden 1'inin son bir hafta içinde hiç tanımadığı en az bir kişiyle sohbet başlatmış olduğunu gösteriyor.

Sohbet başlatan 50 kişinin 20'si 1 ya da 2 kişiyle sohbet başlatmış.

Toplum genelinde her 100 kişiden 50'si son bir hafta içinde hiç tanımadığı biriyle sohbet başlattığını söylüyor. Bu 50 kişi içinde oldukça az sayıda kişiyle sohbet başlatma eğilimi görüyoruz. 50 kişi içerisinde yer alan 10 kişi sadece 1 kişiyle, 10 kişi de 2 farklı kişiyle sohbet başlattığını söylüyor. 8 kişi 3, 3 kişi 4 ve 17 kişi de 5 ve daha fazla kişiyle sohbet başlatmış.

Kadınların tanımadıkları kişilerle iletişim kurma pratikleri erkeklere göre daha çok değişiyor.

Kadınlar ve erkeklerin tanımadıkları kişilerle sohbet başlatma, iletişim kurma eğilimleri birbirinden epey farklı bir görünüm sergiliyor. Kadınların yüzde 43'ü, erkeklerinse yüzde 56'sı son bir

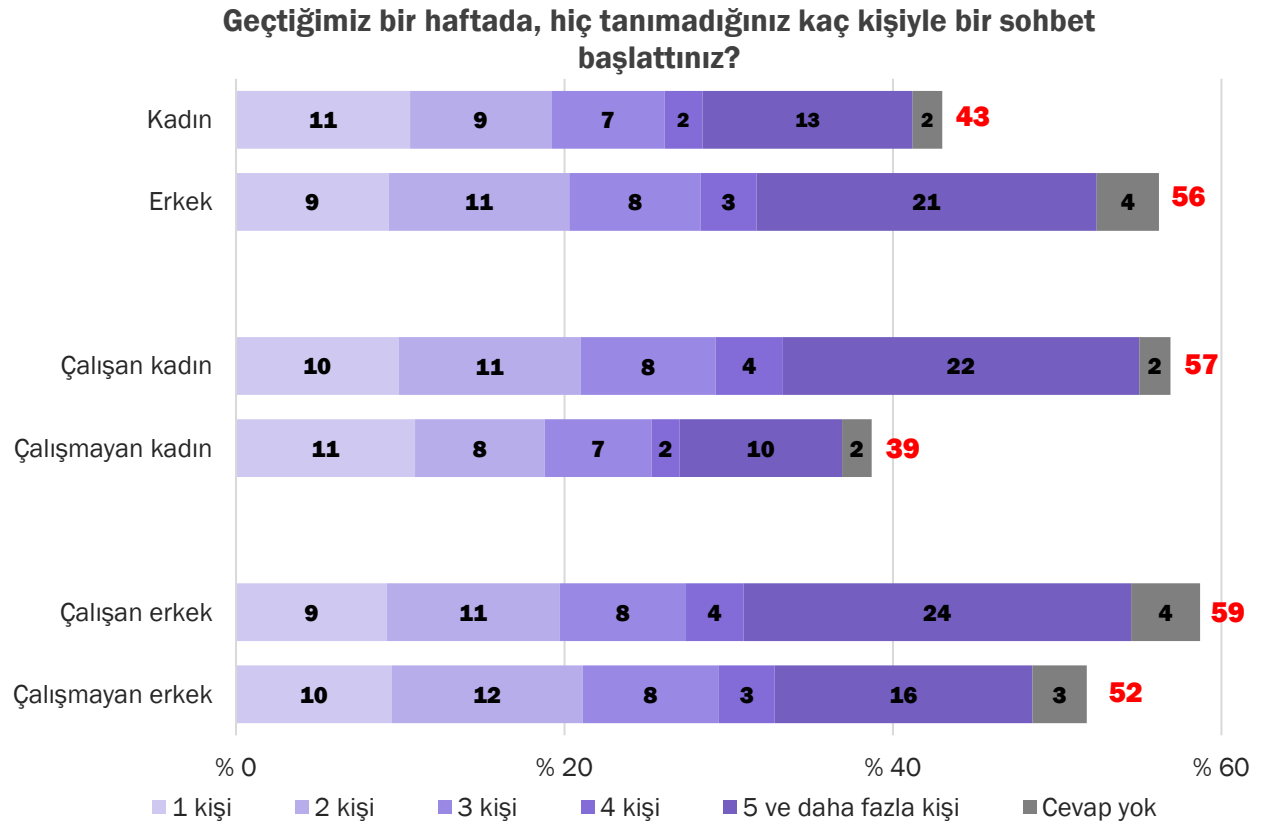

hafta içinde hiç tanımadığı en az bir kişiyle sohbet başlattığını söylüyor. Erkekler arasında daha fazla kişiyle iletişim kurma eğilimi de Türkiye ortalamasının üzerinde yer alıyor.

Çalışmayan kadınlarda sohbet başlatma oranı Türkiye ortalamasının altında yer alıyor.

Kadınlar ve erkekleri birbirinden farklılaştıran asıl dinamik ise çalışma durumu oluyor. Çalışan ve çalışmayan erkekler arasında da bir farklılaşma söz konusu olsa da çalışan ve çalışmayan kadınlar arasında makas iyice açılıyor. Çalışan kadınların yüzde 57'si son bir hafta içinde hiç tanımadığı en az bir kişiyle sohbet başlatmışken, çalışmayan kadınlar arasında bu oran yüzde 39 oluyor. Bu oran, çalışan erkeklerde yüzde 59, çalışmayan erkeklerde yüzde 52 olarak ölçülüyor.

Çalışma hayatında yer alan kadınlar ve erkeklerin tanımadığı kaç kişiyle sohbet başlattıklarına baktığımızda ise burada belirginleşen bir farklılaşmanın olmadığını saptıyoruz.

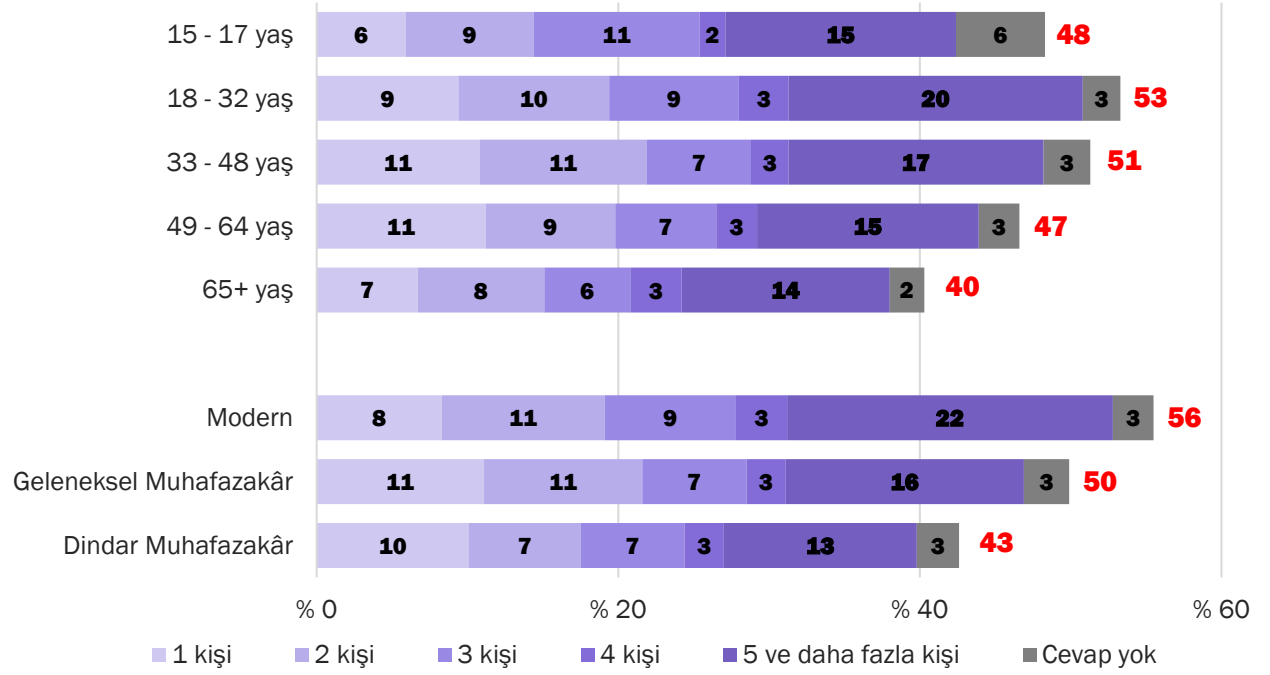
Yaşın yükselmesiyle birlikte tanımadığı kişiyle iletişim kurma eğilimi düşüyor.

15-17 yaş grubunu hariç tutarsak, yaşın yükselmesiyle birlikte kişilerin tanımadıkları kişilerle sohbet başlatma eğiliminin azaldığını görüyoruz. 18-32 yaş grubundakilerin yüzde 53'ü son bir hafta içinde hiç tanımadığı kişilerle sohbet başlattığını söylüyor. Bu oran 65 yaş ve üzeri yaş grubunda yüzde 40'a kadar iniyor. Ayrıca 18-32 yaş grubunda yer alan gençler daha yüksek sayıda tanımadığı kişiyle temas kurma eğilimine sahipler.

Toplum muhafazakârlaştıkça kişilerin tanımadığı kişiyle sohbet başlatma eğilimi azalıyor.

Modernlerin yüzde 56'sı son bir hafta içinde tanımadığı kişilerle sohbet başlattığını söylüyor. Geleneksel Muhafazakârlar yüzde 50 oranıyla Türkiye ortalamasını yansıtmaya eğilimine sahipler. Dindar Muhafazakârların ise yüzde 43'ü son bir haftada tanımadığı en az 1 kişiyle sohbet başlattığını söylüyor. Bu oran Türkiye ortalamasının altında kalıyor.

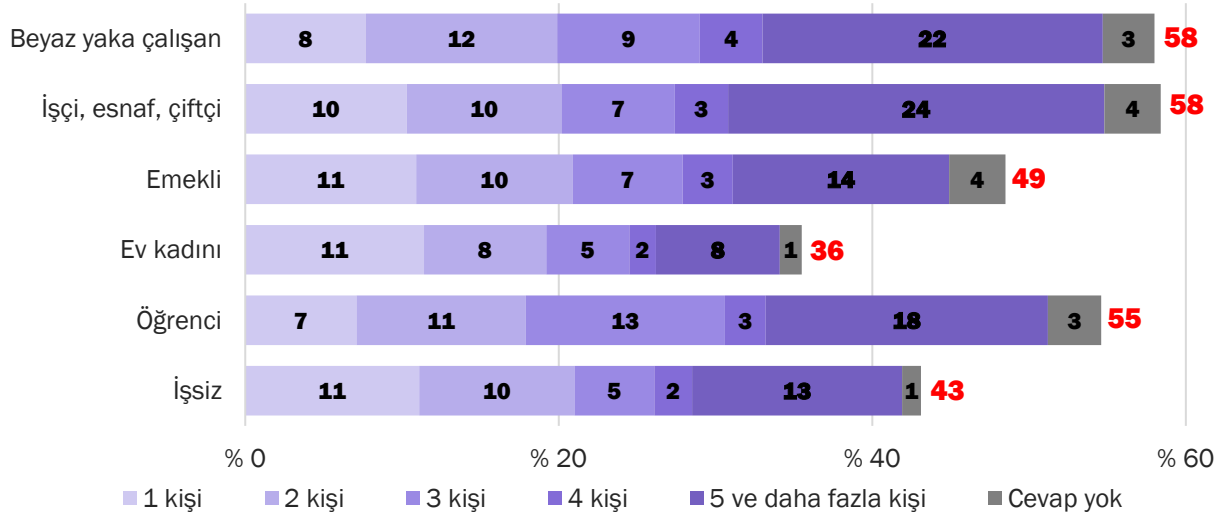
Geçtiğimiz bir haftada, hiç tanımadığınız kaç kişiyle bir sohbet başlattınız?

Yukarıda da gördüğümüz gibi çalışma hayatında yer alma, kişilerin tanımadıkları kişilerle sohbet başlatma eğilimini güçlendiren bir dinamik oluşturuyor. Hem beyaz yakalı çalışanların hem de işçi/çiftçi/esnafın tanımadıkları kişilerle benzer oranda iletişim kurma eğilimine sahip olduklarını görüyoruz. Çalışma durumlarında göre bu kümeleri yüzde 55 oranıyla öğrenciler takip ediyor. İşsizlerin yüzde 43'ü son bir haftada tanımadığı en az 1 kişiyle sohbet başlattığını söylerken bu oran ev kadınlarında yüzde 36'ya kadar iniyor.

Geçtiğimiz bir haftada, hiç tanımadığınız kaç kişiyle bir sohbet başlattınız?

Toplum genelinde bireylerin hiç tanımadığı ya da az tanıdığı kişilerle konuşmaya başlarken hissettiği duygular hem kendilerinin sohbet esnasında hissedeceği tedirginlik ve endişe duygularıyla hem de karşı tarafta yaratacaklarını düşündükleri tedirginlikten duyulan endişeyle şekilleniyor. Yine de toplumun büyük çoğunluğu aşağıdaki grafikte yer alan konuşma esnasında hissedilebilecek altı farklı duygulanımı ifade eden yargılara katılmıyor.

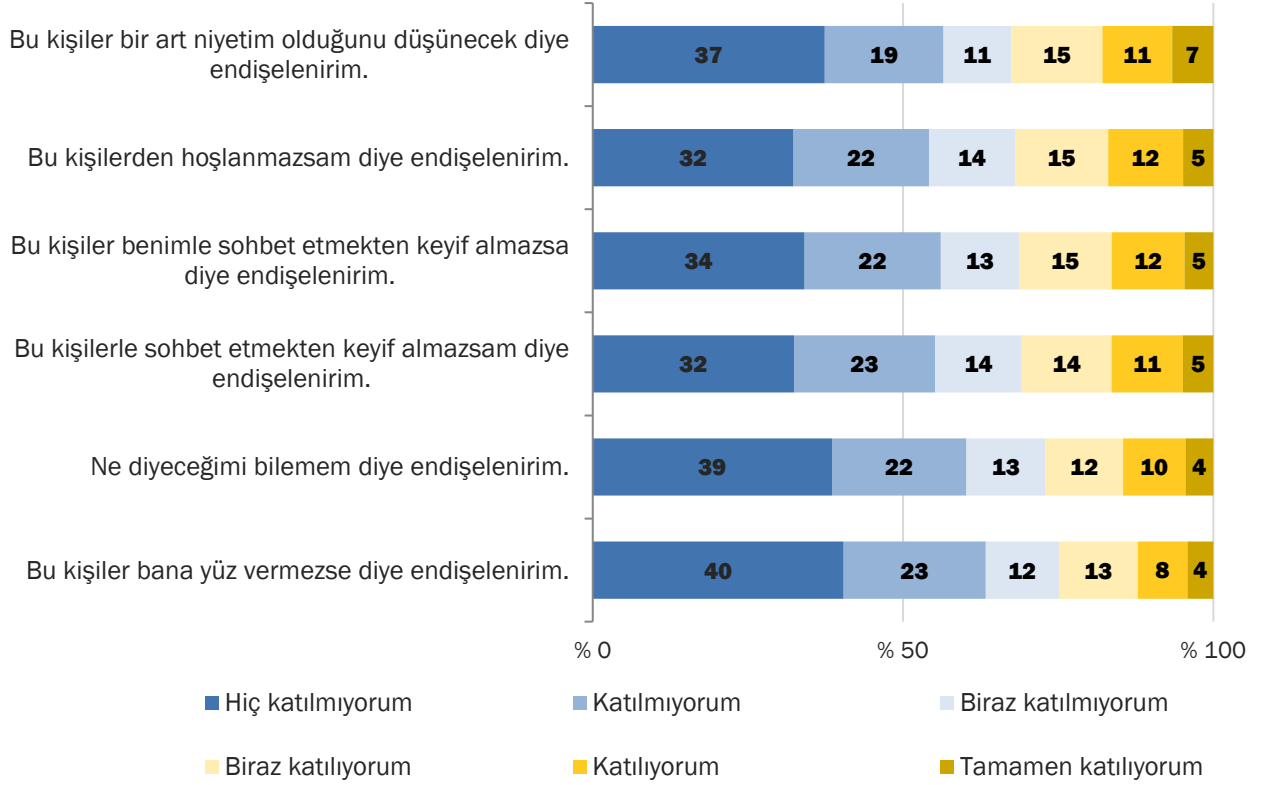
Her 3 kişiden 1'i konuşmaya başlarken karşı tarafta ya da kendisinde olumsuz bir hissiyatın oluşmasından endişe duyuyor.

Toplum genelinde her 3 kişiden 1'i hiç tanımadığı ya da az tanıdığı kişilerle sohbet başlatırken karşı tarafın kendisinin art niyetli olduğunu düşünecek olmasından endişe duyuyor. Yine her 3 kişiden 1'i bu kişilerle sohbet etmekten hoşlanmama konusunda tedirginlik yaşıyor. Her 3 kişiden 1'i de bu kişilerin kendisiyle sohbet etmekten keyif almayacağını düşünerek endişe duyuyor. Her 10 kişiden 3'ü ise bu kişilerle sohbet ederken kendisinin keyif almamasından endişe duyuyor.

Her 4 kişiden 1'i konuşmaya başlarken ne diyeceğini bilememekten endişe duyuyor.

Görüştiğimiz her 4 kişiden 1'i tanımadığı ya da az tanıdığı kişilerle konuşmaya başlarken ne diyeceğini bilememekten endişe duyuyor. Yine her 4 kişiden 1'i konuşmaya başlarken karşı tarafın kendisine yüz vermeyeceğini düşünerek endişeleniyor.

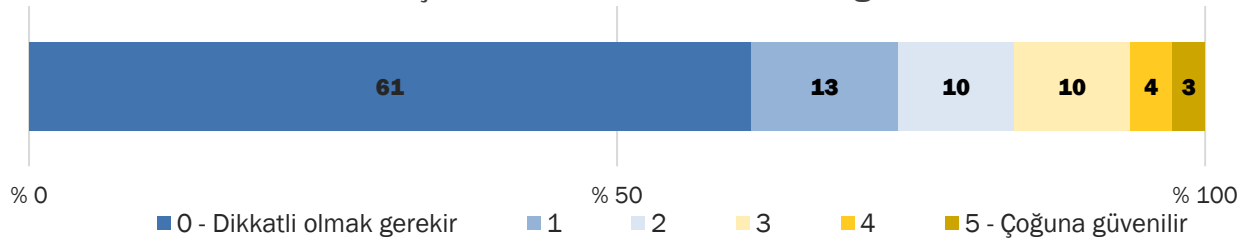
Tanımadığınız veya az tanıdığınız biriyle konuşmaya başlarken ne düşünür, nasıl hissedersiniz?

Her 5 kişiden 3'ü, "İnsanlara karşı dikkatli olmak gerekir," diyor

Toplum genelinde insanlara karşı genel bir güvensizlik söz konusu. Görüştüğümüz kişilere, "Sizce genelde insanların çoğunluğuna güvenilebilir mi? Yoksa insanlara karşı her zaman dikkatli olmak mı gerekir?" sorusunu 0-5 ölçeğinde puanlamalarını isteyerek sordüğümüzda, yalnızca yüzde 3'lük bir kesim insanların çoğuna güvenebileceğini söylüyor. İnsanlara güvenme eğiliminde olanlar (3-4-5 puan verenler) toplumun sadece yüzde 17'sini oluşturuyor. Her 5 kişiden 3'ü insanlara karşı dikkatli olmak gerektiğini düşünüyor.

Sizce genelde insanların çoğunluğuna güvenilebilir mi? Yoksa insanlara karşı her zaman dikkatli olmak mı gerekir?

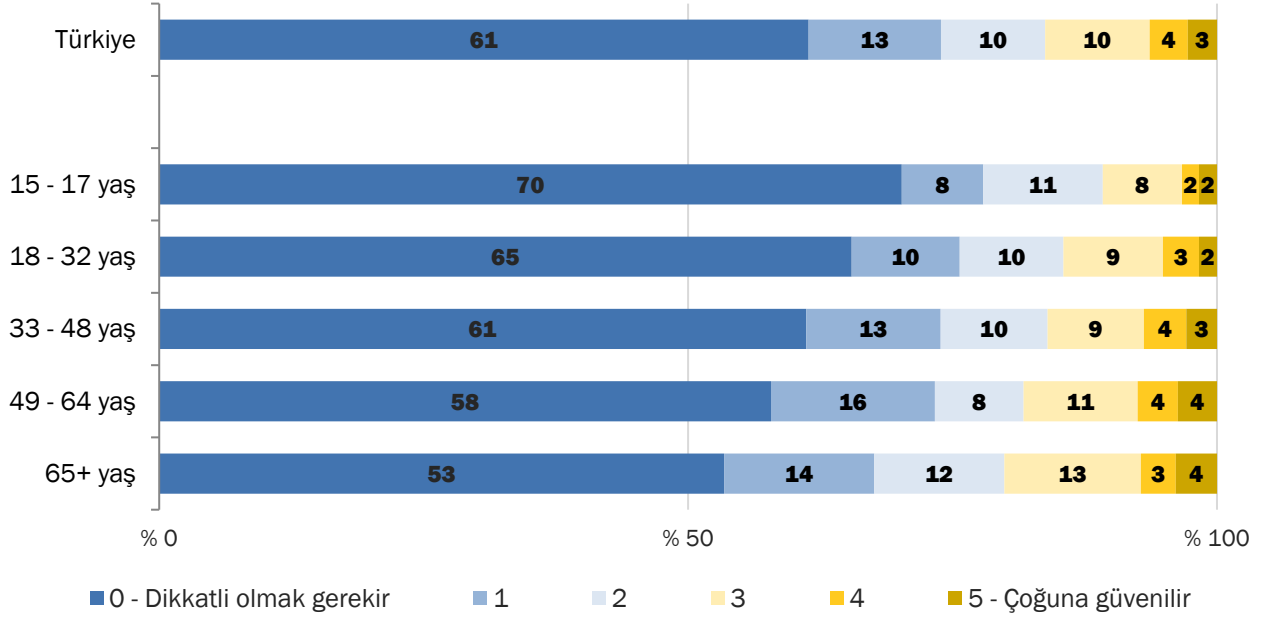
Yaşın yükselmesiyle beraber insanlara güven artıyor.

Gençler arasında insanlara karşı dikkatli olunması gerektiği söyleyenler, Türkiye ortalamasının üzerinde yer alıyor. 15-17 yaş grubundakilerin yüzde 70, 18-32 yaş grubundakilerin yüzde 65'i doğrudan insanlara karşı dikkatli olmak gerektiğini söylüyor. 0-5 ölçeğinde dikkatli olma

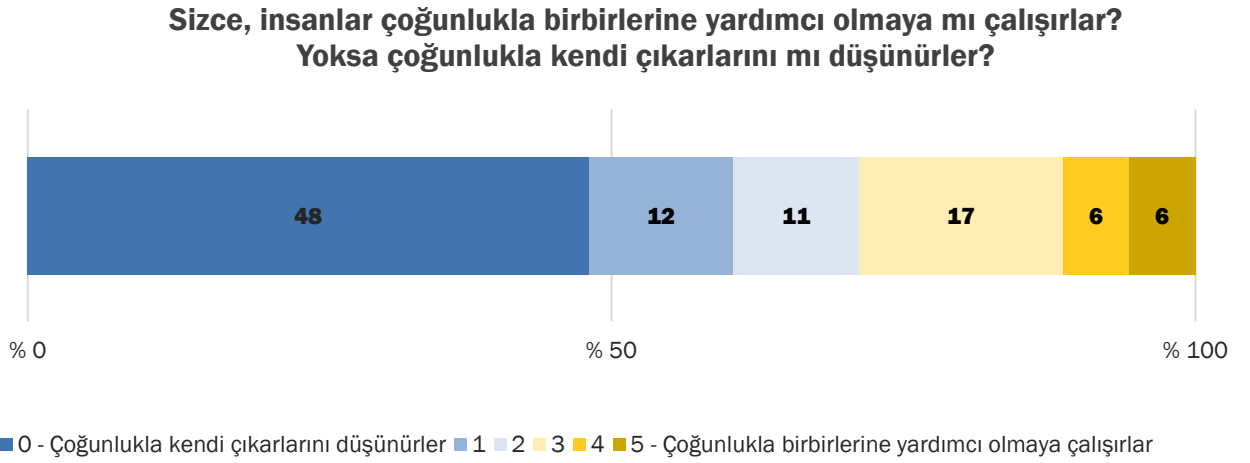
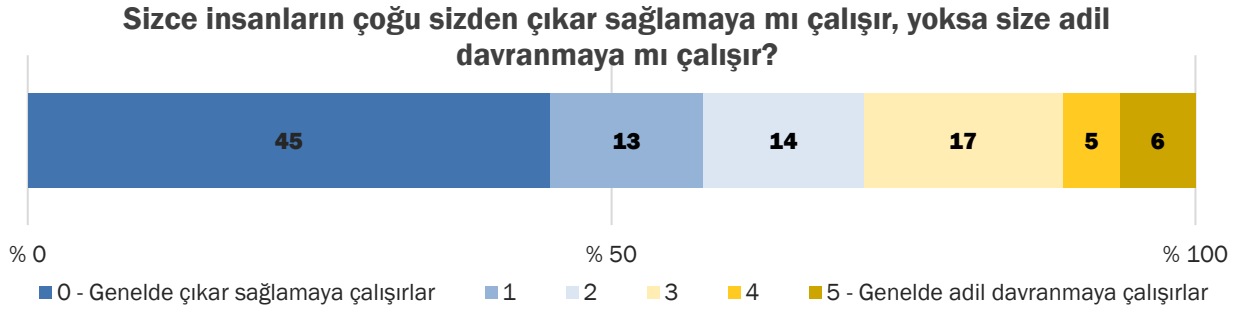
tarafında yer alanların oranlarına baktığımızda bu yaş grupları için oranlar sırasıyla yüzde 89 ve yüzde 85 oluyor. 33-48 yaş grubu Türkiye ortalamasına daha yakın bir görünüm sergilerken 49-64 ve 65 yaş ve üzeri yaş gruplarında insanlara güven duyanların oranı daha yüksek bulunuyor.

Sizce genelde insanların çoğunluğuna güvenilebilir mi? Yoksa insanlara karşı her zaman dikkatli olmak mı gerekir?

İnsanlara güven duyma pratiği kadınlar ve erkekler arasında pek değişmezken, eğitim durumlarına göre bakıldığında lise mezunlarının güven duyma eğiliminin biraz daha düşük olduğunu görüyoruz.

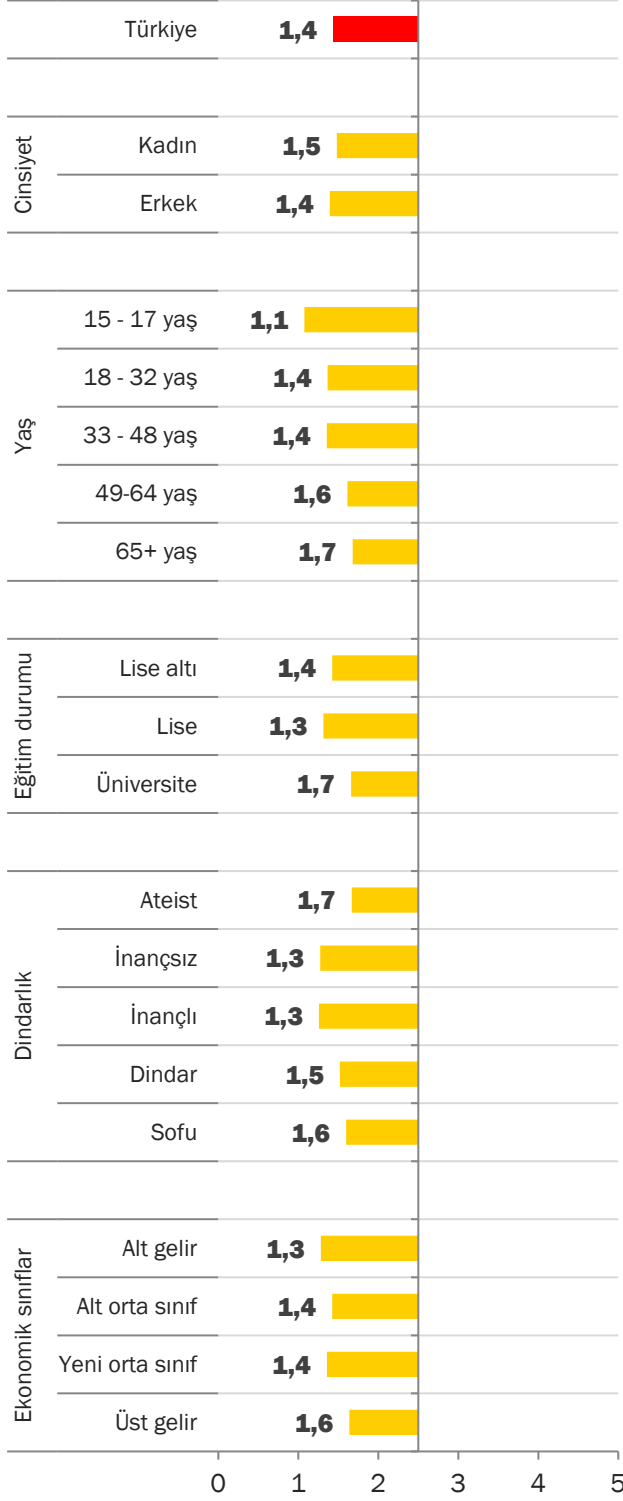
Devlet memurları, esnaf, serbest meslek sahipleri ve emekliler Türkiye ortalamasından daha yüksek oranda insanlara güven duyma eğilimine sahipler. İşçiler ve tüccarlarda insanlara karşı dikkatli olunması gerektiğine yönelik tutum biraz daha güçlü görünüyor. Ayrıca üst gelir grubuna dahil olanların, diğer kümelerle göre daha çok insanlara güven duyma eğiliminde olduğu görülüyor.

Her iki yargıya verilen yanıtların ortalama değerlerine karşılaştırmalı olarak bakarsak, görüştüğümüz kişilerin her iki yargıya da benzer eğilimlerle katıldıklarını görüyoruz. Temel demografiler ekseninde bireyler arası ilişkilere dair çıkar sağlama/adil davranma algısını genel hatlarıyla şu şekilde özetleyebiliriz:

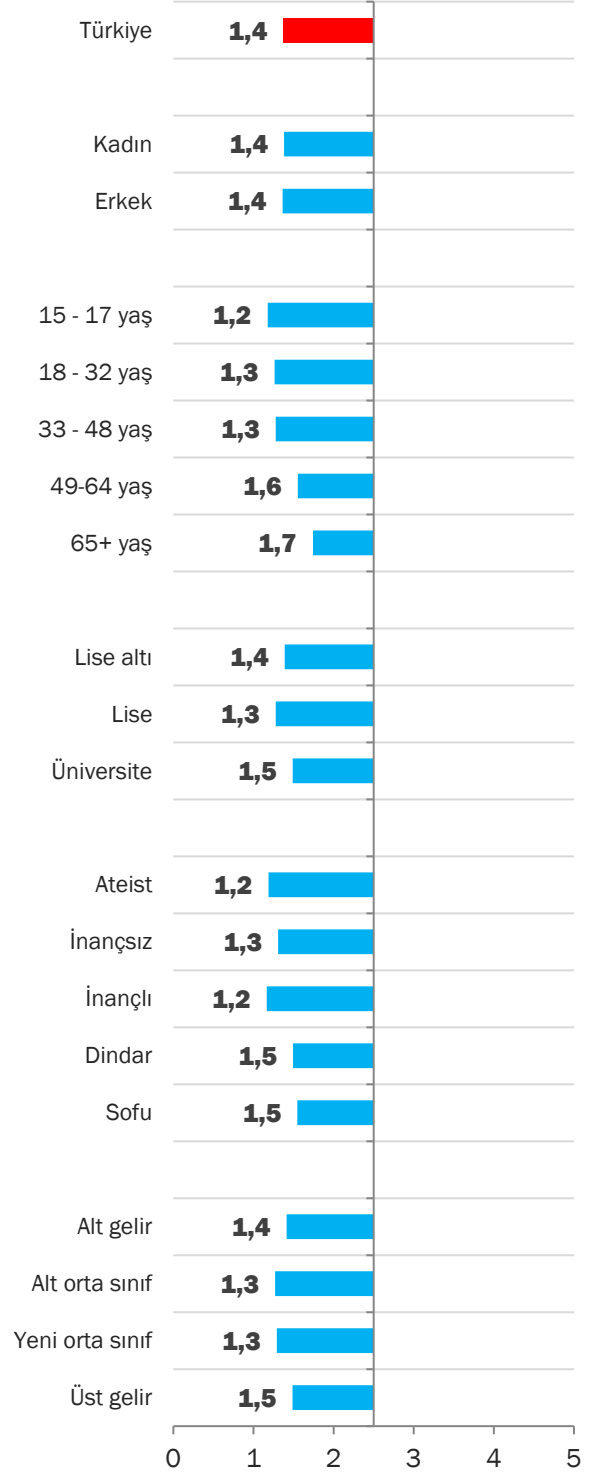
- Kadınlar ve erkekler arasında insanların kendisinden çıkar sağladığını inanma eğilimi ile genel olarak insanların çıkarıcı olup olmadığını düşünme eğiliminin birbirinden farklılaşmadığını görüyoruz.
- Yaşın yükselmesiyle beraber insanların çıkarıcı olduğuna yönelik tutumun biraz da olsa zayıfladığı görülüyor. Yine de 65 yaş ve üzeri grubunda da 0-5 ölçeğinde her iki yargı da 1,7 olarak puanlanıyor.
- Eğitim durumları görüştüğümüz kişileri, insanların çıkarıcı mı yoksa birbirlerine yardımcı olmaya mı çalıştıkları konusunda çok ayırtmazken, üniversite eğitlimlilerin insanların kendilerinden çıkar sağlamaya çalıştığını diğer kümelerle göre daha çok düşündüğünü görüyoruz.
- Dindar kesimde insanların kendilerine adil davrandığını düşünme eğilimi güçleniyor ancak ateistler de insanların kendilerine adil davrandığını düşünüyor. Bununla beraber dindar kesim haricindeki kümelerde, insanların genel olarak çıkarıcı olduğu düşüncesi güçleniyor.
- Ekonomik sınıflara göre bakıldığında ise üst gelir grubunda yer alanlarda insanların kendisinden çıkar sağlamaya çalıştığı düşüncesi, diğer gelir gruplarına göre biraz daha zayıflıyor.

Sizce insanların çoğu sizden çıkar sağlamaya mı çalışır, yoksa size adil davranmaya mı çalışır?

< -- Çıkar sağlamaya çalışır Adil davranmaya çalışır -- >

Sizce, insanlar çoğunlukla birbirlerine yardımcı olmaya mı çalışırlar? Yoksa çoğunlukla kendi çıkarlarını mı düşünürler?

< -- Kendi çıkarlarını düşünürler Yardımcı olmaya çalışırlar -- >

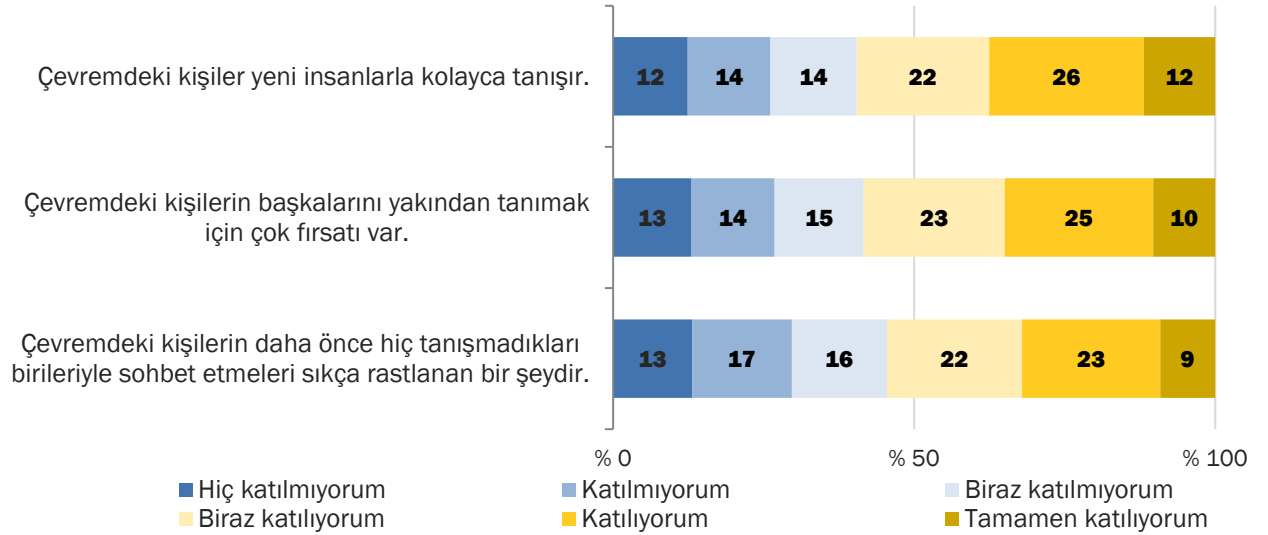

Bireylerin çevrelerindeki insanlar yeni insanlarla kolay tanışsalar da sohbeti zor başlatıyorlar.

Görüştüğümüz kişilerin, çevrelerindeki insanların kurdukları iletişim ve etkileşim pratiklerine dair algı ve tutumlarını anlayabilmek için onlara üç yargı okuduk ve bu yargıları 0-5 ölçeğinde puanlamalarını istedik.

Büyük bir çoğunluğu çevrelerindeki kişilerin yeni insanları kolayca tanıdığını ve başka insanları yakından tanımak için birçok fırsata da sahip olduğunu söylüyor. Bununla beraber tanımadıkları kişilerle sohbet başlatmaları, yeni insanlarla tanışma durumundan biraz daha az rastlanır bir eylem oluyor.

Toplumun yüzde 60'ı çevresindeki kişilerin yeni insanlarla kolayca tanıştığını düşünüyor. Yüzde 58'lik bir kesim ise çevresindeki kişilerin başka insanlarla tanışmak için fırsatlara sahip olduğunu belirtiyor. Toplumun yüzde 54'ü ise çevresindeki kişilerin tanımadıkları kişilerle sohbet etmelerinin sıkça rastlanan bir şey olduğunu söylüyor.

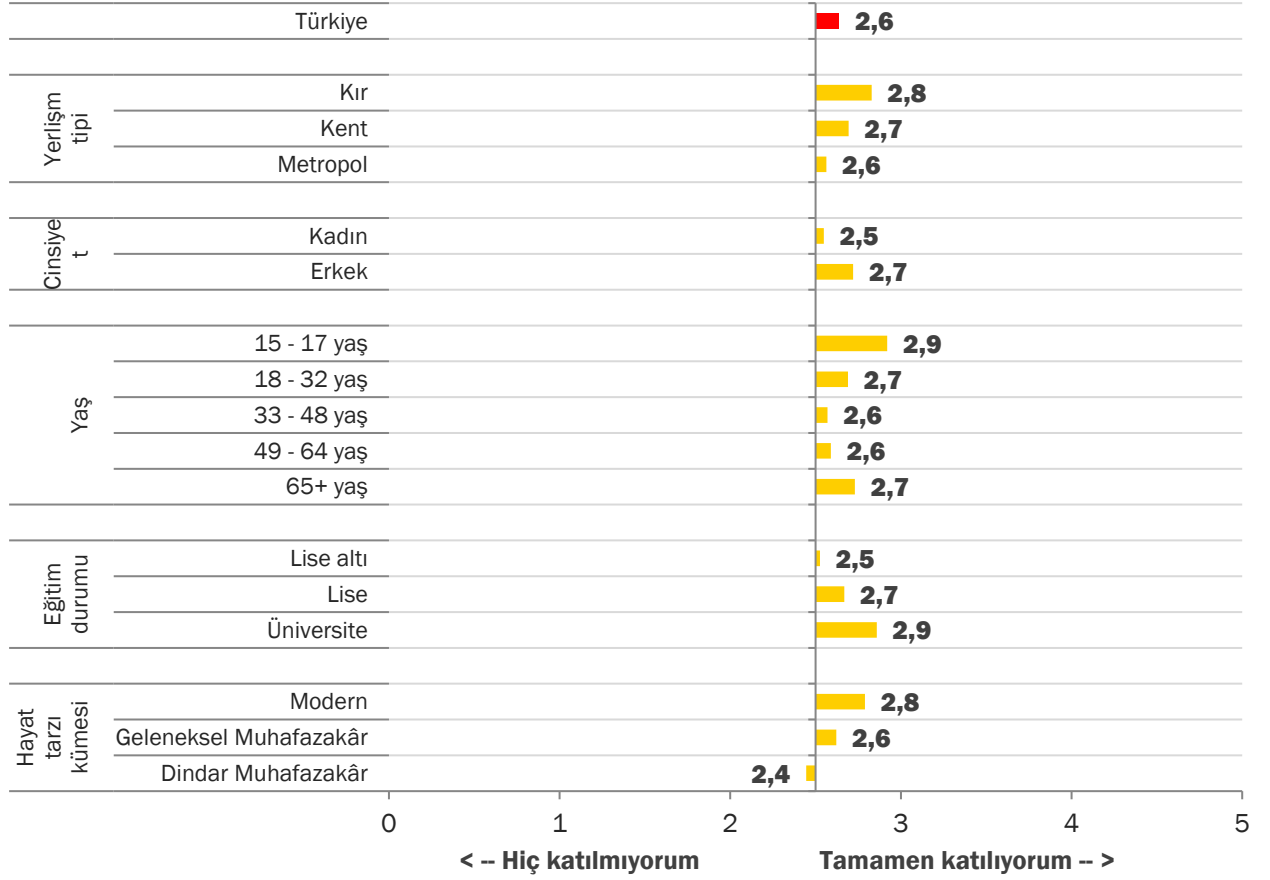
Toplumun en genç ve en yaşlı kesimlerinin çevrelerindeki kişiler, yeni insanlarla tanışma eğilimine daha çok sahip.

Kentleşme arttıkça bireylerin çevrelerindeki kişilerin başkalarıyla tanışmak için elindeki fırsatları azalıyor. Erkekler arasında çevrelerindeki kişilerin başkalarını yakından tanımak için fırsatlara sahip olduğunu söyleyenler kadınlara göre daha yüksek görünüyor.

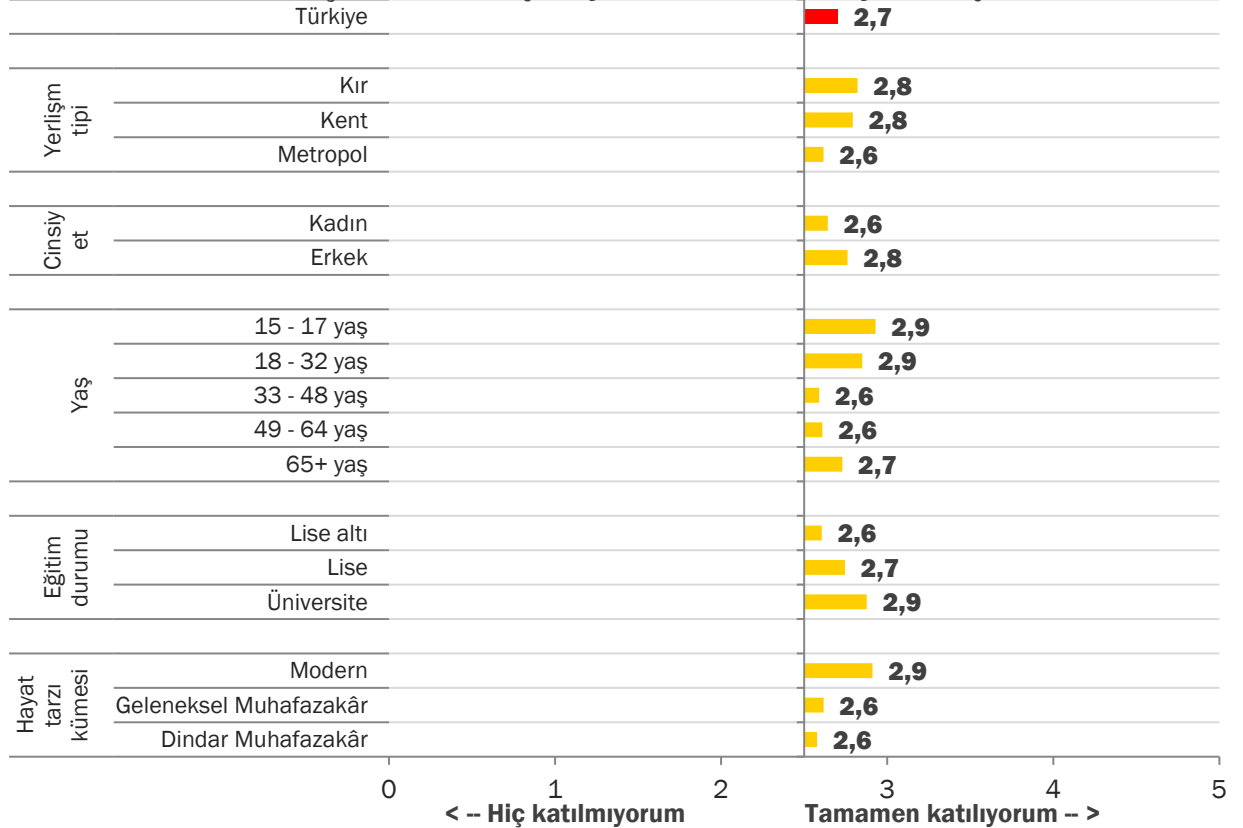
Toplumun en genç ve en yaşlı kesimleri, çevrelerindeki kişilerin başka insanlar tanımak için daha fazla fırsatlara sahip olduğunu düşünüyor. Eğitim seviyesinin yükselmesi ve muhafazakârlığın azalmasıyla da görüştüğümüz kişilerin çevrelerindeki insanların başka insanlarla tanışmak için farklı fırsatlara sahip olma oranı yükseliyor.

Genel olarak görüştüğümüz kişilerin çevrelerindeki insanların yeni insanları yakından tanımak için fırsatlara sahip olması ile kolayca tanışma eğilimi farklı demografik kriterlere göre paralellik gösteriyor.

Çevremdeki kişilerin başkalarını yakından tanımak için çok fırsatı var.

Çevremdeki kişiler yeni insanlarla kolayca tanışır.

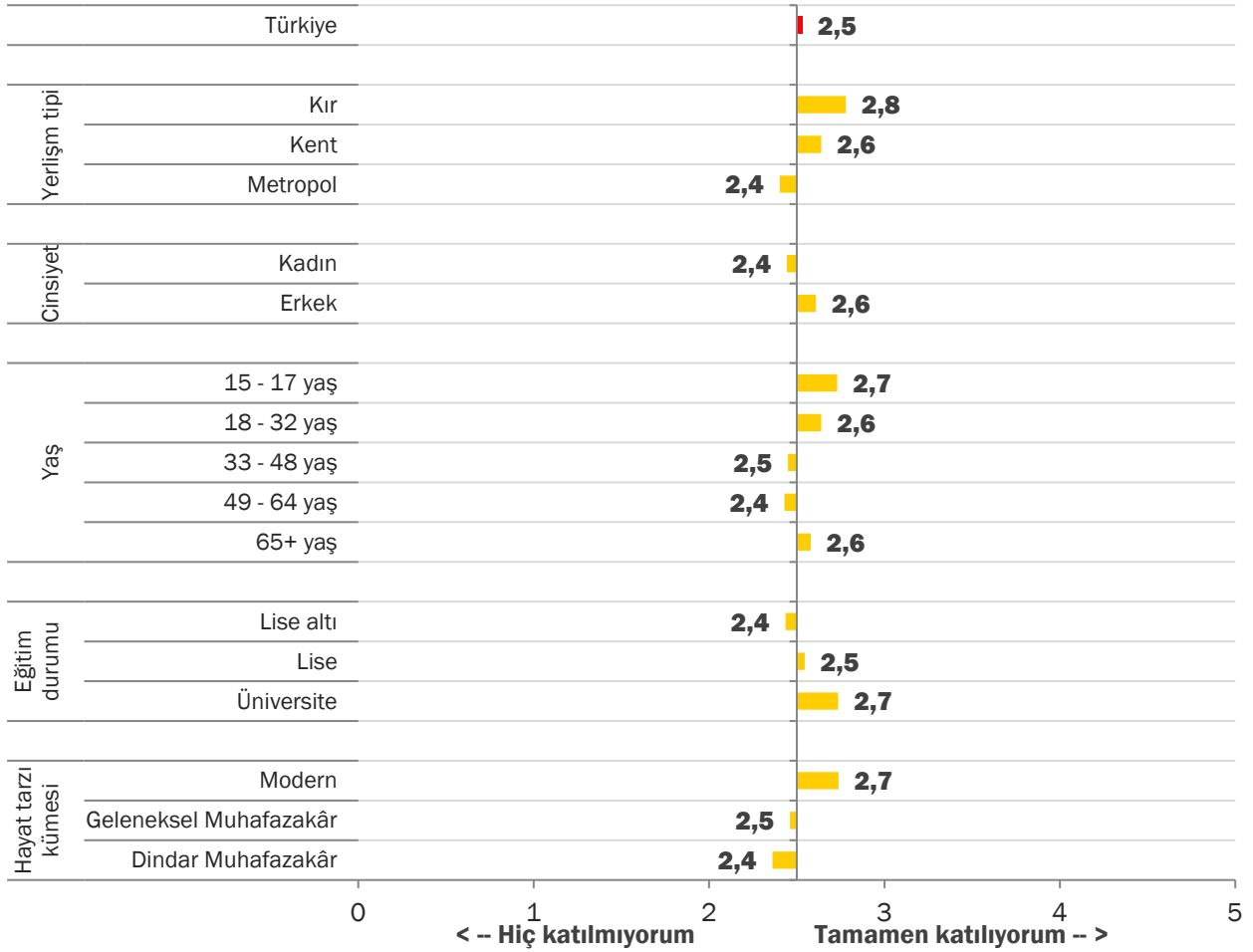

Görüştüğümüz kişilere, “Çevremdeki kişilerin daha önce hiç tanışmadıkları birileriyle sohbet etmeleri sıkça rastlanan bir şeydir” yargısını okuduğumuzda, kişilerin bu soruya verdikleri yanıtın ortalamasını 0-5 ölçeğinde 2,5 puan olarak hesaplıyoruz.

Bireylerin çevrelerindeki kişilerin hiç tanışmadığı kişilerle sohbet başlatma eğilimi kentleşme arttıkça azalıyor. Metropollerde yaşayanlarda 2,4 puan ile sohbet başlatmama yönünde yer alıyor.

Gençlerin çevresindeki kişilerin hiç tanışmadığı kişilerle sohbet başlatmalarının sıkça rastlanan bir şey olduğu görülüyor. 65 yaş ve üzerinde de benzer bir eğilim söz konusu. Orta yaş gruplarındaki eğilim sohbet başlatmama yönünde yer alıyor.

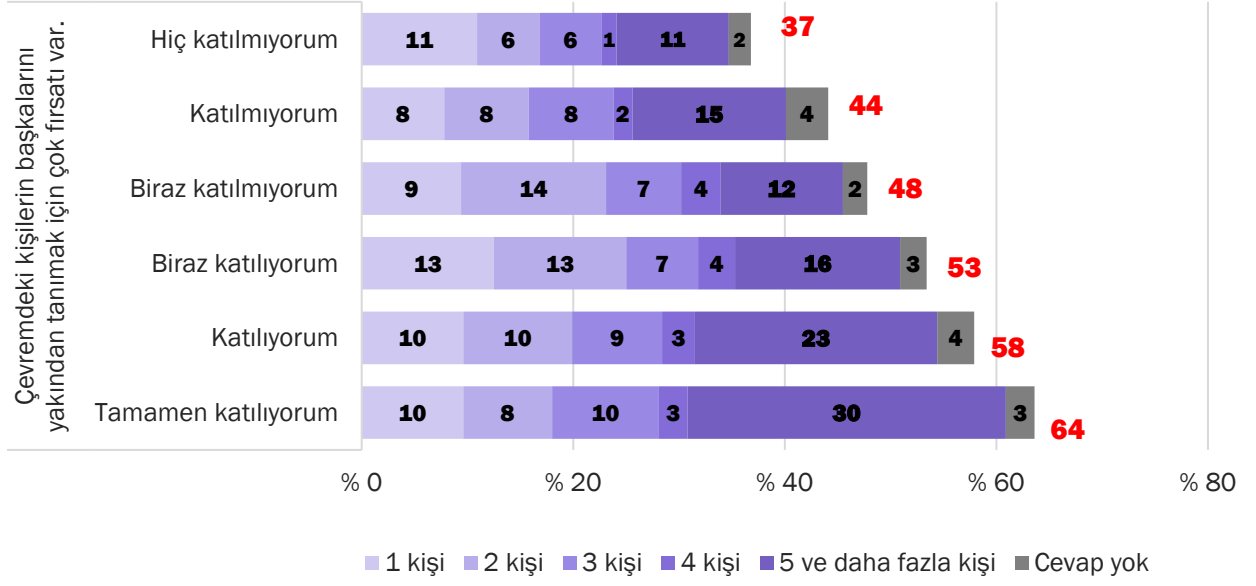
Çevremdeki kişilerin daha önce hiç tanışmadıkları birileriyle sohbet etmeleri sıkça rastlanan bir şeydir.

Bireylerin başka kişilerle tanışma fırsatı arttıkça sohbet başlattıkları kişi sayısı da artıyor.

Bulgularımız, kişilerin başkalarıyla tanışma fırsatları arttıkça tanımadıkları daha çok sayıda kişiyle sohbet başlatmaya meyilli olduğunu gösteriyor. Başkalarıyla tanışma fırsatının hiç olmadığı durumda, görüştüğümüz kişilerin yüzde 37'si son bir hafta içinde hiç tanımadığı kişilerle sohbet başlattığını söylüyor. Başkalarını yakından tanıma fırsatının olduğunu düşünenlerde ise bu oran yüzde 64'e kadar çıkıyor. Bu yüzde 64'lük kesimin yarıya yakını hiç tanımadığı 5 ve daha fazla kişiyle son bir hafta içinde sohbet başlattığını söylüyor.

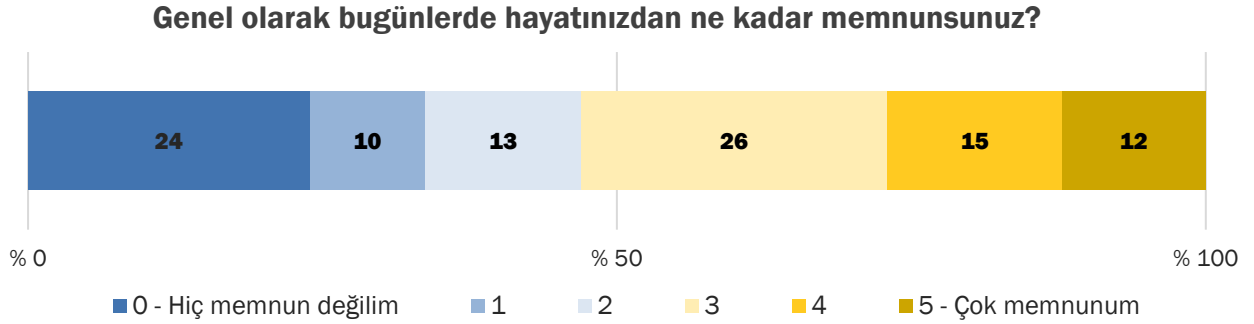
Geçtiğimiz bir haftada, hiç tanımadığınız kaç kişiyle bir sohbet başlattınız?

2.4. Hayat Şartlarından Duyulan Memnuniyet ve Yalnız Hissetme Durumu

Görüştüğümüz kişilerin, hayatlarından ne derece memnun olduklarını 0-5 ölçeğinde puanlamalarını istediğimizde, yarısından fazlasının 3 ve üzeri verdiğini, yani yaklaşık yüzde 53'ünün hayatından memnun olduğunu görüyoruz. Hayatından genel olarak memnun olmayanlar ise yüzde 47'lik bir kesimi oluşturuyor. Her 4 kişiden 1'i hayatından hiç memnun olmadığını söylüyor.

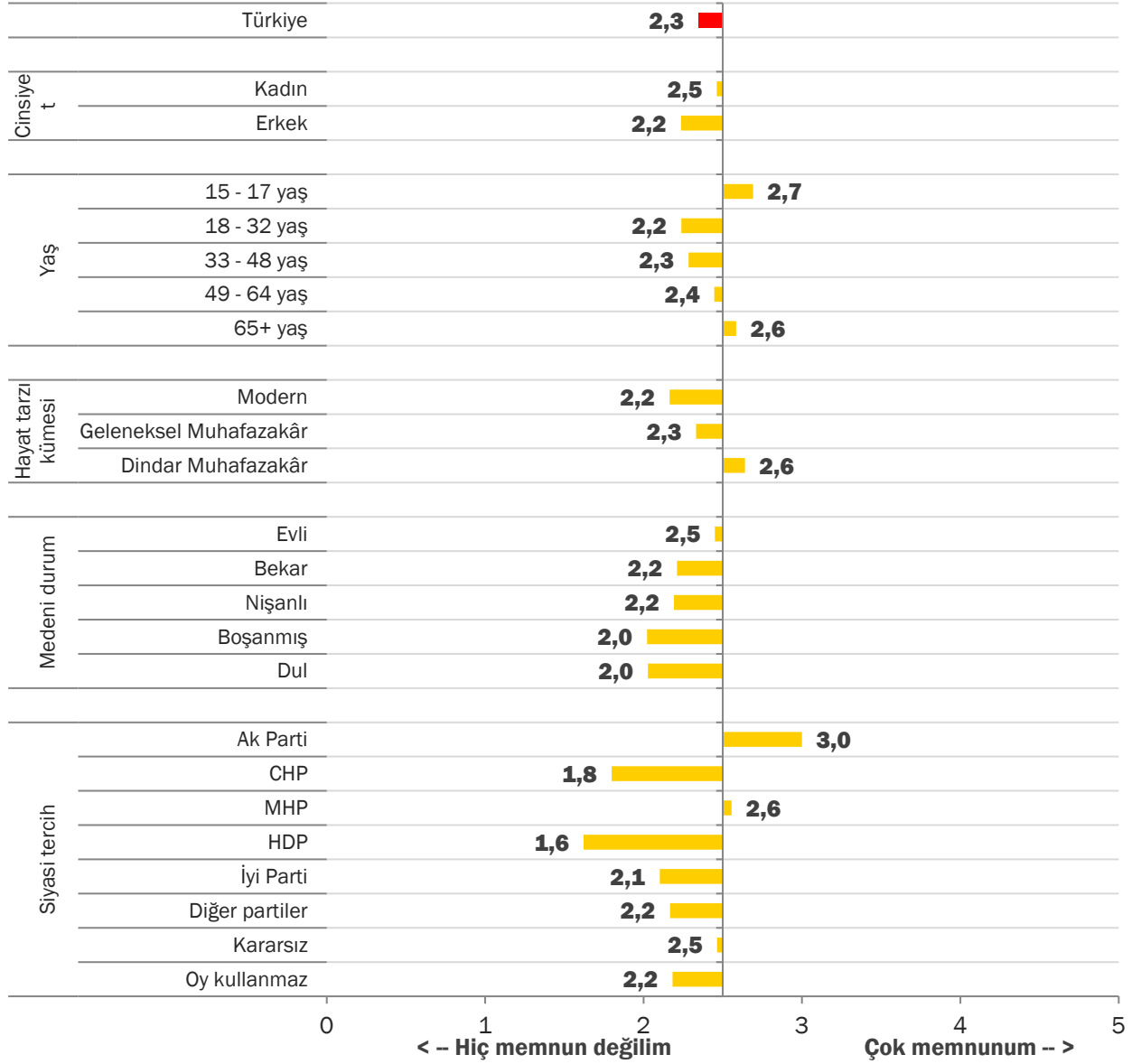
Toplum, 2,3 ortalamayla ölçeğin “memnun olmama” tarafında kalıyor. Erkekler, kadınlara göre daha çok hayattan memnun olmama eğiliminde. Toplumun en genç ve en yaşlı kesimlerinin hayattan “memnun olma”, diğer kümelerin ise “memnun olmama” eğiliminde olduğunu görüyoruz. Genel olarak yaşın yükselmesiyle beraber hayatından memnun olanların oranı yükseliyor.

Modernlerin hayatından memnun olmadığını, Geleneksel Muhafazakârların Türkiye ortalamasına paralel şekilde memnun olmama eğilimini yansıttığını, Dindar Muhafazakârların ise hayatından daha çok memnun olduğunu söyleyebiliriz.

Görüştüğümüz kişilerin medeni durumları da hayattan memnun olma eğiliminde ayırt edici demografik ölçütlerden biri oluyor. Her kümede hayatından memnun olmayanların ağırlığı söz konusuken evlilerin memnun olmaya daha yakın olduğunu, boşanmış ve dulların toplumun tüm kesimleri arasında hayatından en yüksek oranda memnun olmayan kümelerden ikisini oluşturduğunu görüyoruz.

Siyasi tercihlerde ise iktidar blokuna dahil olan partilerin seçmenlerinin hayatından memnun olduğunu, muhalif kesimlerin ve kararsız seçmenin hayatından genel olarak memnun olmadığını görüyoruz. CHP ve HDP seçmen kümeleri, hayatından memnun olmayanların en çok bulunduğu kümeler oluyor.

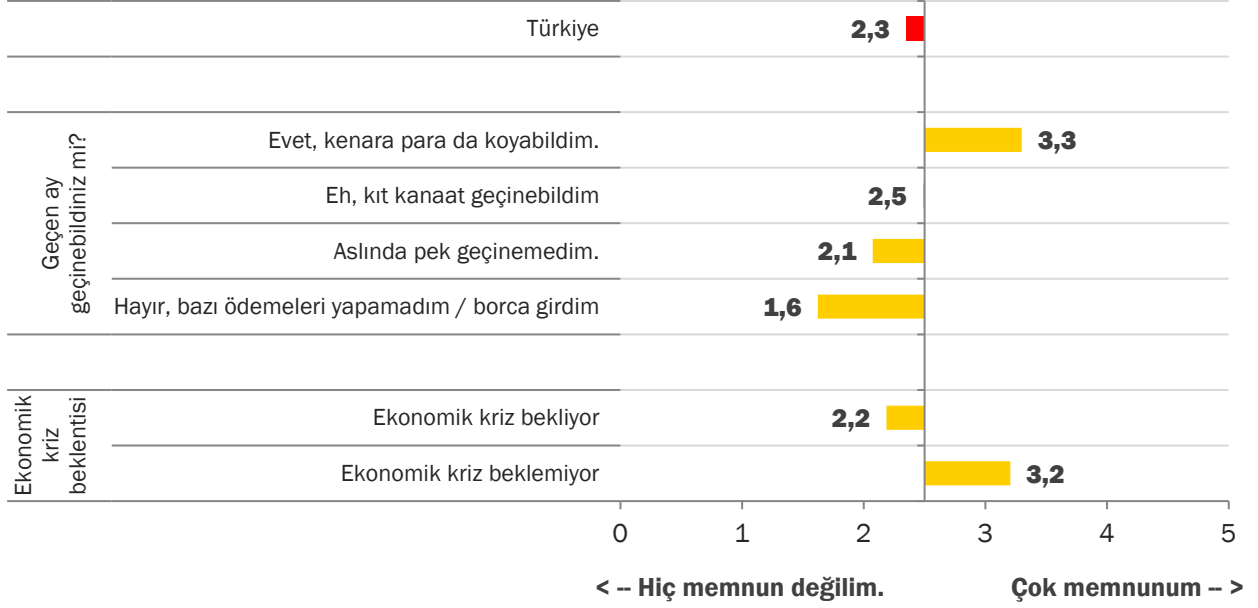
Genel olarak bugünlerde hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?

Mevcut ekonomik koşulların, hayat şartlarından memnuniyet durumu üzerinde belirleyici bir etkisi bulunuyor. Geçinme koşullarının zorlaşmasıyla birlikte hayat şartlarından memnun olma eğilimi azalıyor. Türkiye ekonomisinde kriz bekleyenler de beklemeyenlere göre hayat şartlarından daha az memnun görünüyor.

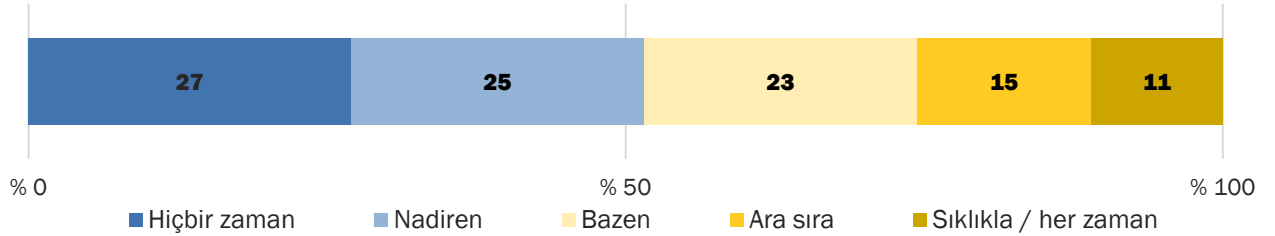
Genel olarak bugünlerde hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?

Toplumun yarıya yakını kendini yalnız hissediyor.

Türkiye genelinde yetişkin nüfusun toplamda yüzde 49'u sıklığı değişmekle beraber kendini yalnız hissediyor. Görüştüğümüz kişilere kendilerini ne sıklıkla yalnız hissettiklerini sorduğumuzda, yüzde 11'inin "sıklıkla / her zaman", yüzde 15'inin "ara sıra", yüzde 23'ünün de "bazen" yalnız hissettiğini söylediğini görüyoruz.

Kendinizi ne sıklıkla yalnız hissediyorsunuz?

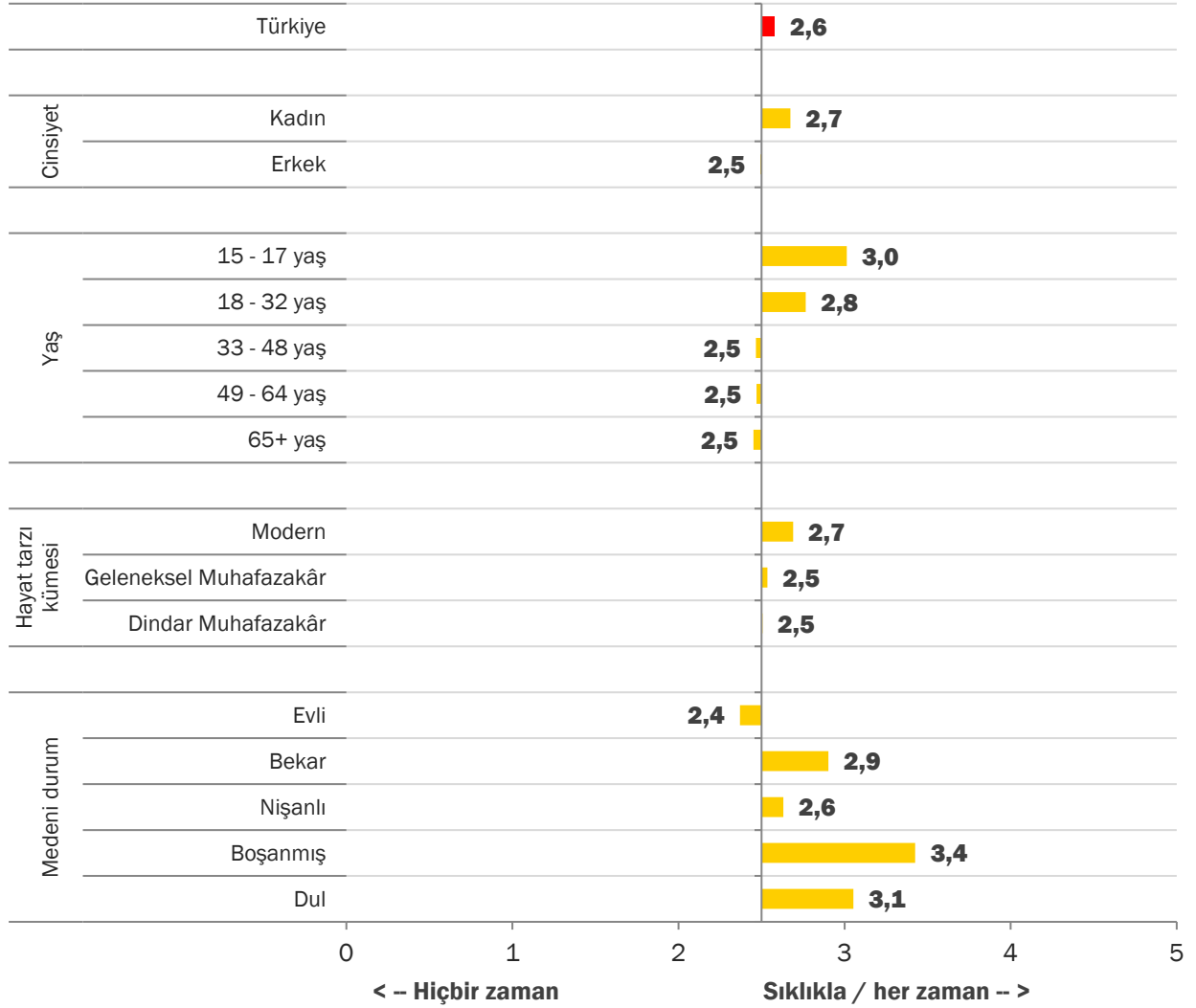

0-5 ölçeğinde hesapladığımızda Türkiye'de bireysel olarak yalnız hissetme puanı ortalama 2,6. Bu puanla toplum genelinde ağırlıklı olarak yalnız hissetme duygusunun ağır bastığı görülüyor.

Kadınlar, gençler, Modernler ve boşanmış olanlar kendini daha çok yalnız hissediyor.

Kadınların erkeklere göre kendilerini daha yalnız hissettiğini görüyoruz. Toplum genelinde yalnız hissetme duygusu en çok yaşa göre değişiyor. Yaşın yükselmesiyle beraber kendini yalnız hissedenlerin oranı düşüyor ve gençler daha yalnız hissediyor. 15-17 yaş grubunda yer alan gençler, araştırmamızda ele aldığımız tüm kümeler içinde kendini en yalnız hisseden küme.

Kendinizi ne sıklıkla yalnız hissediyorsunuz?

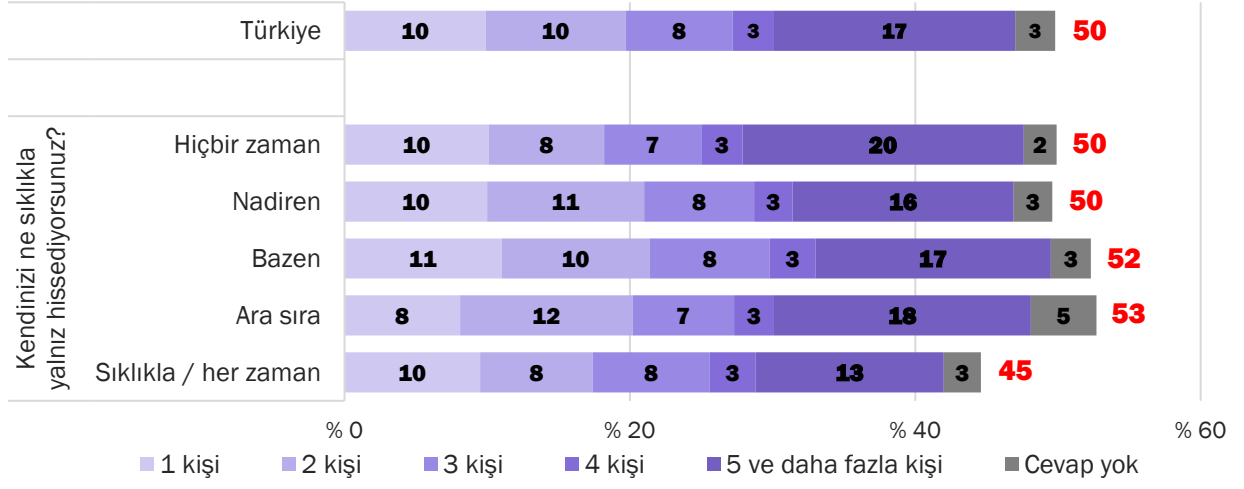
Modernler de muhafazakâr kümelerle göre kendini daha yalnız hissediyor. Evliler kendini yalnız hissetmeyen tarafta yer alırken, diğer kümelerde yalnız hissetme duygusu ağır basıyor. Boşanmış ve dullar kendilerini en yalnız hisseden kümelerden oluyor.

Kendini yalnız hissedenler daha az sayıda kişiyle sohbet başlatmış.

Sohbet başlatma pratiklerine göre incelediğimizde, kendini yalnız hissetmeyenler ile nadiren yalnız hissedenlerin tanımadığı kişilerle sohbet başlatma pratiğinin Türkiye ortalamasıyla aynı oranda olduğunu görüyoruz. Bununla beraber, kendini yalnız hissedenler, Türkiye ortalamasına göre daha az sayıda kişiyle son bir hafta içinde sohbet başlattığını söylüyor. Türkiye genelinde ortalama her 100 kişiden 50'si son bir hafta içinde hiç tanımadığı kişilerle sohbet başlatmışken, bu sayı kendini yalnız hissedenler arasında 45 oluyor.

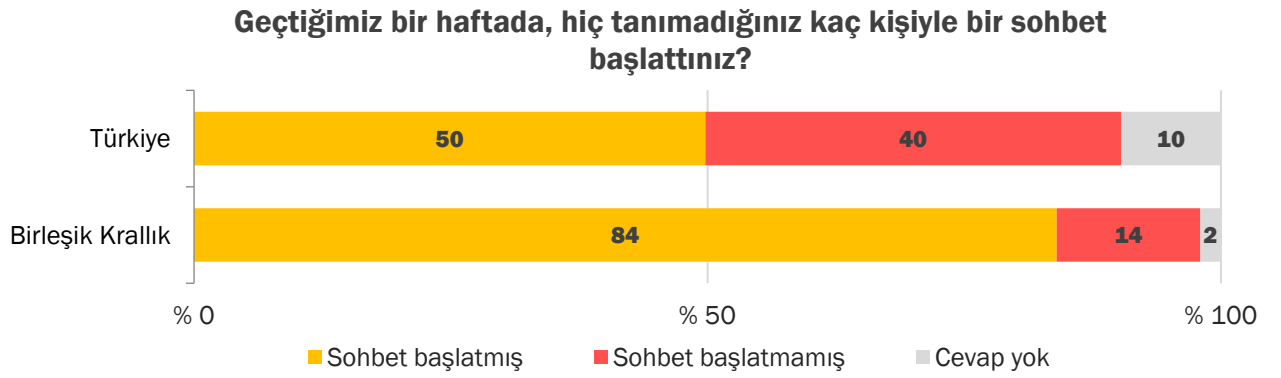

Geçtiğimiz bir haftada, hiç tanımadığınız kaç kişiyle bir sohbet başlattınız?

2.5. Küçük Etkileşimlerde Kültürel Farklar: Birleşik Krallık-Türkiye Karşılaştırması

Tanımadığımız kişilerle sohbet başlatma davranışı kültürel bağlamdan etkileniyor mu diye incelemek için İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'yı kapsayan, Birleşik Krallık'ta yapılan BBC İyilik Anketi'nin ("BBC Kindness Survey") sonuçlarıyla karşılaştırma yaptık. Bu anket 40.000'den fazla kişinin katılımıyla çevrimiçi olarak yapıldı. Bu karşılaştırma, Birleşik Krallık'ta yaşayanların büyük çoğunluğunun tanımadıkları kişilerle sohbet başlattığını, Türkiye'de ise bu oranın Birleşik Krallık'a göre hayli düşük olduğunu gösteriyor.

Yaşam memnuniyeti ve güven sohbet başlatma eğiliminde farklı etkilere sahip.

Birleşik Krallık'ta yaşamından daha çok memnuniyet duyan ve başkalarına daha çok güvenen kişiler, tanımadıkları kişilerle sohbet başlatmaya daha meyilli. Fakat Türkiye'de yaşam memnuniyeti ve güven, tanınmayan kişilerle sohbet başlatma davranışında rol oynamıyor.

Hem Birleşik Krallık'ta hem de Türkiye'de, çevrelerinde yeni kişilerle tanışmak için daha çok fırsat gören kişiler tanımadıkları kişilerle sohbet başlatmaya daha meyilli. Yalnızlık hissetmek ise her iki ülkede de tanımadık kişilerle sohbet başlatmada rol oynamıyor.

2.6. Değerlendirme

Doç. Dr. Gül Günaydın, Sabancı Üniversitesi

Doç. Dr. Emre Selçuk, Sabancı Üniversitesi

Bu araştırmadaki birinci amacımız gündelik hayatta küçük etkileşimlerde bulunma eğilimlerini ortaya koymak ve bu eğilimlerin çeşitli demografik unsurlarla ilişkisini incelemektir. Türkiye çapında etkileşim başlatma eğilimlerine baktığımızda, uzaktan tanıdığımız kişilere selam verme ve teşekkür etmenin sohbet başlatmaya göre daha sık karşılaşılan bir davranış olduğunu görüyoruz. Bir dizi istatistiksel analizle bu durumun altında yatan potansiyel nedenlere ışık tutmaya çalıştık. Analizlerimizin sonuçlarına göre, sohbet başlatmak, selam verme ve teşekkür etmeye kıyasla karşısındakine ne diyeceğini bilememe, etkileşimden keyif almama, karşısındakinden hoşlanmama gibi endişeleri daha çok beraberinde getiriyor. Bu endişelerin yüksek olması ise, sohbet başlatma eğilimini azaltıyor.

Uzaktan tanıdığımız kişilerle etkileşim sıklığının yaş, cinsiyet ve yaşam yeri gibi demografik faktörlerle de ilişkili olduğunu görüyoruz. Bu araştırmadaki yaşam doyumunun yaşla beraber artması bulgusunun gösterdiği gibi, yetişkinlikte (tipik olarak 18 ve üstü yaş gruplarında), yaş ilerledikçe olumlu duyguların artıyor olması yaşı daha büyük kişilerin uzaktan tanıdıkları kişilere daha olumlu yaklaşmasını ve dolayısıyla bu kişilerle daha sık iletişim kurmasını beraberinde getiriyor olabilir. Fakat ilginçtir ki, 18 yaş ve üzeri grupta artan yaşla birlikte hiç tanımadık kişilerle sohbet başlatma davranışı azalıyor. Bu durum, daha genç yaşlarda, üniversiteye veya yeni bir işe başlama, yeni bir hobi edinme gibi farklı sosyal ortamlara girmeyi sağlayan deneyimlerin daha çok olması, yaş ilerledikçe ise bu tip deneyimlerin giderek azalmasıyla tanımadık kişilerle aynı ortamda bulunma fırsatlarının azalmasıyla açıklanabilir. Çalışma hayatında yer alan kişilerin ve öğrencilerin tanımadıkları kişilerle sohbet başlatmaya daha meyilli olması da bu savı destekliyor.

Erkeklerin kadınlara göre küçük etkileşimlere daha çok girmesi ise kadınların yakın çevresi dışındaki kişilerle bu tip etkileşimlere girmesi durumunda yanlış anlaşılma riski hissetmesi ve çalışma hayatında erkeklere göre daha az yer aldıkları için etkileşime girme fırsatlarının da daha az olmasıyla açıklanabilir. Nitekim bulgular, çalışan kadınların çalışmayanlara göre tanımadıkları kişilerle daha sık sohbet başlattığını gösteriyor. İlginç bir diğer bulgu, kırsal kesimde, kent ve metropollere göre küçük etkileşimlere girme sıklığının daha düşük olması. Bu durum, büyük yerleşim yerlerinde başka insanlarla tanışma, sosyalleşme ve iletişim kurma fırsatlarının daha fazla olmasına bağlanabilir. Nitekim, özellikle metropollerde yaşayanlar kırsal kesim ve kentte yaşayanlara göre çevrelerinde yeni insanlarla tanışma, başkalarını yakından tanıma fırsatlarının daha çok olduğunu söylüyor.

Bunların yanı sıra, psikolojik faktörler de uzaktan tanıdığımız kişilerle etkileşim sıklığımızla ilişkili. Yaşamından daha memnun, kendini daha az yalnız hisseden, başkalarına daha çok güven duyan ve çevresinde başkalarıyla tanışmak için birçok fırsat olduğuna inanan kişiler uzaktan tanıdıkları kişilere selam vermeye, teşekkür etmeye ve bu kişilerle sohbet başlatmaya daha meyilli. Görece yüksek yaşam memnuniyeti ve düşük yalnızlığın küçük etkileşimlere girme eğilimiyle ilişkili olmasının bir nedeni bu faktörlerin etkileşimlerle ilgili kaygıları düşürmesi.

Yani, yaşamından memnun ve kendini yalnız hissetmeyen kişiler etkileşimlere girerken ne diyeceğini bilememe, karşısındakinin ondan hoşlanmaması gibi endişeleri daha az yaşıyor. Güven duygusunun küçük etkileşimlerle ilgili olmasının nedeni ise başka insanlara yaklaşımımızı şekillendirmesi olabilir. Başkalarına karşı sürekli tetikte olmak gerektiğine, başkalarının çıkarıcı ve fırsatçı olduğuna inanan kişilerin (ki bulgularımıza göre bu, toplumun büyük bir kesimini oluşturuyor) yakından tanımadıkları kişilerle iletişimini de az tutması beklenebilir. Zira bu kişiler, başlatacakları küçük etkileşimlerin başkalarının kendilerinden yararlanmasıyla sonuçlanacağından çekinebilir. Son olarak, yeni kişilerle tanışma ve başkalarını yakından tanıma fırsatlarının çok olduğu ortamlarda sosyalleşmek için fırsatlar daha çok olduğu için kişilerin küçük etkileşimlere girme sıklığı artıyor olabilir.

Araştırmamızda ayrıca küçük etkileşimlerin önemli bir kısmını oluşturan hiç tanımadığımız kişilerle sohbet başlatma davranışının yaşam memnuniyeti, yalnızlık, başkalarına duyulan güven, yeni insanlarla tanışmanın kolay olması gibi psikolojik faktörlerle ilişkisini incelemeyi ve bu bulguları Birleşik Krallık'ta yapılan bir araştırmanın bulgularıyla karşılaştırmayı amaçladık. Türkiye'de araştırmaya katılanların %50'si, yani her iki kişiden biri, geçtiğimiz hafta hiç tanımadığı biriyle sohbet başlattığını söylüyor. Bu oran ilk bakışta yüksek görünse de, Birleşik Krallık'ta yaşayanların sohbet başlatma oranıyla (%84) karşılaştırıldığında hayli düşük kalıyor. Bu durum, iki örneklem arasındaki yaşam memnuniyeti, güven ve yalnızlık gibi psikolojik faktörlerdeki farklarla açıklanabilir; zira düzenli aralıklarla paylaşılan Dünya Değerler Anketi⁷ bulguları Birleşik Krallık'ta yaşayanların Türkiye'de yaşayanlara göre daha yüksek yaşam memnuniyeti ve güven duygusuna sahip olduğunu gösteriyor. Bu faktörler, Birleşik Krallık'ta yaşayanların tanımadıkları kişilere olumlu yaklaşımını artırarak onları bu kişilerle sohbet başlatmaya yönlendiriyor olabilir. Nitekim bulgularımız Birleşik Krallık'ta yaşamından daha çok memnuniyet duyan ve başkalarına daha çok güvenen kişilerin tanımadıkları kişilerle sohbet başlatmaya daha meyilli olduğunu gösteriyor. İki kültür arasında tanımadık kişilerle sohbet başlatma davranışında farklara yol açan bir başka etken, girişkenliğin Batı kültürlerinde çok daha önemli görülmesi ve çocukluktan itibaren bireylere bu özelliğin aşılmasına çalışılması olabilir. Dolayısıyla Birleşik Krallık'ta yaşayanlar sohbet başlatmak gibi girişkenlikle yakından alakalı davranışları kültürel beklentilere uymak için daha çok gösteriyor olabilir.

Karşılaştırmalı bulgularımıza göre, çevredeki yeni kişilerle tanışma ve başkalarını yakından tanıma fırsatlarının çok olması hem Birleşik Krallık'ta hem de Türkiye'de tanımadık kişilerle sohbet başlatma olasılığını artırıyor. Bu bulgular, ülkemizdeki başkalarını tanıma olasılığı daha yüksek olan çalışma hayatındaki kişiler, öğrenciler gibi gruplarda hiç tanımadık kişilerle sohbet başlatmanın yüksek olması bulgusuyla da tutarlı. Dolayısıyla başkalarını tanıma fırsatları kültürel bağlamdan bağımsız olarak küçük etkileşimleri etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkıyor.

⁷ Haerpfer, C., Inglehart, R., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano J., M. Lagos, P. Norris, E. Ponarin & B. Puranen et al. (eds.). 2020. World Values Survey: Round Seven – Country-Pooled Datafile. Madrid, Spain & Vienna, Austria: JD Systems Institute & WWSA Secretariat.

Sonuç olarak, bu araştırma ülkemizdeki gündelik hayatta küçük etkileşimlere girme eğilimlerine toplumun çeşitli katmanlarını kapsayan temsili bir örneklem kullanarak bakan ilk araştırma. Bunun yanı sıra, küçük etkileşim eğilimlerini farklı kültürlerle karşılaştırmamız da bir ilk teşkil ediyor. Böylelikle araştırmamız, sosyal hayatımızın çok önemli bir kısmını oluşturan küçük etkileşimleri artıran ve azaltan faktörleri daha iyi anlamak konusunda çok önemli bir adımın atılmasını sağlamış oluyor.

3. YARDIMLAŞMA

Dr. Hande Erkut, WZB Berlin Sosyal Bilimler Merkezi
Dr. Duygu Özdemir, University College London

3.1 Kavramsal çerçeve

Yardımseverlik, ekonomi, sosyoloji ve psikoloji gibi pek çok bilim dalı tarafından araştırılan bir konudur. Yardımseverliğin ekonomik boyutuna odaklandığımız bu çalışmamızda yardımseverliği ölçmek için insanların bir miktar parayı kendileri ve bir başkası arasında nasıl bölüştürmeyi taahhüt ettiklerini sorguladık. Bu yöntemi seçmemizin nedeni, Falk vd. (2016) tarafından, soru gerçek parayla sorulmamış olmasına rağmen, insanların gerçek para kullanarak cevapladıkları durumdaki davranışlarını doğru bir biçimde yansıttığının doğrulanmış olmasıdır.

Çalışmalar yardımseverliğin yardım edilen kişiye göre değişiklik gösterdiğini kaydetmiştir. Örneğin kişilerin kendi sosyal gruplarından veya aynı milliyetten olmayan kişilere karşı daha az yardımsever olduğu bulgular arasındadır (Fershtman ve Gneezy, 2001; Ahmed, 2010; Friesen vd., 2012). Yardımseverliğin yardım edilen kişinin milliyetine göre değişiklik göstermesini ayrımcılığı işaret ettiği yönünde yorumlayabiliriz.

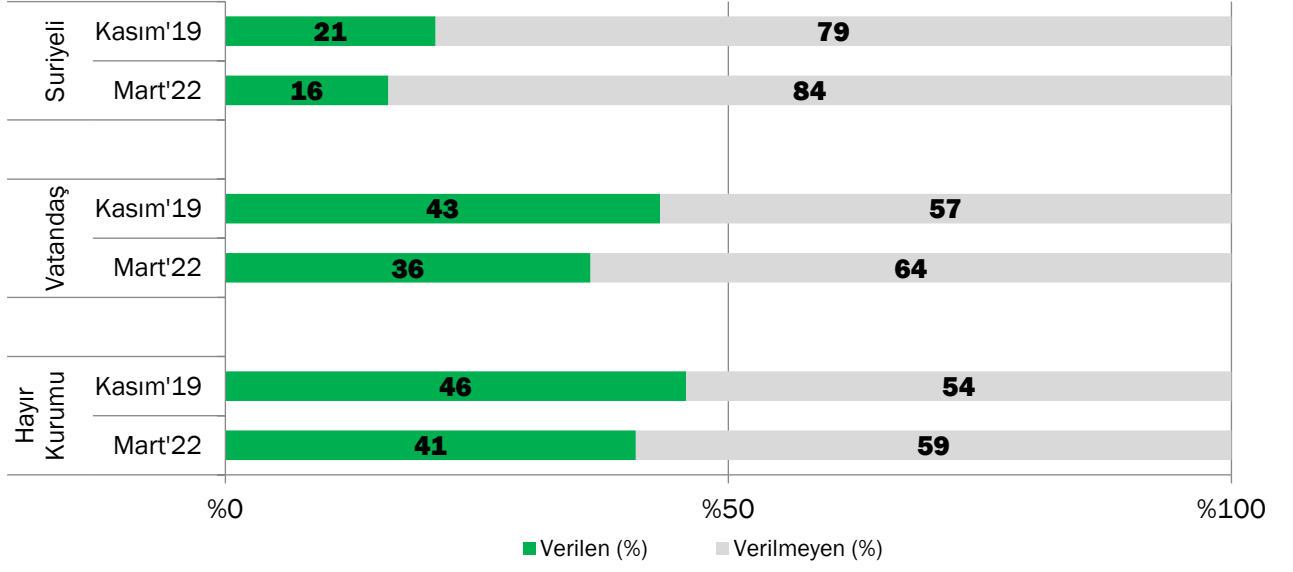
Yapılan araştırmalara göre ekonomik kriz dönemlerinde önyargı ve ayrımcı davranışların arttığı yönünde bulgular bulunmaktadır (Johnston ve Jordan, 2016; Vogt Isaksen, 2019). Teorik çalışmalar bu davranışsal değişikliği ekonomik kriz sürecinde kıt kaynaklar için artan rekabete bağlamaktadır (LeVine ve Campbell, 1972; Frijters, 1998; Smith, 2012; Caselli ve Coleman, 2013).

Bu çalışmada ayrımcılığı ölçmek için görüştüğümüz kişilerin, “Size 2500 TL para versek ne kadarını kendinize ayırır, ne kadarını ihtiyacı olan bir vatandaşa verirsiniz?” ve “Size 2500 TL para versek ne kadarını kendinize ayırır, ne kadarını ihtiyacı olan bir Suriyeli sığınmacıya verirsiniz?” sorularına verdikleri cevapları karşılaştırdık. Genel olarak yardımseverliği ölçmek içinse, “Bugün beklemediğiniz bir yerden elinize 2500 TL geçse ne kadarını bir hayır kurumuna bağışlarsınız?” sorusunu kullandık. Bu soruların aynıları Kasım 2019 Barometresi’nde de sorulmuştur.⁸ Türkiye’nin geçtiği ekonomik darboğazın yardımseverlik ve ayrımcılık üzerindeki etkisini ölçmek için 2019 yılında verilen cevapları bu ay verilen cevaplarla kıyasladık.

⁸ Kasım 2019 Barometresi’ndeki sorularda miktar 2500 TL yerine 1000 TL olarak verilmişti. Bu değişiklik soruda verilen miktarların alım gücü olarak emsal olması için yapılmıştır.

Bağışlar 2019-2022

3.2 Yardımseverlik

Yardımseverliği ölçmek için, “Bugün beklemediğiniz bir yerden elinize 2500 Türk Lirası geçse ne kadarını bir hayır kurumuna bağışlarsınız?” sorusu kullanıldı. Görüşülen kişiler, miktarın ortalama yüzde 40,8’ini hayır kurumuna bağışlayacaklarını belirttiler. Kasım 2019’da ise görüşülen kişiler miktarın yüzde 45,8’ini bağışlayacaklarını taahhüt etmişlerdi. Bu sonuçlara göre 2019 yılına kıyasla yardımseverlikte bir düşüş gözlemlenmiştir.

3.2.1 Ayrımcılık

Yardımseverliğin belirli gruplara yönelik olarak değişip değişmediğine bakmak için aşağıdaki iki soruyu sorduk:

- “Size 2500 Türk Lirası para versek ne kadarını kendinize ayırır, ne kadarını ihtiyacı olan bir vatandaşa verirsiniz?”
- “Size 2500 Türk Lirası para versek ne kadarını kendinize ayırır, ne kadarını ihtiyacı olan bir Suriyeli sığınmacıya verirsiniz?”

Görüşülen kişilerin vatandaşa vermeyi taahhüt ettikleri yüzdeden Suriyeli sığınmacıya vermeyi taahhüt ettikleri yüzdeyi çıkararak bir ayrımcılık endeksi tanımlıyoruz. İhtiyacı olan bir vatandaşa Suriyeli bir sığınmacıya verilenden daha çok para verildiği durumları “negatif ayrımcılık”, daha az para verildiği durumları “pozitif ayrımcılık” olarak adlandırıyoruz.

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere, görüşülen kişilerin ağırlıklı olarak negatif ayrımcılık yaptığı gözlemlenmiştir. Kasım’19 sonuçları negatif ayrımcılığın o dönemde de yaygın bir davranış olduğunu göstermektedir.

2019’dan bu yana kötüye giden ekonomik durumun ayrımcılığı nasıl etkilendiğini ölçmek için Kasım’19’da bulduğumuz ayrımcılıkla bu ay gözlemlediğimiz ayrımcılığı kıyasladık. Ayrımcılık endeksi 2019’da yüzde 22,3, 2022’de ise yüzde 20,1 olarak bulunmuştur. Ayrımcılıkta görülen bu düşüş istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuç, kriz zamanı ayrımcılığın artacağıyla ilgili ön kaniya ters düşmektedir.

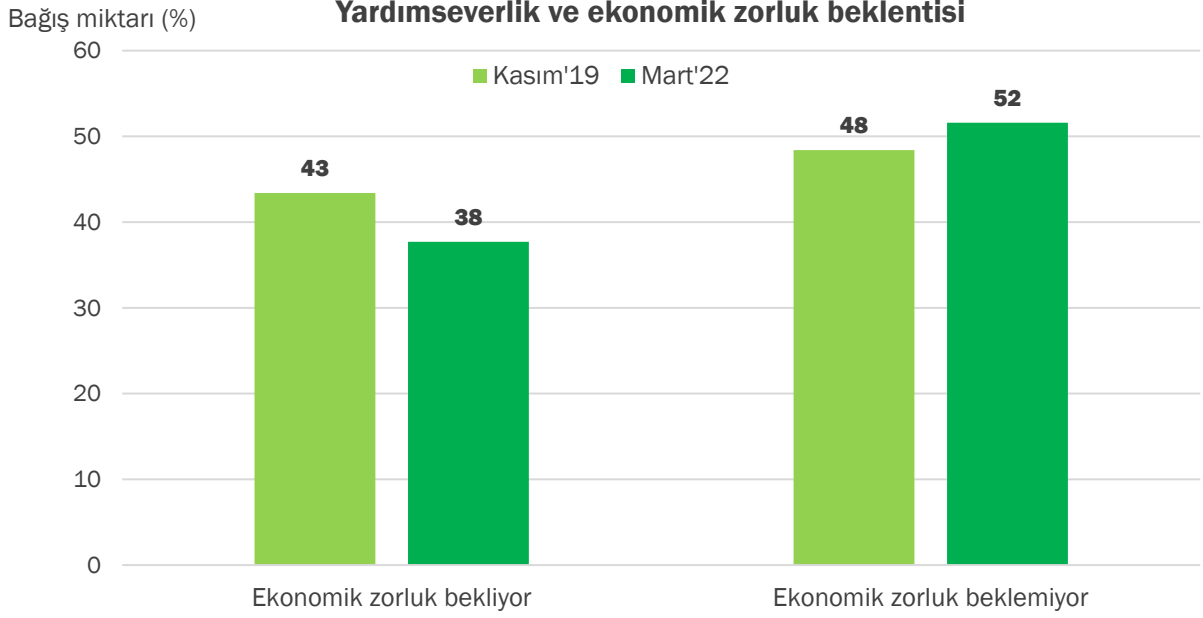
3.2.2 Ekonomik kriz, krizin yardımseverlik ve ayrımcılığa etkisi

Görüşülen kişilere, “Önümüzdeki 3 ay kendi hayatınızda ekonomik zorluk bekliyor musunuz?” sorusunu sorduk. Bu soruya Mart’22’de kişilerin yüzde 78,9’u “evet” yanıtını verirken, Kasım’19’da yüzde 59,2 idi.

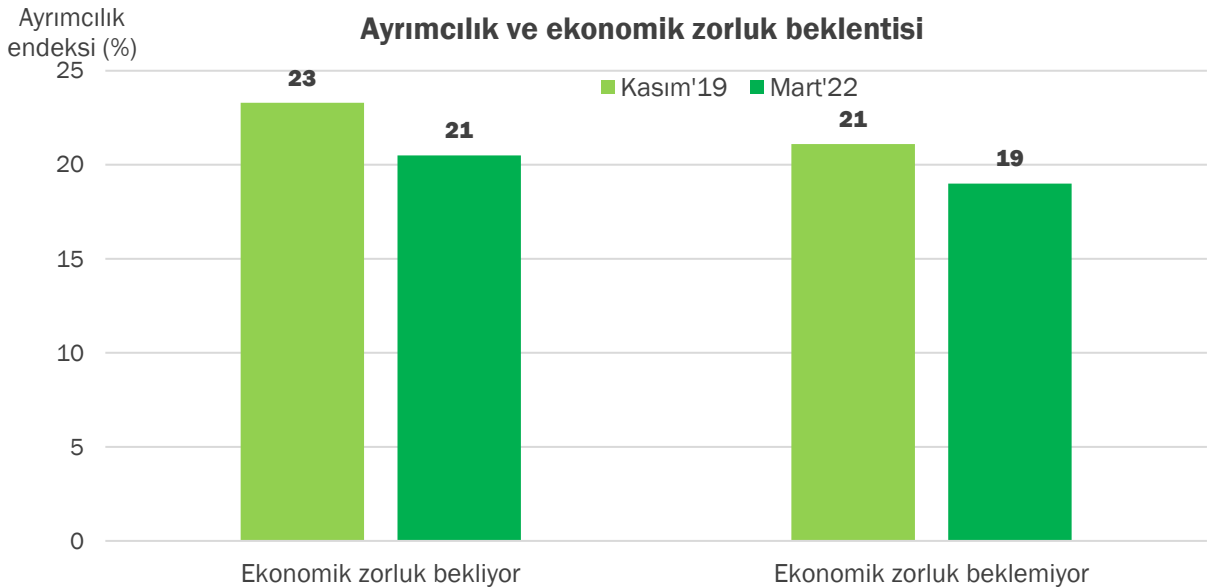
Ekonomik krizin etkisi ve beraberinde getirdiği kısa vadede ekonomik zorluk beklentisi yardımseverlikteki düşüşün olası nedenleri arasında gösterilebilir. Bunu araştırmak için yardımseverliğin ekonomik zorluk bekleyen ve beklemeyen gruplarda nasıl değiştiğine baktık. Aşağıdaki grafikte de görüldüğü gibi ekonomik zorluk beklentisi olan grupta hayır kurumuna yapılması taahhüt edilen bağış oranında 2019’a kıyasla istatistiksel olarak anlamlı bir düşüş gözlemlenmektedir. Ekonomik zorluk beklemeyen grupta ise derneğe yapılacağı taahhüt

edilen bağış oranlarında anlamlı bir değişiklik olmamıştır. Dolayısıyla yardımseverlikteki düşüşün özellikle ekonomik krizin etkisini birebir hissetmeyi bekleyen grupta olduğu görülmektedir.

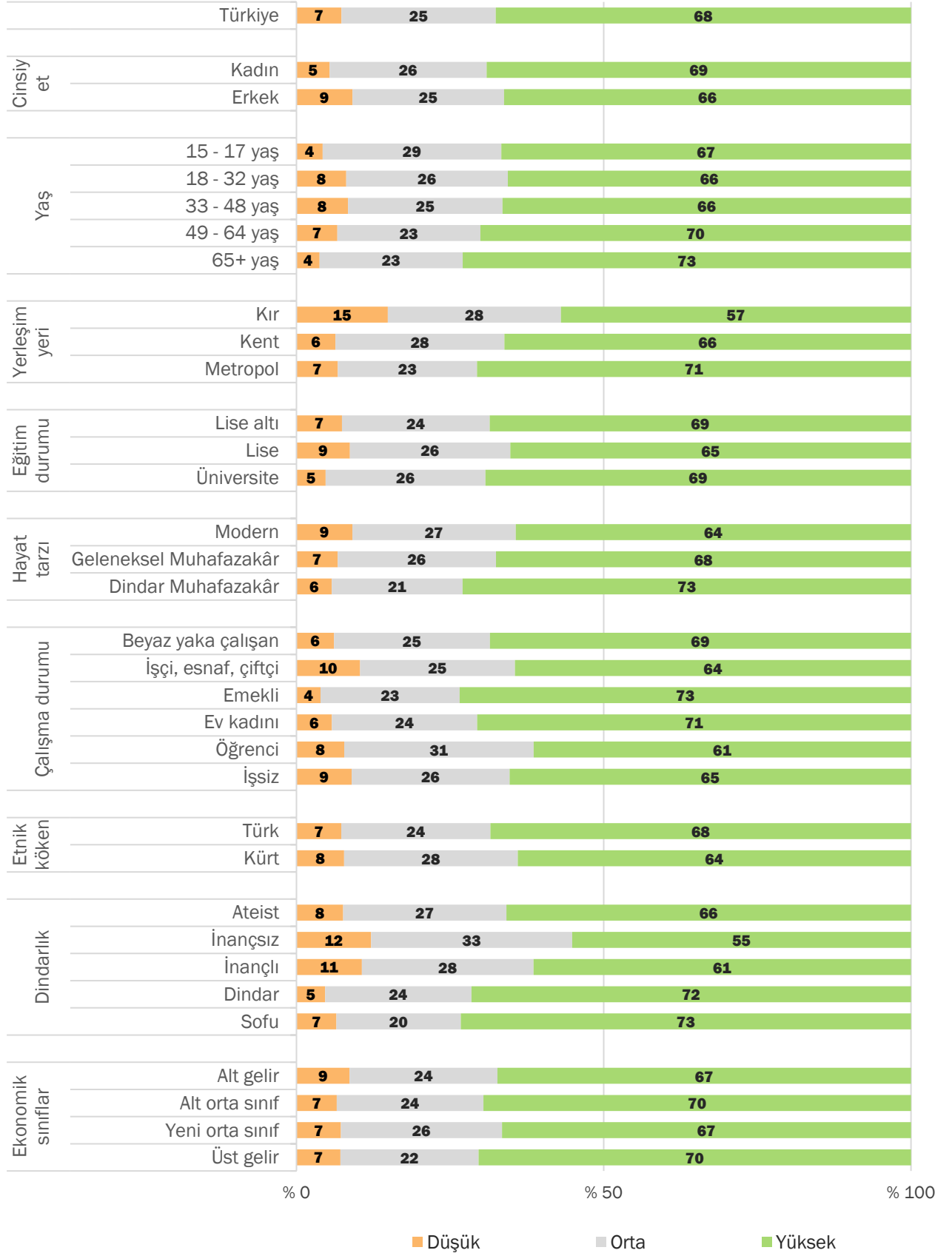
Ekonomik krizin etkilerinin ayrımcılık üzerindeki etkisini kontrol etmek için bu davranışı ekonomik zorluk bekleyenler ve beklemeyenler arasında karşılaştırdık. Ekonomik zorluk beklentisi olan grupta ayrımcılık endeksi 2019 yılında yüzde 23,3 iken 2022 yılında yüzde 20,5'a düşmüştür. Bu düşüş istatistiksel olarak anlamlıdır fakat benzer bir düşüş ekonomik zorluk beklentisi olmayan grupta da gözlemlenmiştir. 2019 ve 2022 kıyaslamasına göre, bu grupta ayrımcılık endeksi yüzde 21,1'den yüzde 19'a düşmektedir. Dolayısıyla yardımseverlikteki durumun aksine, ayrımcılıktaki değişikliğin sadece krizin etkilerini hissetmeyi öngören grupta olmadığı gözlemlenmiştir.

Kaynakça

- Ahmed, A. M. (2010). What is in a surname? The role of ethnicity in economic decision making. *Applied Economics*, 42(21), 2715-2723.
- Caselli, F., & Coleman, W. (2013). On the theory of ethnic conflict. *Journal of the European Economic Association*, 11, 161-192.
- Falk, A., Becker, A., Dohmen, T. J., Huffman, D., & Sunde, U. (2016). The preference survey module: A validated instrument for measuring risk, time, and social preferences.
- Fershtman, C., & Gneezy, U. (2001). Discrimination in a segmented society: An experimental approach. *The Quarterly Journal of Economics*, 116(1), 351-377.
- Friesen, J., Arifovic, J., Wright, S. C., Ludwig, A., Giamo, L., & Baray, G. (2012). Ethnic identity and discrimination among children. *Journal of Economic Psychology*, 33(6), 1156-1169.
- Frijters, P. (1998). Discrimination and job-uncertainty. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 36(4), 433-446.
- Johnston, D. W., & Jordan, G. (2016). Racial prejudice and labour market penalties during economic downturns. *European Economic Review*, 84, 57-75.
- LeVine, R., & Campbell, D.T. (1972). *Ethnocentrism*. John Wiley, New York.
- Smith, J. (2012). Reputation, social identity and social conflict. *Journal of Public Economic Theory*, 14(4), 677-709.
- Vogt Isaksen, J. (2019). The impact of the financial crisis on European attitudes toward immigration. *Comparative Migration Studies*, 7, 1-20.

Karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimaliniz ne kadardır?

Kadınların birine karşılıksız yardım etme ihtimali erkeklere göre daha fazla.

Erkeklerin yüzde 66'sı, kadınların yüzde 69'u karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimalinin yüksek olduğunu söylerken karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimali düşük olanlar erkeklerin yüzde 9'unu, kadınların yüzde 6'sını oluşturuyor.

Yaş arttıkça karşılık beklemeden yardım etme ihtimali artıyor.

15-17 yaş, 18-32 yaş ve 33-48 yaş kümelerinde bulunan her 3 kişiden 2'sinin karşılık beklemeden birine yardım ihtimali yüksekken, 49-64 yaş ve 65 yaş üzerinde bulunan her 10 kişiden 7'sinin birine karşılık beklemeden yardım etme ihtimalinin yüksek olduğunu görüyoruz. Yaş arttıkça karşılıksız yardım ihtimalinin belli bir ölçüde arttığını söyleyebiliriz.

Emekliler ve ev kadınları karşılık beklemeden yardım etme ihtimali en yüksek olan iki meslek kümesi.

Ev kadınları ile çoğunluğu 49-64 yaş arası ve 65 yaş üzeri olan emekliler karşılık beklemeden birine yardım etme eğilimi en fazla olan meslek kümeleri olarak dikkat çekiyor. Ev kadınlarının yüzde 71'i, emeklilerin ise yüzde 73'ü bu ihtimalin yüksek olduğunu söylerken, bu oran beyaz yaka çalışanlarda yüzde 69, işçi, esnaf, çiftçilerde yüzde 64, işsizlerde yüzde 65, öğrencilerde ise yüzde 61.

Modernlerin karşılık beklemeden yardım etme ihtimali muhafazakârlara göre daha az.

Modernlerin yüzde 64'ü, Geleneksel Muhafazakârların yüzde 68'i, Dindar Muhafazakârların ise yüzde 73'ü karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimallerinin yüksek olduğunu ifade ediyor.

Dindarlık, karşılıksız yardım ihtimalini arttıran önemli bir etken.

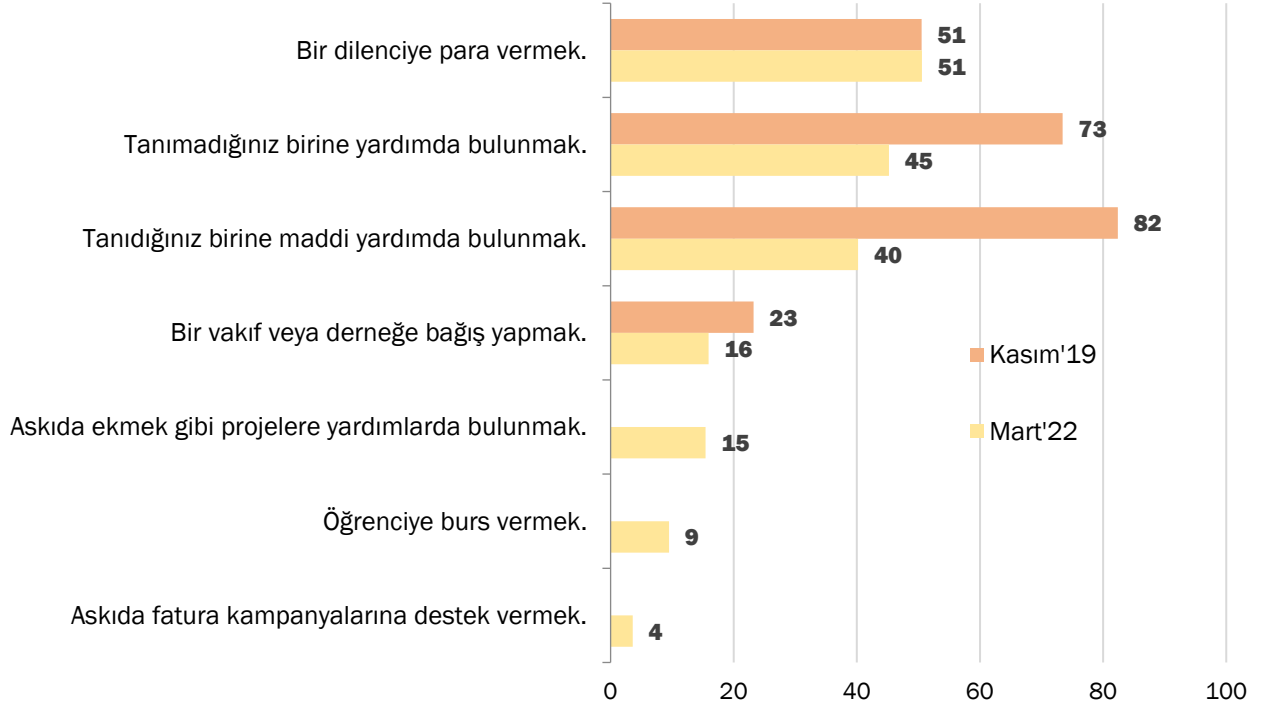
Dindarlık seviyelerini incelediğimizde hayat tarzı kümelerine benzer bir eğilim olduğunu görüyoruz. Sofuların yüzde 73'ü, dindarların yüzde 72'si karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimallerinin yüksek olduğunu söylerken, inançlıların yüzde 61'i, inançsızların yüzde 55'i, ateistlerin ise yüzde 66'sı bu cevabı veriyor.

Sonuç olarak yaş, hayat tarzı ve dindarlık seviyesi, birine karşılık beklemeden yardım etme ihtimalini etkileyen üç önemli faktör olarak göze çarpıyor. Raporun devamında bahsedeceğimiz “bağış yapma eğilimlerini” içeren bölümde bu üç faktörün etkileri ve bu etkilerin olası sebepleri üzerinde duracağız.

3.3.2 Yakın zamanda yapılan yardımlar ve bağışlar

Son yıllarda bozulan ekonomiyle birlikte “askıda fatura” ve “askıda ekmek” gibi yardım projeleri de sık sık duyulmaya ve gündeme gelmeye başladı. Bu nedenle araştırmamızda en son Kasım'19'da sorduğumuz, “Yakın zamanda şimdi sayacaklarımdan hangilerini yaptınız?” sorusunun seçeneklerine “Askıda fatura kampanyalarına destek vermek”, “Askıda ekmek gibi projelere yardımlarda bulunmak” ve “Öğrenciye burs vermek” seçeneklerini de bu soruya ekledik.

Yakın zamanda şimdi sayacaklarımdan hangilerini yaptınız?

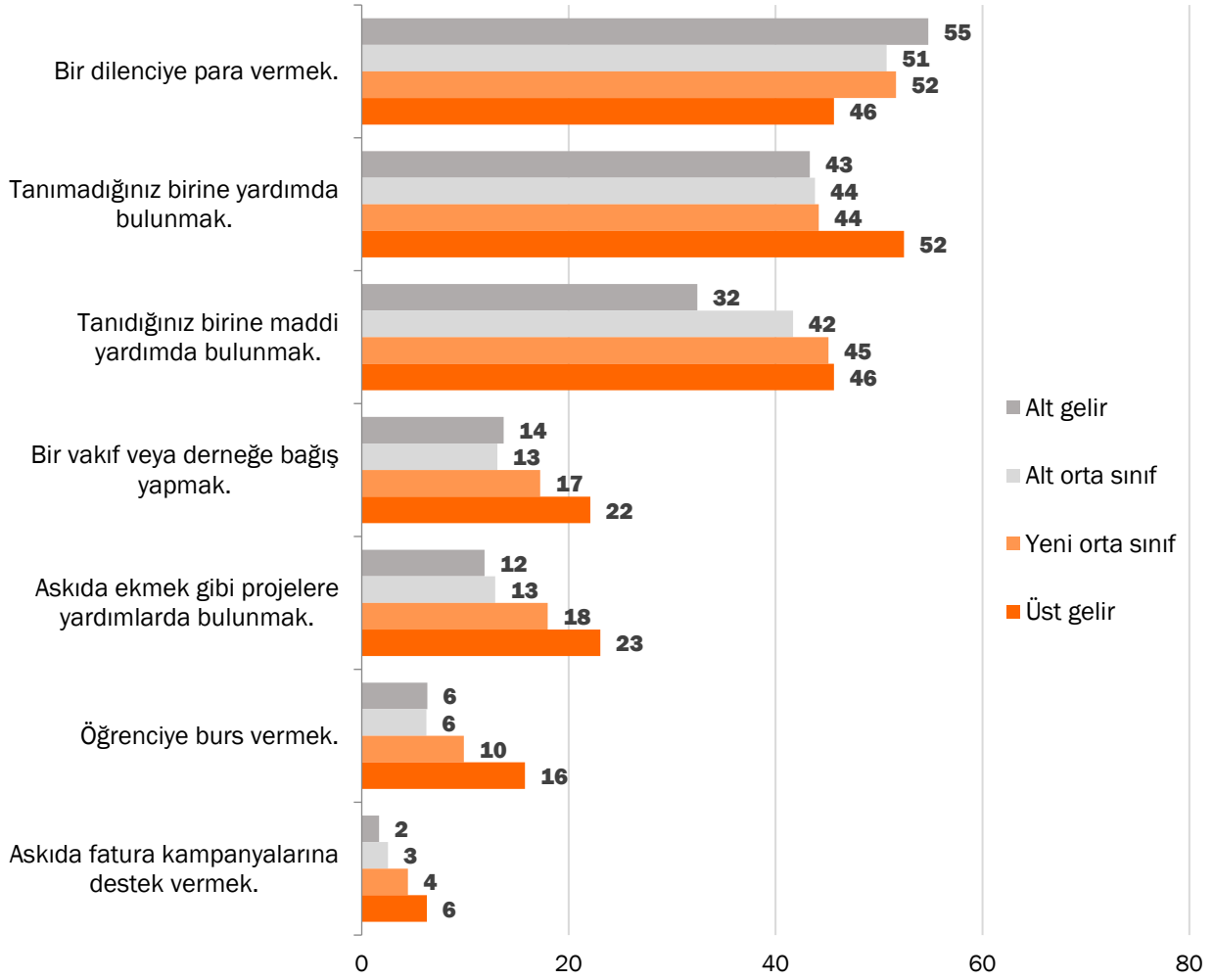

Kasım'19'dan Mart'22'ye gelindiğinde tanıdığı ve tanımadığı birine maddi yardımda bulunanların oranında ciddi bir düşüş yaşandığını söyleyebiliriz. Kasım'19'da tanımadığı birine maddi yardımda bulunanlar toplumun yüzde 73'ünü oluştururken, Mart'22'ye gelindiğinde bu oranın yüzde 45'e düştüğünü görüyoruz. Tanıdığı birine maddi yardımda bulunanların oranı ise geçen iki buçuk yıllık süreçte yarıya inerek yüzde 82'den yüzde 40'a gelmiş durumda.

Bunların yanı sıra toplumun yüzde 15'inin yakın dönemde askıda ekmek gibi projelere, yüzde 4'ünün askıda fatura kampanyalarına destek verdiğini, yüzde 9'unun ise bir öğrenciye burs verdiğini görüyoruz.

Yakın zamanda şimdi sayacaklarımdan hangilerini yaptınız?

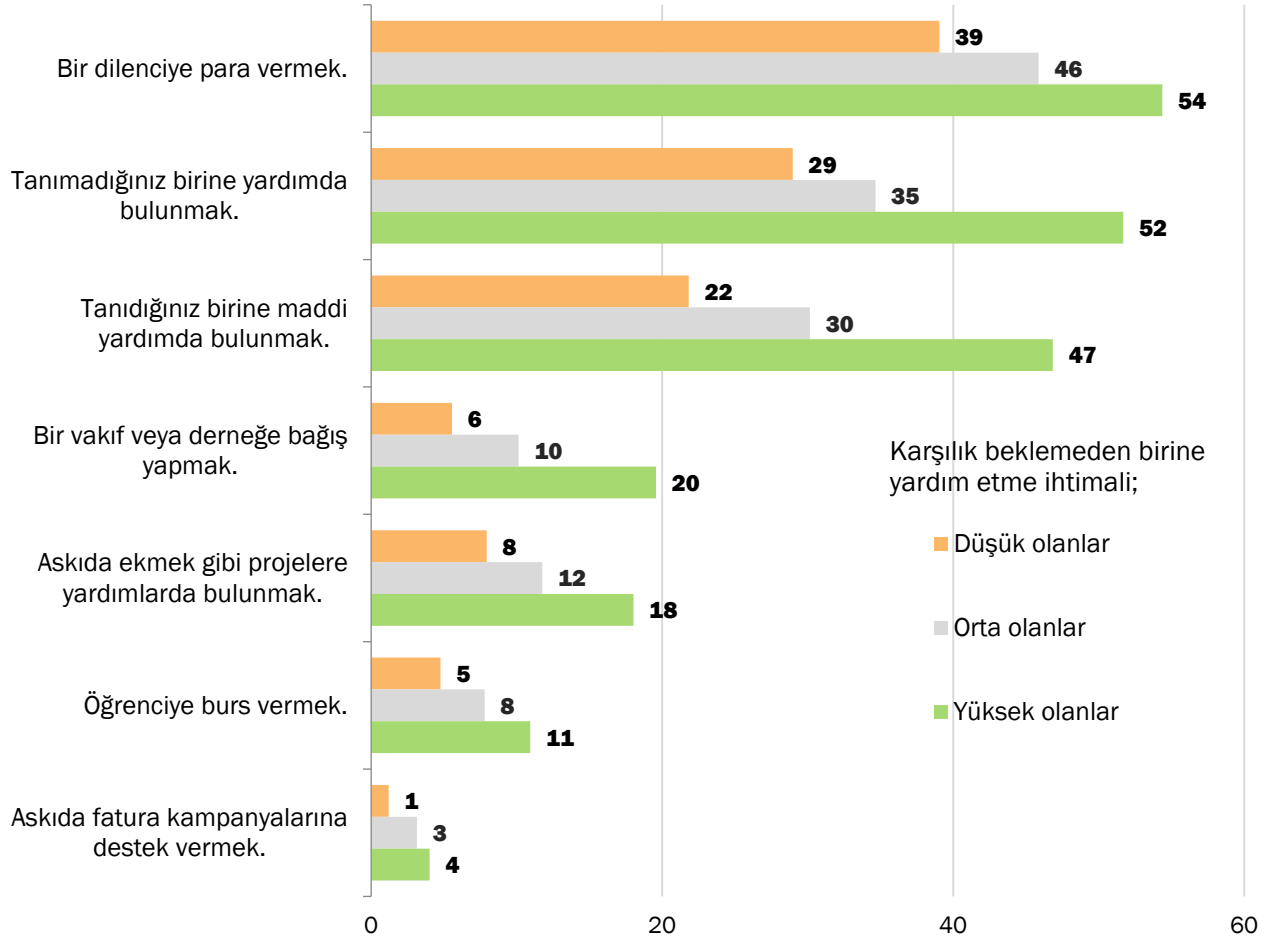

Bir dilenciye para vermek dışındaki tüm konularda ekonomik sınıf yükseldikçe bahsedilen yardımlarda bulunanların oranı artıyor. Her bir ekonomik sınıfta bulunanların yaklaşık olarak yarısı yakın zamanda bir dilenciye para verdiğini söylüyor.

Üst gelir grubunda bulunanların yüzde 52'si yakın zamanda tanımadığı birine yardımda bulunmuşken, alt gelir grubundakilerin yüzde 43'ü, alt orta sınıf ve yeni orta sınıfta bulunanların ise yüzde 44'ü böyle bir yardımda bulunduğunu ifade ediyor.

Alt gelir grubunda bulunanların yüzde 32'si yakın zamanda tanıdığı birine yardım ettiğini söylüyor. Alt orta sınıfta bulunanların yüzde 42'si, yeni orta sınıfta bulunanların yüzde 45'i, üst gelir grubunda bulunanların ise yüzde 46'sı yakın zamanda tanıdığı birine yardımda bulunduğu belirtiyor.

Yakın zamanda şimdi sayacaklarımdan hangilerini yaptınız?

Karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimali arttıkça son zamanlarda yapılan yardımlar da artıyor. Karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimalinin yüksek olduğunu söyleyenlerin yüzde 52'si yakın zamanda tanımadığı birine, yüzde 47'si tanıdığı birine yardımda bulunduğunu söylüyor. Karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimalinin düşük olduğunu söyleyenler arasında bu oranlar sırasıyla yüzde 29 ve yüzde 22.

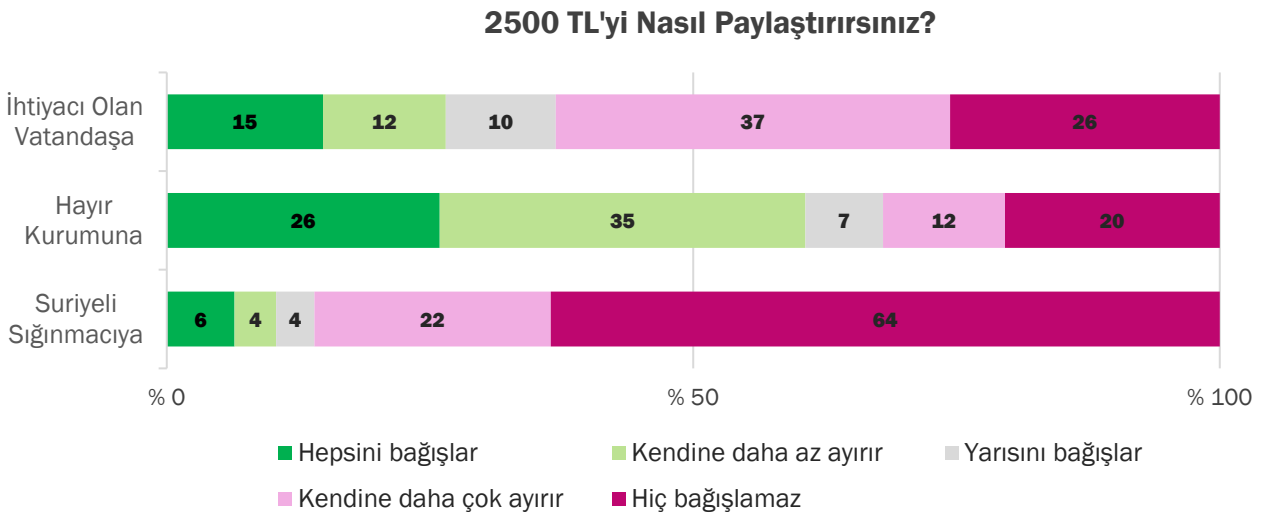
Bunun yanı sıra karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimalinin yüksek olduğunu söyleyenlerin yakın zamanda askıda ekmek, askıda fatura gibi projelere daha çok destek verdiğini görüyoruz.

3.3.3 İhtiyaç sahiplerine, hayır kurumlarına ve Suriyeli sığınmacılara yapılacak bağış

Kasım'19'daki araştırmamızda sorduğumuz, "Size 1000 Türk Lirası para versek ne kadarını ihtiyacı olan bir vatandaşa verirsiniz?", "Bugün beklemediğiniz bir yerden elinize 1000 TL geçse ne kadarını bir hayır kurumuna bağışlarsınız?" ve "Size 1000 Türk Lirası para versek ne kadarını ihtiyacı olan bir Suriyeli sığınmacıya verirsiniz?" sorularını Mart'22'deki araştırmamızda bahsedilen meblağı 2500 TL olarak güncelleyerek tekrar sorduk.

Araştırmanın bulguları neticesinde toplum genelinde bu parayı hayır kurumlarına bağışlama eğilimi artarken, ihtiyacı olan bir vatandaşa ve ihtiyacı olan bir Suriyeli sığınmacıya verme eğiliminin azaldığı sonucuna ulaştık.

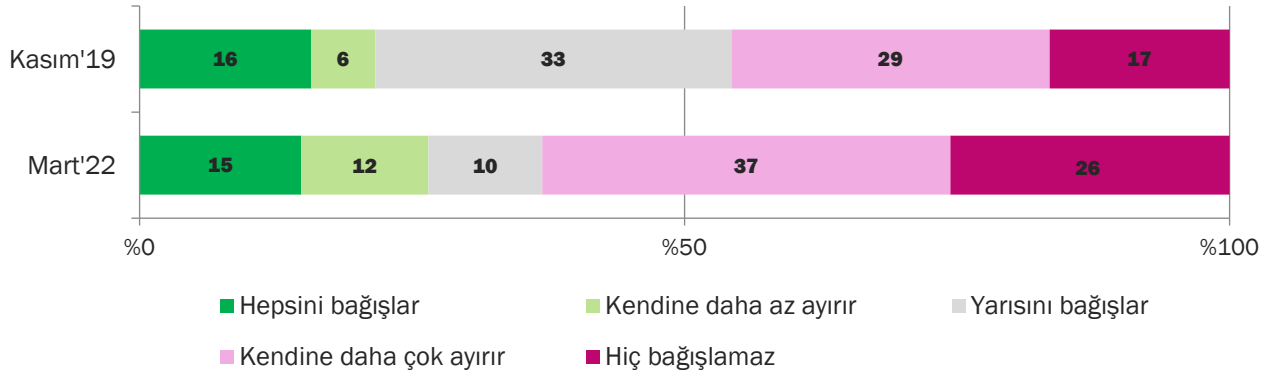

Mart'22 araştırmamızın bulgularına göre toplum genelinde hayır kurumlarına bağış yapma eğiliminin oldukça yüksek olduğunu görüyoruz. Her 5 kişiden 3'ü beklemediği bir yerden 2500 TL gelmesi durumunda bu paranın yarısından fazlasını veya tamamını hayır kurumlarına bağışlayacağını söylerken, her 5 kişiden 1'i hiç bağışlamayacağını ifade ediyor.

Her 4 kişiden 1'i 2500 TL'nin yarısından fazlasını veya tamamını ihtiyacı olan bir vatandaşa bağışlayacağını söylerken her 4 kişiden 1'i ise hiç bağış yapmayacağını belirtiyor. Her 4 kişiden 2'si ise bu paranın yarısını veya yarısından daha azını ihtiyacı olan bir vatandaşa bağışlayacağını dile getiriyor.

Suriyeli sığınmacıya bağış yapacağını söyleyenler ise oldukça az. Her 3 kişiden 2'si Suriyeli sığınmacıya hiç bağış yapmayacağını söylerken, 2500 TL'nin yarısından fazlasını veya tamamını bir Suriyeli sığınmacıya bağışlayacağını söyleyenler toplumun sadece 10'da 1'i oluşturuyor.

İhtiyacı olan vatandaşa...

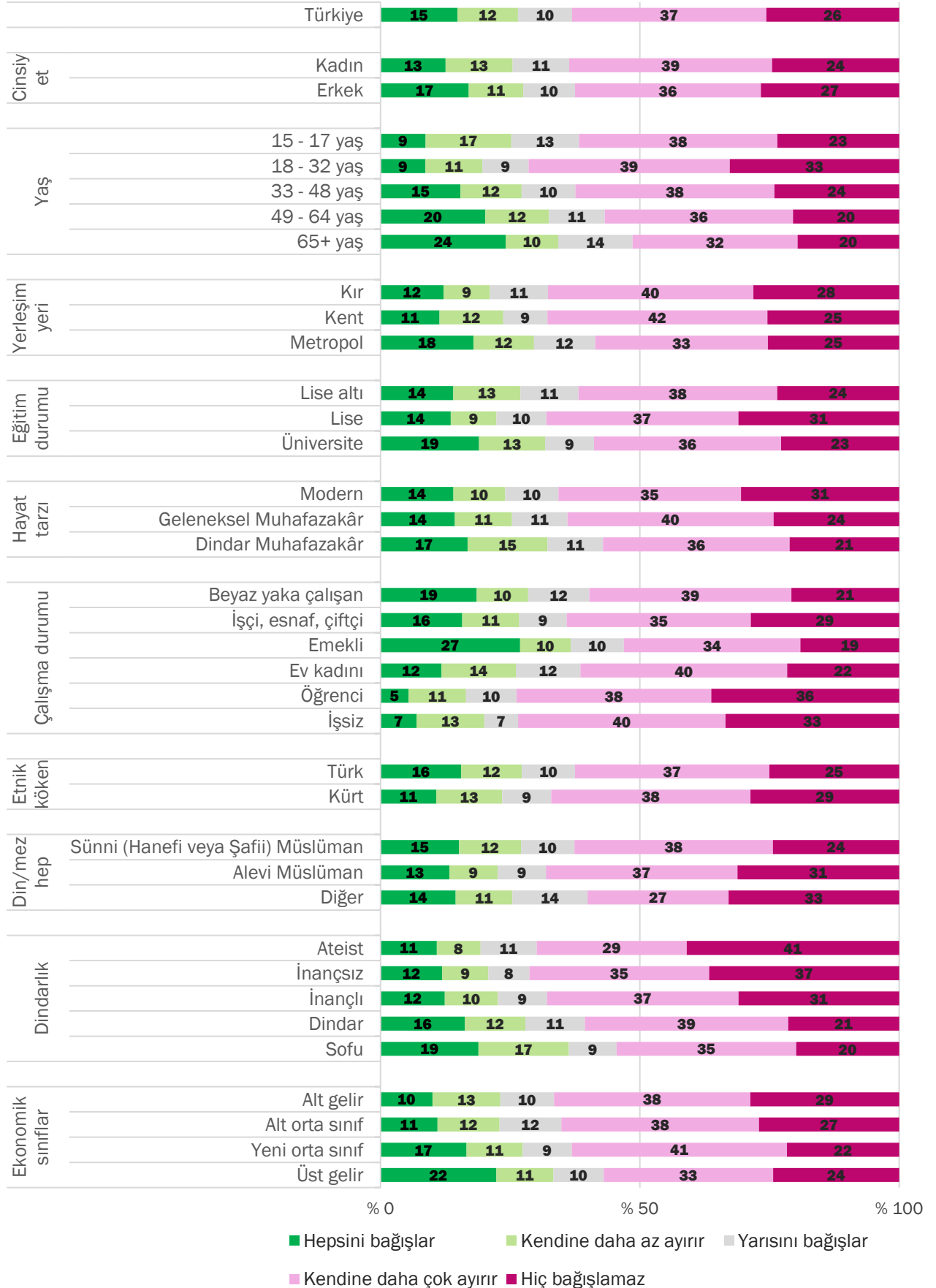

Kasım'19'dan bu yana geçen iki buçuk yıllık süreçte beklemediği yerden gelen bir paranın yarısından daha azını ihtiyacı olan bir vatandaşa vereceğini söyleyenlerin ve ihtiyacı olan bir vatandaşa hiç bağış yapmayacağını söyleyenlerin arttığını görüyoruz. Hiç bağış yapmayacağını söyleyenlerin oranı Kasım'19'dan Mart'22'ye gelindiğinde 9 puan artarak yüzde 26'ya gelmişken, paranın daha büyük bir bölümünü kendine ayıracağını söyleyenlerin oranı 8 puan artarak yüzde 37'ye gelmiş durumda.

Geçen iki buçuk yıllık süreçte bu paranın tamamını bağışlayacağını söyleyenlerin oranında bariz bir değişim yaşanmazken paranın yarısını bağışlayacağını söyleyenlerin oranında 23 puan gibi büyük bir düşüş olduğunu ve bu cevabı verenlerin Mart'22'de toplumun yüzde 10'unu oluşturduğunu görüyoruz.

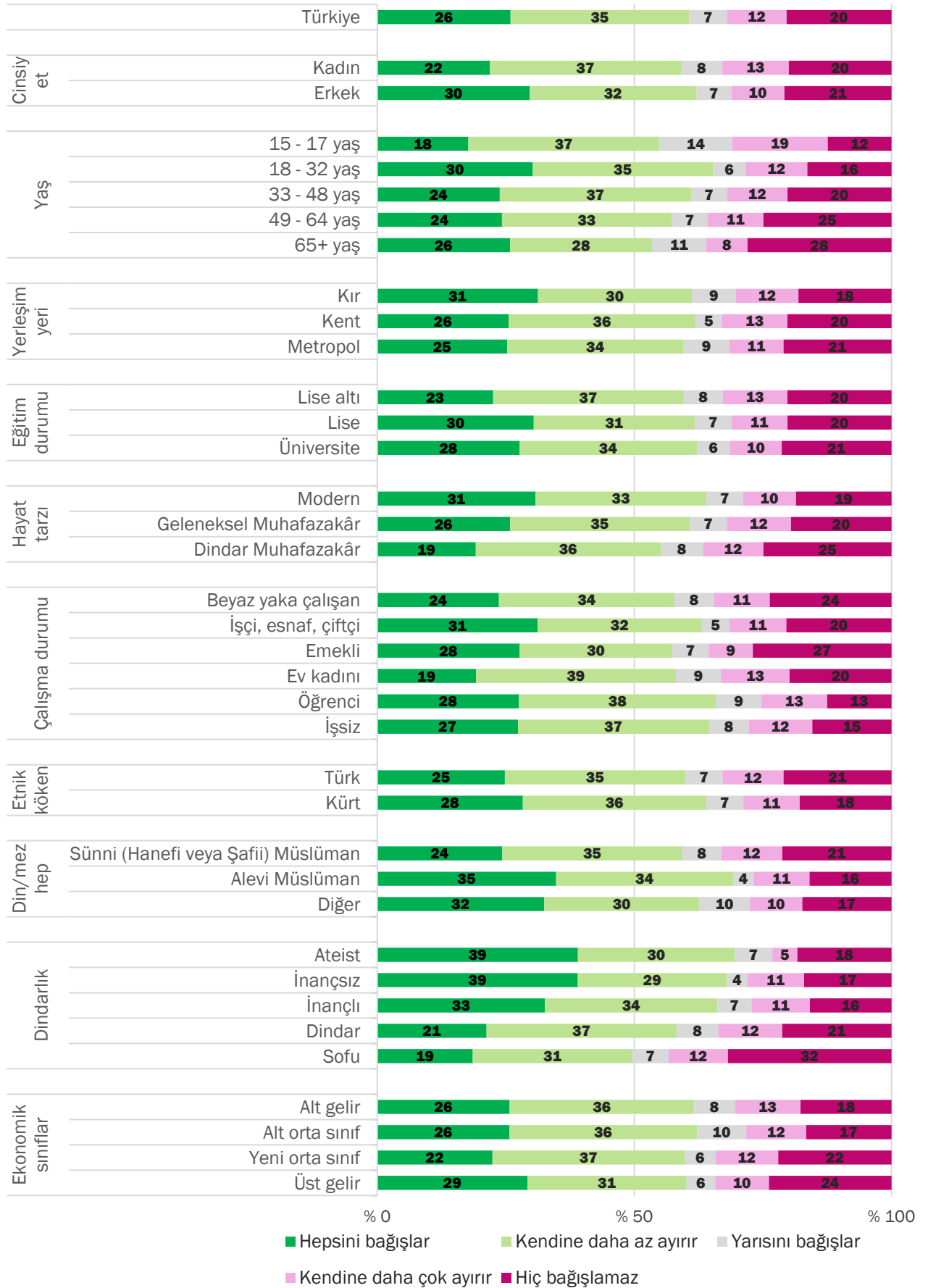

İhtiyacı olan vatandaşa...

Hayır kurumuna...

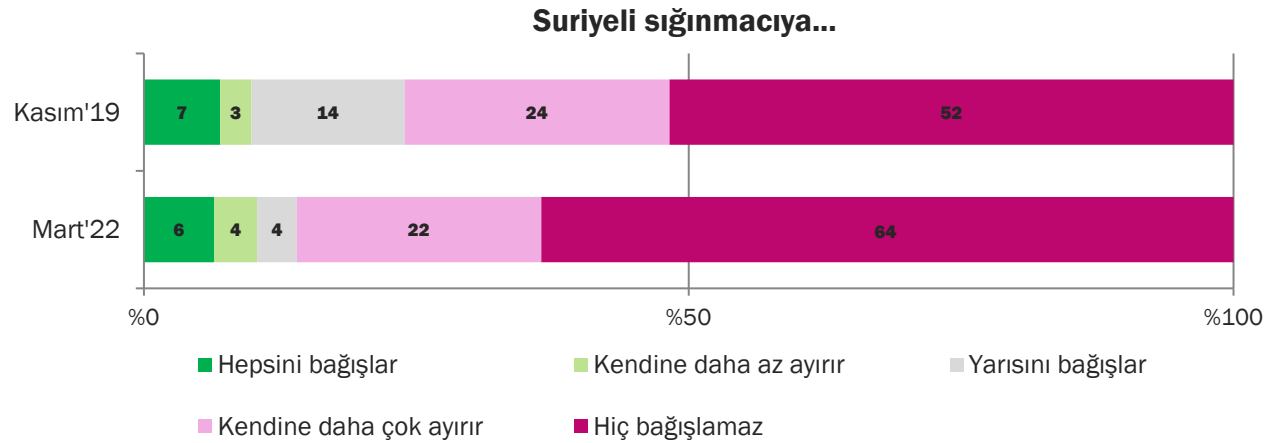
Yaş arttıkça hayır kurumuna hiç bağış yapmayacağını söyleyenlerin oranı artıyor.

15-17 yaş arasında bulunanların yüzde 88'i, 18-32 yaş arasında bulunanların yüzde 83'ü, 33-48 yaş arasında bulunanların yüzde 80'i, 49-64 yaş arasında bulunanların yüzde 75'i, 65 yaş üzerindeki ise yüzde 73'ü bu paranın bir miktarını veya tamamını bir hayır kurumuna bağışlayacağını söylerken yapılacak bağış miktarı konusunda da belli farkların ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Hayır kurumuna bağış yapma eğilimi en fazla olan yaş kümesi 15-17 yaş arasında bulunan gençlerken, bağışlayacağı miktar en fazla olan kümenin hayat tarzı olarak 15-17 yaş arasındakilere benzeyen ama finansal özgürlüğü onlardan daha fazla olan 18-32 yaş kümesi olduğunu görüyoruz. 18-32 yaş arasında bulunan her 3 kişiden 2'si 2500 TL'nin yarısından fazlasını veya tamamını bir hayır kurumuna bağışlayacağını ifade ediyor.

Hayat tarzı modernleştikçe bağış yapacağını söyleyenler ve yapılacak bağış miktarı artıyor.

İhtiyacı olan bir vatandaşa bağış yapma eğilimleri ile bir hayır kurumuna bağış yapma eğilimleri arasında bir fark olduğunu görüyoruz. Modernlerin yüzde 81'i, Geleneksel Muhafazakârların yüzde 80'i, Dindar Muhafazakârların ise yüzde 75'i beklenmedik bir yerden gelen 2500 TL'yi hayır kurumlarına bağışlayacağını söylüyor. Bunun yanı sıra Modernlerin yüzde 64'ü, Geleneksel Muhafazakârların yüzde 61'i, Dindar Muhafazakârların ise yüzde 55'i bu paranın yarısından fazlasını veya tamamını bir hayır kurumuna bağışlayacaklarını belirtiyor.

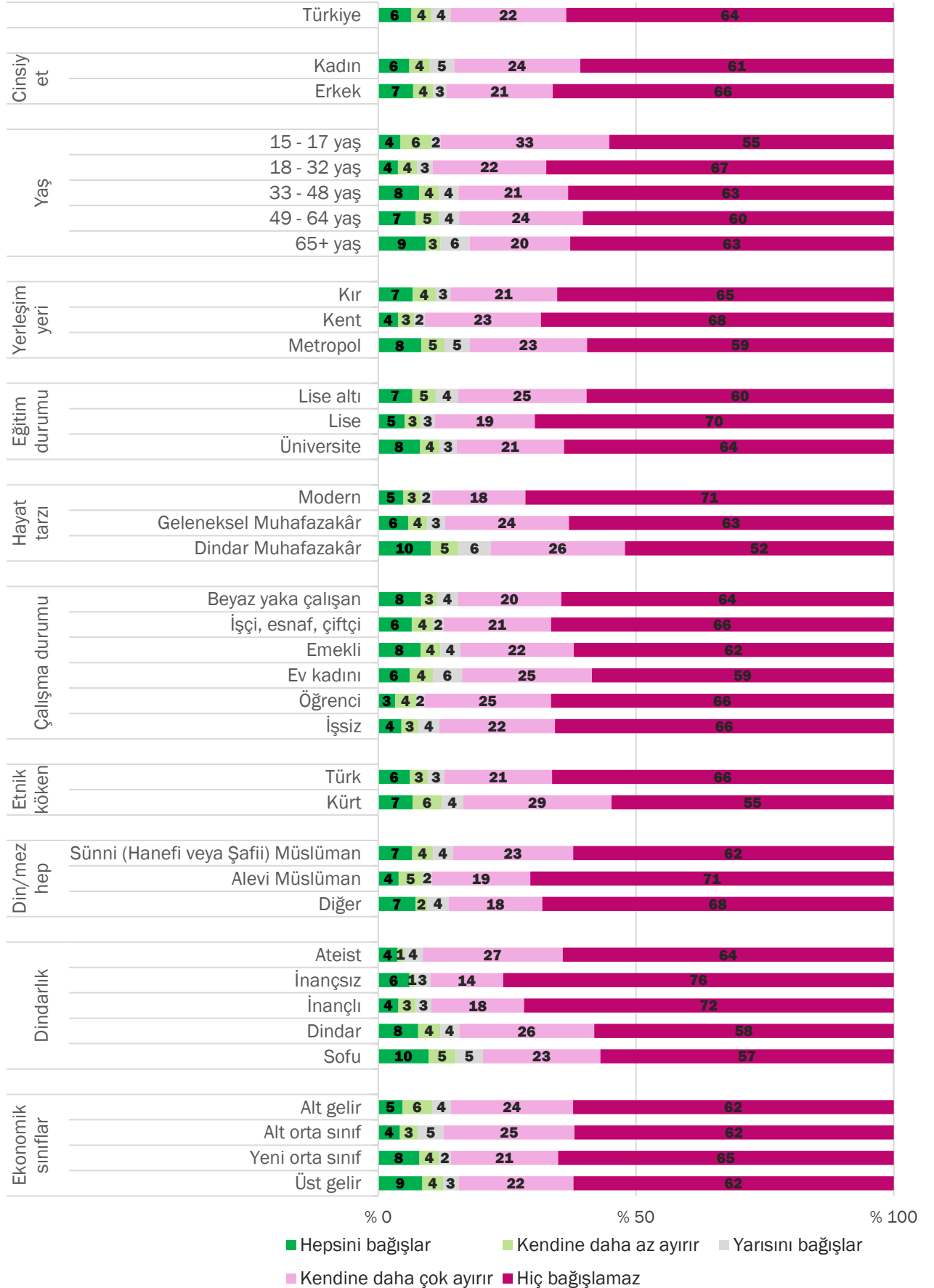

Suriyeli sığınmacılar meselesinde toplumun fikri önemli ölçüde değişiyor. Suriyeli sığınmacılara bağış yapacağını söyleyenlerin hem ihtiyaç sahibi vatandaşlara veya hayır kurumuna bağış yapacağını söyleyenlerden az olduğunu hem de Kasım'19'dan bu yana geçen zaman diliminde azaldığını görüyoruz.

Kasım'19'da toplumun yüzde 52'si bu parayı Suriyeli sığınmacıya bağışlamayacağını söylerken, bu cevabı verenlerin oranı Mart'22'ye gelindiğinde 12 puan artarak yüzde 64'e gelmiş durumda. Paranın yarısını bağışlayacağını söyleyenlerin oranının ise 10 puan azalarak yüzde 4'e gerilediğini görüyoruz. Suriyeli sığınmacıya bağış yapacağını söyleyenler Kasım'19'da toplumun yarısını oluşturuyordu. Mart'22'ye geldiğimizde Suriyeli sığınmacıya bağış yapacağını söyleyenlerin toplumun 3'te 1'ini oluşturması, Suriyeli sığınmacılara bakışın giderek olumsuz bir alana kaydığını gösteriyor.

Suriyeli sığınmacıya...

Muhafazakârların Suriyeli sığınmacılara yaklaşımı Modernlere göre daha ılımlı.

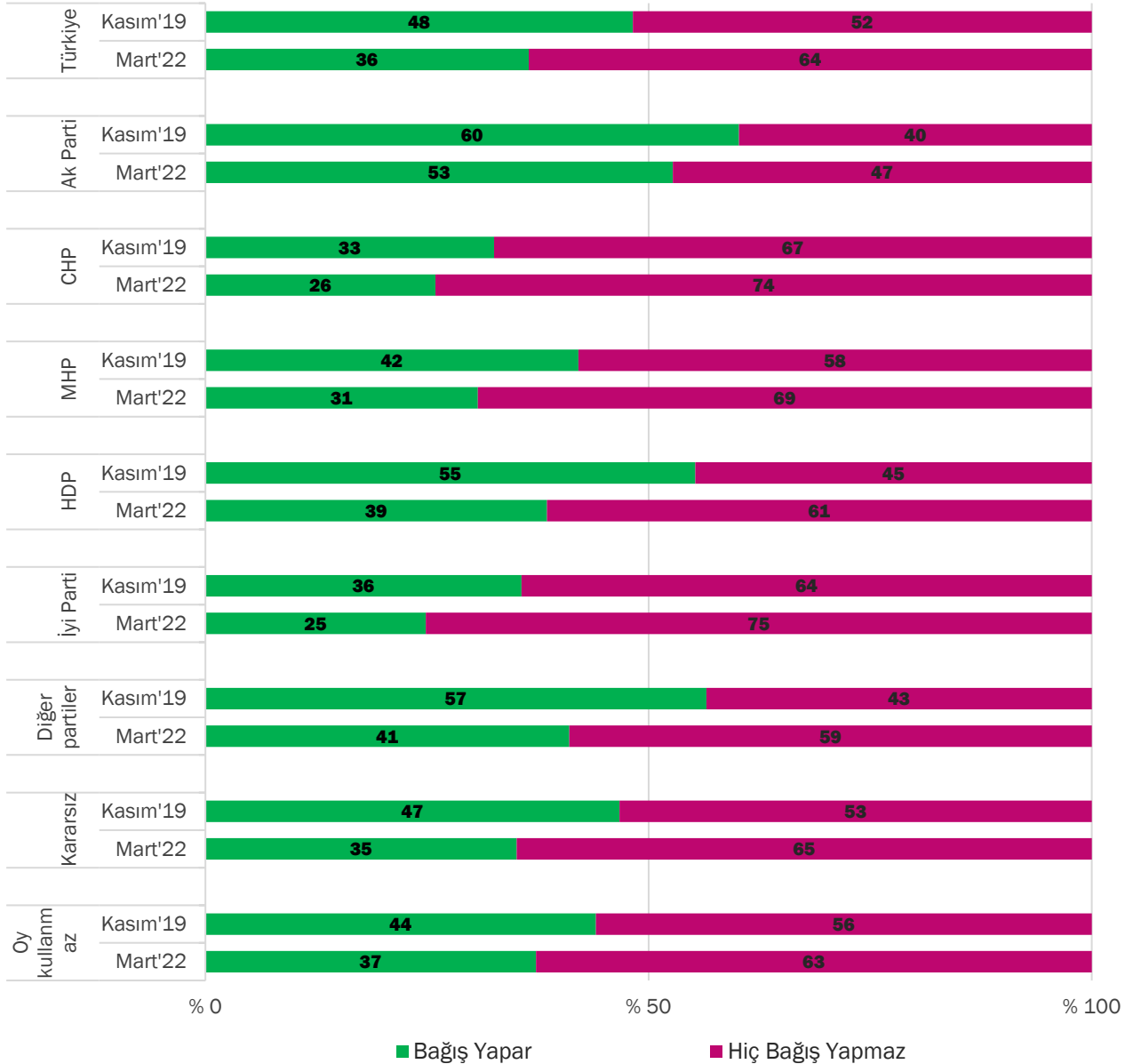
Her 10 Modern'den 7'si, "Size 2.500 TL para versek ne kadarını ihtiyacı olan bir Suriyeli sığınmacıya verirsiniz?" sorusuna, "Hiç bağışlamam" cevabını verirken, bu cevabı verenler Geleneksel Muhafazakârların 10'da 6'sını, Dindar Muhafazakârların 10'da 5'ini oluşturuyor. Aynı zamanda hayat tarzı muhafazakârlaştıkça "Hepsini bağışlarım" ve "Kendime daha az ayırım" cevabını verenlerin oranı da artıyor.

Kürtlerin Suriyeli sığınmacıya maddi yardımda bulunma eğilimi Türklerden fazla.

Türklerin yüzde 66'sı kendisine 2500 TL verilmesi halinde bu parayı Suriyeli bir sığınmacıya bağışlamayacağını söylerken, Kürtlerin yüzde 55'i bu cevabı veriyor.

Tüm bu demografik etkenlerin yanında Türkiye'de Suriyelilere bakış açısını en çok etkileyen faktörlerden birinin siyasi görüş olduğunu söylemek yanlış olmaz. Suriyeli sığınmacıya bağışta bulunma eğilimleri siyasi parti tercihlerine göre değişiyor.

Suriyeli sığınmacıya...

Bağış yapacağını söyleyenlerin yapacağı bağış miktarı, ekonomik açıdan bir değerlendirme yapmamızı sağlarken, Suriyeli sığınmacılara bağış yapma eğilimini “Hiç bağış yapmam” cevabını verenler ile “bağış yapacak” olanlar olarak iki kategoride incelemek, bu durumun siyasi boyutunu anlayabilmek adına bir sonuç verecektir.

Ak Parti seçmeni, tüm seçmen kümeleri arasında Suriyeli bir sığınmacıya bağış yapma eğilimi en fazla olan küme olsa da Kasım’19’dan Mart’22’ye gelindiğinde bağış yapacağını söyleyenlerin oranı 7 puan azalarak yüzde 53’e gelmiş durumda. MHP seçmeninin bu konudaki tavrının Ak Parti seçmeninden farklı olduğunu söyleyebiliriz. MHP seçmeninin yüzde 69’u Suriyeli sığınmacıya hiç bağış yapmayacağını söylüyor. Bu cevabı verenler Kasım’19’da MHP seçmeninin yüzde 58’ini oluşturuyordu.

HDP seçmeninin CHP ve İyi Parti seçmenine göre daha ılımlı olduğunu söyleyebiliriz. CHP ve İyi Parti seçmenin 4’te 1’i Suriyeli sığınmacıya yardım edeceğini söylerken, HDP seçmeninin 5’te 2’si bu cevabı veriyor.

4. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ

4.1 Araştırmanın Genel Tanımı

Bu raporun dayanağı olan araştırmalar, KONDA Barometresi aboneleri için, KONDA Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın saha çalışması 5-6 Mart 2022 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, Türkiye'deki 15 yaş üstü yetişkin nüfusun, saha çalışmasının yapıldığı günlerdeki siyasal eğilimlerini, tercihleri ve profillerini yansıtmaktadır.

Araştırma, Türkiye'nin 15 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek deneklerin tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek için tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 1,7, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 2,3'dür.

4.2 Örneklem

Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 24 Haziran 2018 Genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıştır. Yerleşim yerleri önce kır/kent/metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında, **32 ilin merkez dahil 110 ilçesine bağlı 174 mahalle ve köyünde 3381** kişiyle hanelerinde yüz yüze görüşülmüştür. Her bir mahallede gerçekleştirilen 18 anket için yaş ve cinsiyet kotası uygulanmıştır.

Gidilen il	32	Yaş grubu	Kadın	Erkek
Gidilen ilçe	110	15-32 yaş	3 denek	3 denek
Gidilen mahalle/köy	174	33-48 yaş	3 denek	3 denek
Görüşülen denek	3381	49 yaş ve üstü	3 denek	3 denek

	Düzyey 1 (12 bölge)	Gidilen iller
1	İstanbul	İstanbul
2	Batı Marmara	Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kırklareli
3	Ege	Denizli, İzmir, Manisa, Uşak
4	Doğu Marmara	Bolu, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya
5	Batı Anadolu	Ankara, Konya
6	Akdeniz	Adana, Antalya, Hatay, Kahramanmaraş, Mersin
7	Orta Anadolu	Kayseri, Sivas
8	Batı Karadeniz	Samsun, Tokat
9	Doğu Karadeniz	Ordu, Trabzon
10	Kuzeydoğu Anadolu	Erzincan, Kars
11	Ortadoğu Anadolu	Malatya, Van
12	Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa

	Anketin yapıldığı bölge	Kır	Kent	Metropol	Toplam
1	İstanbul			17,5%	17,5%
2	Batı Marmara	1,1%	3,2%	,6%	4,9%
3	Ege	1,1%	8,0%	4,7%	13,7%
4	Doğu Marmara	,5%	3,6%	5,5%	9,6%
5	Batı Anadolu		2,2%	7,8%	10,0%
6	Akdeniz	,7%	5,2%	5,6%	11,5%
7	Orta Anadolu	1,0%	3,2%	1,6%	5,8%
8	Batı Karadeniz	1,5%	3,3%	1,0%	5,8%
9	Doğu Karadeniz	,5%	2,0%	1,0%	3,6%
10	Kuzeydoğu Anadolu	1,1%	2,0%		3,2%
11	Ortadoğu Anadolu	1,2%	2,3%	1,6%	5,2%
12	Güneydoğu Anadolu	,5%	4,1%	4,6%	9,2%
	Toplam	9,4%	39,2%	51,4%	100,0%

5. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI

5.1. Deneklerin Profili

Konuşulan kişinin cinsiyeti	Yüzde
Kadın	48,3
Erkek	51,7
Toplam	100,0

Kaç yaşındasınız?	Yüzde
15-17 yaş	3,4
18 - 32 yaş	32,2
33 - 48 yaş	32,8
49+ yaş	31,6
Toplam	100,0

Eğitim durumunuz, yani son bitirdiğiniz okul nedir?	Yüzde
Okuryazar değil	5,6
Diplomasız okur	2,7
İlkokul mezunu	23,7
İlköğretim / Ortaokul mezunu	16,9
Lise mezunu	30,7
Üniversite mezunu	18,5
Yüksek lisans	1,6
Doktora	,4
Toplam	100,0

Eğitim durumunuz, yani son bitirdiğiniz okul nedir? (gruplanmış)	Yüzde
Lise altı	48,8
Lise	30,7
Üniversite	20,5
Toplam	100,0

Nerede büyüdünüz?	Yüzde
Köy	29,2
Kasaba / İlçe	22,7
Şehir	32,1
Büyükşehir / Metropol	16,0
Toplam	100,0

Medeni durumunuz nedir?	Yüzde
Evli	64,9
Bekar	28,1
Nişanlı	1,3
Boşanmış	1,9
Dul	3,8
Toplam	100,0

Geçen hafta para kazanmak için bir işte çalıştınız mı? Çalıştıysanız mesleğiniz nedir?	Yüzde
Devlet memuru	5,1
Özel sektör	6,8
İşçi	10,1
Esnaf	9,6
Tüccar / iş adamı	1,2
Serbest meslek sahibi	2,5
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	4,0
Çalışıyor, diğer	4,7
Emekli	12,6
Ev kadını	25,0
Öğrenci	10,9
İşsiz	5,4
Çalışamaz halde	1,8
Toplam	100,0

Geçen hafta para kazanmak için bir işte çalıştınız mı? Çalıştıysanız mesleğiniz nedir? (gruplanmış)	Yüzde
Beyaz yaka çalışan	15,7
İşçi, esnaf, çiftçi	28,5
Emekli	12,6
Ev kadını	25,0
Öğrenci	10,9
İşsiz	7,3
Toplam	100,0

Bu evde / hanede kaç kişi oturuyor (çocuklar dahil)?	Yüzde
1-2 kişi	21,6
3-5 kişi	63,2
6-8 kişi	13,2
9 ve daha fazla kişi	2,0
Toplam	100,0

Kendinizi, HAYAT TARZI bakımından aşağıda sayacağım üç gruptan hangisinde sayarsınız?	Yüzde
Modern	33,5
Geleneksel Muhafazakâr	44,4
Dindar Muhafazakâr	22,1
Toplam	100,0

Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabiliriz; Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?	Yüzde
Türk	75,5
Kürt	18,5
Zaza	1,5
Arap	1,6
Diğer	2,9
Toplam	100,0

Eşiniz veya siz, sokağa çıkarken başınızı örtüyor musunuz? Nasıl örtüyorsunuz?	Yüzde
Örtmüyor	30,2
Başörtüsü	46,1
Türban	5,3
Çarşaf, peçe	,7
Görüşülen kişi bekâr erkek	17,7
Toplam	100,0

Kendinizi ait hissettiğiniz dininiz ve mezhebiniz nedir?	Yüzde
Sünni (Hanefi veya Şafii) Müslüman	84,8
Alevi Müslüman	8,3
Diğer	6,8
Toplam	100,0

Dindarlık açısından kendinizi aşağıda okuyacaklarımdan hangisiyle tarif edersiniz?	Yüzde
Ateist	2,4
İnançsız	3,2
İnançlı	34,7
Dindar	47,4
Sofu	12,3
Toplam	100,0

Bu hanenin malı olan arabanız var mı?	Yüzde
Evet	46,5
Hayır	53,5
Toplam	100,0

Haberleri seyretmek için en fazla hangi TV kanalını tercih ediyorsunuz?	Yüzde
Haberleri TV'den izlemiyorum	12,1
TV izlemiyorum	6,4
Haber takip etmiyorum	6,7
A Haber	4,9
ATV	8,7
CNN Türk	3,0
Fox TV	24,8
Haber Türk	2,6
Halk TV	4,0
Kanal 7	1,1
Kanal D	3,4
NTV	1,7
Show TV	5,1
Star TV	1,7
TRT	9,8
Ulusal Kanal	,6
Diğer kanallar	3,4
Toplam	100,0

Bu evde yaşayanların aylık toplam geliri ne kadardır? Herkesin her türlü kazancı dahil evinize ayda ortalama kaç para giriyor?	Yüzde
2000 TL ve altı	6,9
2001 - 3000 TL	11,5
3001 - 5000 TL	34,9
5001 - 8000 TL	26,5
8001 - 10000 TL	11,7
10001 TL ve üstü	8,6
Toplam	100,0

Oturulan evin tipi	Yüzde
Gecekondu / Dış sivasız apartman	5,7
Müstakil, geleneksel ev	29,9
Apartment	57,2
Site içinde	6,9
Çok lüks bina, villa	,2
Toplam	100,0

Ekonomik sınıflar	Yüzde
Alt gelir	19,8
Alt orta sınıf	31,4
Yeni orta sınıf	28,2
Üst gelir	20,6
Toplam	100,0

Hangi sosyal medya araçlarını kullanıyorsunuz?	Yüzde
Facebook	45,4
Twitter	28,6
Whatsapp	72,3
Youtube	38,2
Instagram	53,3
Tiktok	12,5
Diğer	2,0
İnternete giriyorum ama sosyal medyayı kullanmıyorum	3,8
İnternete hiç girmiyorum	13,8

5.2 Gündelik Hayatta Küçük Etkileşimler

Tanıdığınız ama pek yakın olmadığınız birilerine ne sıklıkla SELAM VERİRSİNİZ?	Yüzde
Hiç	14,9
Ayda bir kere	16,1
Haftada bir kere	16,8
Haftada birkaç kere	18,9
Her gün	24,5
Her gün birkaç kere	8,8
Toplam	100,0

Tanıdığınız ama pek yakın olmadığınız birilerine ne sıklıkla TEŞEKKÜR EDERSİNİZ?	Yüzde
Hiç	15,7
Ayda bir kere	17,1
Haftada bir kere	15,5
Haftada birkaç kere	19,8
Her gün	23,2
Her gün birkaç kere	8,7
Toplam	100,0

Tanıdığınız ama pek yakın olmadığınız birileriyle ne sıklıkla YÜZ YÜZE BİR SOHBET BAŞLATIR-SİNİZ?	Yüzde
Hiç	20,2
Ayda bir kere	24,9
Haftada bir kere	18,4
Haftada birkaç kere	16,4
Her gün	14,1
Her gün birkaç kere	5,8
Toplam	100,0

Ne diyeceğimi bilemem diye endişelenirim.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	38,5
Katılmıyorum	21,7
Biraz katılmıyorum	12,8
Biraz katılıyorum	12,5
Katılıyorum	10,0
Tamamen katılıyorum	4,5
Toplam	100,0

Bu kişilerle sohbet etmekten keyif almazsam diye endişelenirim.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	32,4
Katılmıyorum	22,7
Biraz katılmıyorum	14,0
Biraz katılıyorum	14,5
Katılıyorum	11,5
Tamamen katılıyorum	4,9
Toplam	100,0

Bu kişiler benimle sohbet etmekten keyif almazsa diye endişelenirim.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	34,1
Katılmıyorum	22,0
Biraz katılmıyorum	12,6
Biraz katılıyorum	14,9
Katılıyorum	11,7
Tamamen katılıyorum	4,6
Toplam	100,0

Bu kişiler bana yüz vermezse diye endişelenirim.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	40,4
Katılmıyorum	22,9
Biraz katılmıyorum	11,8
Biraz katılıyorum	12,7
Katılıyorum	8,0
Tamamen katılıyorum	4,2
Toplam	100,0

Bu kişiler bir art niyetim olduğunu düşünecek diye endişelenirim.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	37,4
Katılmıyorum	19,1
Biraz katılmıyorum	10,9
Biraz katılıyorum	14,7
Katılıyorum	11,2
Tamamen katılıyorum	6,6
Toplam	100,0

Genel olarak bugünlerde hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?	Yüzde
0 – Hiç memnun değilim	23,9
1	9,8
2	13,2
3	26,0
4	14,8
5 – Çok memnunum	12,2
Toplam	100,0

Kendinizi ne sıklıkla yalnız hissediyorsunuz?	Yüzde
Hiçbir zaman	27,0
Nadiren	24,5
Bazen	22,9
Ara sıra	14,6
Sıklıkla / her zaman	11,0
Toplam	100,0

Sizce genelde insanların çoğunluğuna güvenilebilir mi? Yoksa insanlara karşı her zaman dikkatli olmak mı gerekir?	Yüzde
0 – Dikkatli olmak gerekir	61,4
1	12,5
2	9,8
3	9,9
4	3,6
5 – Çoğuna güvenilir	2,8
Toplam	100,0

Sizce insanların çoğu sizden çıkar sağlamaya mı çalışır, yoksa size adil davranmaya mı çalışır?	Yüzde
0 – Genelde çıkar sağlamaya çalışırlar	44,7
1	13,1
2	13,8
3	17,0
4	4,9
5 – Genelde adil davranmaya çalışırlar	6,4
Toplam	100,0

Sizce insanlar çoğunlukla birbirlerine yardımcı olmaya mı çalışırlar? Yoksa çoğunlukla kendi çıkarlarını mı düşünürler?	Yüzde
0 – Çoğunlukla kendi çıkarlarını düşünürler	48,1
1	12,4
2	10,8
3	17,5
4	5,6
5 – Çoğunlukla birbirlerine yardımcı olmaya çalışırlar	5,7
Toplam	100,0

Çevremdeki kişilerin başkalarını yakından tanımak için çok fırsatı var.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	13,0
Katılmıyorum	13,8
Biraz katılmıyorum	14,8
Biraz katılıyorum	23,4
Katılıyorum	24,7
Tamamen katılıyorum	10,3
Toplam	100,0

Çevremdeki kişilerin daha önce hiç tanışmadıkları birileriyle sohbet etmeleri sıkça rastlanan bir şeydir.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	13,1
Katılmıyorum	16,6
Biraz katılmıyorum	15,8
Biraz katılıyorum	22,4
Katılıyorum	22,9
Tamamen katılıyorum	9,1
Toplam	100,0

Çevremdeki kişiler yeni insanlarla kolayca tanışır.	Yüzde
Hiç katılmıyorum	12,4
Katılmıyorum	13,7
Biraz katılmıyorum	14,3
Biraz katılıyorum	22,0
Katılıyorum	25,7
Tamamen katılıyorum	11,8
Toplam	100,0

5.3 Yardımlaşma

Karşılık beklemeden birine yardım etme ihtimaliniz ne kadardır?	Yüzde
0 - Hiç	3,6
1	3,8
2	6,3
3	18,7
4	21,4
5 - Çok	46,2
Toplam	100,0

Yakın zamanda şimdi sayacaklarımdan hangilerini yaptınız?	Yüzde
Bir dilenciye para vermek	50,6
Bir vakıf veya derneğe bağış yapmak	15,9
Askıda ekmek gibi projelere yardımlarda bulunmak.	15,4
Askıda fatura kampanyalarına destek vermek.	3,6
Tanıdığınız birine maddi yardımda bulunmak.	40,2
Tanımadığınız birine yardımda bulunmak.	45,2
Öğrenciye burs vermek.	9,5
Cevap yok	13,6

2500 TL'yi ihtiyacı olan vatandaşa nasıl paylaşırsınız?	Yüzde
Hepsini paylaşır	14,8
Kendine daha az ayırır	11,7
Yarisını bağışlar	10,4
Kendine daha çok ayırır	37,4
Hiç bağışlamaz	25,6
Toplam	100,0

2500 TL'nin ne kadarını hayır kurumuna bağışlarsınız?	Yüzde
Hepsini paylaşır	25,9
Kendine daha az ayırır	34,7
Yarisını bağışlar	7,4
Kendine daha çok ayırır	11,6
Hiç bağışlamaz	20,4
Toplam	100,0

2500 TL'yi ihtiyacı olan Suriyeli sığınmacı ile nasıl paylaşırsınız?	Yüzde
Hepsini paylaşır	6,4
Kendine daha az ayırır	3,9
Yarisını bağışlar	3,6
Kendine daha çok ayırır	22,4
Hiç bağışlamaz	63,5
Toplam	100,0

6. TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Barometre raporlarında yer alan tüm bulgular, araştırmaların saha çalışmalarında görüşülen kişilerle yüz yüze yapılan anketlerde sorulan sorulara dayandırılmaktadır. Bazı sorular ve cevap seçenekleri sonrasında kısaltılarak veya basitleştirilerek, raporda gündelik dilde kullanılan terimlerle ifade edilmektedir. Örneğin kendini ne kadar dindar gördüğüne dair soruya cevaben “İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri” için, raporda kısaca “inançlı” ifadesi kullanılmaktadır. Bu bölüm hem Barometre raporunu eline ilk defa alanlar için, hem de terimlerle ilgili açıklamaya ihtiyaç duyanlar için hazırlanmıştır.

AÇIKLAMA

Alevi Müslüman:	Kendi din / mezhebini Alevi Müslüman olarak tanımlayan kişi
Alt Orta Sınıf:	Kişi başı geliri ortadaki yüzde 60'lık kesimde olan ama otomobili olmayan kesim
Alt Sınıf:	Kişi başı geliri en düşük olan yüzde 20'lik kesim
Arap:	Kendi etnik kökenini Arap olarak tanımlayan kişi
Ateist:	Dini inancı olmayan biri
Başörtülü:	Kendisi veya erkeğe eşinin başörtüsü ile örtündüğünü belirten kişi
Çarşaf:	Kendisi veya erkeğe eşinin çarşafı ile örtündüğünü belirten kişi
Dindar:	Dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan dindar biri
Dindar Muhafazakâr:	Kendi hayat tarzını dindar muhafazakâr olarak tanımlayan kişi
Geleneksel Muhafazakâr:	Kendi hayat tarzını geleneksel muhafazakâr olarak tanımlayan kişi
İnançlı:	İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri
İnançsız:	Dinin gereklerine pek inanmayan biri
Kent:	Nüfusun 4000'in üstünde olan yerleşim yerleri (idari tanımdan farklıdır)
Kır:	Nüfusun 4000'in altında olan yerleşim yerleri (idari tanımdan farklıdır)
Kürt:	Kendi etnik kökenini Kürt olarak tanımlayan kişi
Metropol:	Nüfusu en yüksek 15 şehrin bütünlüklü şehir merkezi sınırlarındaki yerleşim yerleri (idari tanımdan farklıdır)
Modern:	Kendi hayat tarzını modern olarak tanımlayan kişi
Örtünmeyenler:	Kendisi veya erkeğe eşinin örtünmediğini belirten kişi
Sofu:	Dinin tüm gereklerini tam yerine getiren dindar biri
Sünni Müslüman:	Kendi din / mezhebini Sünni Müslüman olarak tanımlayan kişi
Türbanlı:	Kendisi veya erkeğe eşinin türbanla örtündüğünü belirten kişi
Türk:	Kendi etnik kökenini Türk olarak tanımlayan kişi
Üst Sınıf:	Kişi başı geliri en yüksek olan yüzde 20'lik kesim
Yeni Orta Sınıf:	Kişi başı geliri ortadaki yüzde 60'lık kesimde olan ve otomobili olan kesim
Zaza:	Kendi etnik kökenini Zaza olarak tanımlayan kişi
Çoklu İlişkisellik/Mütekabiliyet Analizi (ÇMA) (Multiple Correspondence Analysis)	Nominal-kategorik veriler arasında bulunan ilişkilerin yapısını ve aralarındaki olası örüntüleri iki boyutlu bir düzlemde göstermeye yarayan bir veri analizi tekniğidir. Mütekabiliyet Analizinin (MA) ikiden fazla değişkenli, büyük veri setlerine uygulanması ihtiyacına karşılık verir. ÇMA, 60'lı yıllarda matematikçi ve dilbilimci Jean-Paul Benzécri'nin çalışmaları ile şekillenmiş, 80'lerde hakkındaki araştırmaların İngilizceye çevrilmeye başlanması ve Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nün makalelerinde bu yönteme yer vermesi ile bu alandaki çalışma ve yayınlar hızla artmıştır.

KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

Yıldız Mah. Őair Naifi Sok. No:2
BeŐiktaŐ / İstanbul
bilgi@konda.com.tr
+90 212 275 17 66 (pbx)
+90 212 275 17 68 (fax)